

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΙΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

1^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Καμία πατρίδα για την τρίτη ηλικία]

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο της Δήμητρας Αθανασοπούλου, που δημοσιεύτηκε στις 18.04.2020 στην «Εφημερίδα των Συντακτών».

Στην «Μπαλάντα του Ναραγιάμα», μια 70χρονη ανεβαίνει στην κορυφή ενός βουνού για να ξεψυχήσει, με απώτερο στόχο ο θάνατός της να επιτρέψει την επιβίωση ενός νεότερου και πιο παραγωγικού μέλους της κοινότητας. Η ταινία του Σοχέι Ιμαμούρα αναφέρεται σε μια παλαιά ιαπωνική πρακτική που έχει τις ρίζες της σε περιόδους ξηρασίας και λιμού και επέβαλε μια «εθελούσια διακοπή τού εγώ» των γηραιών και εξασθενημένων ατόμων προς όφελος των νέων.

Ο όρος Ubasute –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– αποδίδει σήμερα τη σύγχρονη όψη της εθιμοτυπικής αυτής πρακτικής, η οποία επανέρχεται στο προσκήνιο με κάθε νέα φυσική καταστροφή ή έκτακτη κρίση. Η αφήγηση, ωστόσο, που νομιμοποιεί την απομάκρυνση και την εξόντωση του «περιπτού Άλλου» δεν αφορά μονάχα τη μακρινή Ανατολή, αλλά και τις γειτονιές της Ευρώπης. Κι όμως, οι ηλικιωμένοι στη σύγχρονη εποχή θα έπρεπε να βιώνουν την «κορύφωση της ύπαρξής τους». Τα γηρατεία θα έπρεπε να εκλαμβάνονται ως επίγευση μιας ζωής γεμάτης και όχι ως ασθένεια. Έτσι, τα σημάδια του γήρατος δεν θα αντιμετωπίζονταν ως μειονεξίες που καθιστούν τους ανθρώπους αδύναμους και εξαρτώμενους. Ως γνωστόν, η παγίωση των διακρίσεων σε βάρος μιας ομάδας επιτυγχάνεται σε ένα πρώτο επίπεδο χάρη στον ρόλο της γλώσσας. Ο χώρος που καταλαμβάνουν τα «πολυκαιρισμένα σώματα-καταναλωτές συντάξεων» στο λεκτικό πεδίο είναι ένας χώρος επιφορτισμένος με ενοχή, κόπωση και σιωπή.

Πόσο είναι εφικτό να μην εγκλωβιζόμαστε στον κυριαρχο λόγο που επενεργεί στην ταυτότητα των ηλικιωμένων ατόμων νομιμοποιώντας τον εξοστρακισμό τους; Ποιοι θα είναι οι «αυριανοί γέροντες», τα νέα σώματα που θα εξοστρακιστούν; Μπορούμε,

άραγε, να κοιτάξουμε πέρα από τη βιολογική όψη και να δούμε τα πρόσωπα των ηλικιωμένων πίσω από τα στερεότυπα; Πώς μπορεί η ζωή ενός πληθυσμού να εκπέσει από την κατηγορία του ανθρώπινου και να μην είναι πια (η ζωή του) άξια οδύνης; Το ερώτημα είχε θέσει η Judith Butler στο κείμενο «Βία, Πένθος, Πολιτική» σε σχέση με το πώς κάποιες αφηγήσεις νομιμοποιούν τον διαχωρισμό εκείνων που πρέπει να ζήσουν από εκείνους που μπορούμε να αφήσουμε να πεθάνουν.

Είναι περισσότερο από αναγκαία, λοιπόν, μια πολιτιστική μετατόπιση στον τρόπο που βλέπουμε την τρίτη ηλικία. Τα πρόσωπα των ανθρώπων θα πρέπει να ξεχωρίζουν πέρα από τη βιολογική όψη, πέρα από τις κοινωνικές κατασκευές. Για να επιτευχθεί μια νέα συγκρότηση ταυτότητας των ηλικιωμένων, που δεν θα ταυτίζεται με την «αποσύνθεση» ή το «κοινωνικό βάρος». Για να υπάρξουν πολλές πατρίδες για την τρίτη ηλικία. Με δεδομένο, πάντα, πως το «ανθρώπινο είναι» εξακολουθεί να εμποτίζεται μέσα στον χρόνο, καταδικασμένο ή ευλογημένο να βιώνει την επίδραση των «καιρών» πάνω του.

Κείμενο 2

[Ζητώ συγνώμη]

Το ποίημα έγραψε ο Πορτογάλος ποιητής και συγγραφέας Φερνάντο Πεσσόα το 1930. Εντάσσεται στη συλλογή «Ποιήματα» (1935) (εκδ. Printa, 2007).

«Ζητώ συγνώμη που δεν απαντώ
Αλλά λάθος δικό μου δεν είναι
Που δεν αντιστοιχώ
Σ' αυτὸν που σε 'μένα αγαπάτε.

Ο καθένας μας είναι πολλοί
Εγώ είμαι αυτός που νομίζω πως είμαι.
Άλλοι με βλέπουν αλλιώς
Και πάλι λάθος κάνουν.

Μη με παίρνετε γι' άλλον
Κι αφήστε με ήσυχο.

Αν εγώ δεν θέλω.

Να βρω τον εαυτό μου

Γιατί οι άλλοι για μένα να ψάχνουν;»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

Ποια στερεότυπα διέπουν την αντιμετώπιση των ηλικιωμένων στην Ευρώπη σήμερα, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στόχοι του προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μάς εισαγάγει στο θέμα και να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Τεκμηρίωσε με συντομία αν ο πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίχης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

- α. τα εισαγωγικά: «Μπαλάντα του Ναραγιάμα» (1^η παράγραφος),
- β. η διπλή παύλα: –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– (2^η παράγραφος)
- γ. η παρένθεση: (η ζωή του) (3^η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ως ενεργό μέλος του Δήμου σας εκφωνείτε λόγο σε τοπική εκδήλωση για τα δικαιώματα των ατόμων τρίτης ηλικίας. Βασικές σας θέσεις είναι η ανάγκη να προφυλαχθεί η τρίτη ηλικία από την περιθωριοποίηση, τις κακές συνθήκες διαβίωσης και τη μοναξιά. Αξιοποιήστε ως επιχείρημα την πολυετή προσφορά των ανθρώπων αυτών στην τοπική σας κοινωνία. (300-350 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

- A) Να σχολιάσετε τη χρήση του α' ενικού ρηματικού προσώπου στο ποίημα.
- B) Να σχολιάσετε τη χρήση του ρητορικού ερωτήματος.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις τον τελευταίο στίχο με βάση το νόημα του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στη σάση ζωής που επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

2^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Αρχή της ισότητας]

Το κείμενο προέρχεται από τον οδηγό που εξέδωσε το Ινστιτούτο Εργασίας το 2019 με στόχο την παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου που αφορά θέματα διακρίσεων στους χώρους εργασίας λόγω φύλου.

Η μικρή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, η ανισότητα ευκαιριών, οι μειωμένες δυνατότητες για επαγγελματική εξέλιξη, η πολλαπλότητα του ρόλου τους, η αδυναμία συμφιλίωσης της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, η ανεπαρκής συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σε δράσεις αναβάθμισης των προσόντων τους αποτελούν ορισμένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σήμερα και τα οποία οδηγούν στην εμφάνιση φαινομένων διάκρισης, ειδικότερα στον εργασιακό τομέα.

Η εφαρμογή της αρχής της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων στις πολιτικές των κρατών μελών της ΕΕ καταδεικνύει ως ένα βαθμό την θεσμική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην σημερινή κοινωνία σε ζητήματα ισότητας μεταξύ των δυο φύλων. Ωστόσο, παρά τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια –τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ανάπτυξης «ειδικευμένων πολιτικών και δράσεων» καταπολέμησης των διακρίσεων μεταξύ των φύλων–, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας) φαίνεται ότι δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ουσιαστικά, καθώς οι ανισότητες λόγω φύλου παραμένουν.

Οι γυναίκες και οι άνδρες εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται, παρά τη θεσμοθέτηση νομοθετικών διατάξεων, διαφορετικά στην αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα οι πρώτες να εξακολουθούν να βρίσκονται κατά μέσο όρο σε χειρότερη θέση συγκριτικά με τους άνδρες. Οι διακρίσεις αυτές εντοπίζονται στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εξέλιξη, στο συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, στους όρους αμοιβής. Ειδικότερα, για τις εργασιακές σχέσεις, κατοχυρώνεται συνταγματικά το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίσης αξίας παρεχόμενη

εργασία, ενώ προβλέπεται ότι «δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για της προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και ότι το κράτος οφείλει να μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

Η προστασία έναντι των διακρίσεων λόγω εθνοτικών, φυλετικών, ηλικιακών και άλλων κριτηρίων αποτέλεσε αντικείμενο νομοθετικών ρυθμίσεων κατά κύριο λόγο στην κοινοτική έννομη τάξη, οι οποίες σταδιακά ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο, συνθέτοντας έτσι το δίκαιο της απαγόρευσης των διακρίσεων. Στο δίκαιο αυτό η προστασία από τις διακρίσεις λόγω φύλου κατέχει σημαίνουσα θέση. Ειδικά στο χώρο της εργασίας, η προστασία από διακρίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών στοχεύει στη δημιουργία μιας αγοράς εργασίας όπου η πρόσβαση στην απασχόληση, η επαγγελματική εξέλιξη, η επαγγελματική κατάρτιση, οι συνθήκες και οι όροι εργασίας, καθώς και τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης θα λειτουργούν παρέχοντας ίσες ευκαιρίες για τους άνδρες και τις γυναίκες.

Κείμενο 2

[Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια]

Το μυθιστόρημα του Στρατή Μυριβήλη (1890-1969) «Η δασκάλα με τα χρυσά μάτια» κυκλοφόρησε σε βιβλίο το 1933. Θέμα του είναι η περίοδος 1917-1922 και οι συνέπειες του πολέμου (Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και Μικρασιατικού Πολέμου).

[...] Ο Λεωνής έμαθε από τον «νουνό», την πρώτη μέρα κιόλας, σαν ήρθε στο σταθμό να τους καλωσορίσει και να τους δώσει ένα χέρι για τα πράγματα, πως η χήρα του Βρανά διορίστηκε δασκάλα στο δημοτικό σχολείο του χωριού, από τότες που μαθεύτηκε ο θάνατος τ' αντρός της. Ο πατέρας; Του Βρανά πέθανε και κείνος από τον καημό του λίγο αργότερα. Ο κ. Σπανός τούπε ακόμα πως ο Διευθυντής του σχολείου κι όλοι οι συνάδελφοι της νέας δασκάλας έχουν να κάνουν για την εργατικότητα και για τη θεληματικότητά της. Τούκαμε ευχαρίστηση που τάκουσε. 'Ενιωσε να εχτιμά¹ αυτή την άγνωστή του γυναίκα, που ρίχτηκε να μπαλέψει² τόσο θαρρετά τη ζωή, μόλις έχασε το μοναδικό της τ' αποκούμπι. Μια άλλη στη θέση της

θ' απόμενε με τα χέρια κρεμασμένα, κεραυνωμένη από το χτύπημα. Θάκανε επάγγελμα τον ρόλο του «θύματος πολέμου» και θα περίμενε από τη φτωχοσύνταξη και από τα επιδόματα των φιλανθρωπικών οργανώσεων να δει το σπίτι της και το παιδί του σκοτωμένου.

Πολλές φορές το μελέτησε να πάει να της κάνει τη θλιβερή επίσκεψη, να πάρει τέλος η ιερή αποστολή. Όλο δίσταζε κι όλο το ανάβαλλε, και δυο φορές έκοψε απ' άλλον δρόμο μόλις αντίκρισε το σπίτι της. Είταν ένα κεραμιδί σπίτι πούβλεπε από ψηλά στη θάλασσα, με μια ξώπορτα σχεδόν τετράγωνη, βαμμένη με πράσινη λαδομπογιά. Τα περικοκλάδια ξεχειλούσαν από τον τοίχο του αυλόγυρου. Έπαιρνε το μαύρο πορτοφόλι στην τσέπη κι ἐλεγε: «Δεν έχει άλλο, τούτη τη φορά θα χτυπήσω». Κι ύστερα, σαν αντίκρυζετους σιδερένιους χαλκάδες που κρέμονταν για χτυπητήρια στην πράσινη πόρτα, ένας κόμπος δενόταν μέσα του και προσπερνούσε.
[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις την πρόοδο που έχει γίνει στο θέμα της αντιμετώπισης των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων στην αγορά εργασίας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην δεύτερη παράγραφο συναντάμε τη συνδετική λέξη Ωστόσο. Μπορείς να εξηγήσεις τη λειτουργία της ως προς τη δομή της παραγράφου;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται το ασύνδετο σχήμα λόγου. Να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 10) και να χωρίσεις, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, την παράγραφο σε δύο περιόδους λόγου χωρίς να διαφοροποιείται το νόημα (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Σε μια συζήτηση που γίνεται σε Ημερίδα του Δήμου σας με θέμα : «Ο ρατσισμός στην σύγχρονη κοινωνία» κάποιος ομιλητής διατυπώνει την άποψη ότι και οι νέοι αναπτύσσουν ρατσιστικές συμπεριφορές. Σε ομιλία σας στην ίδια εκδήλωση, ως εκπρόσωπος των μαθητικών κοινοτήτων του σχολείου σας αναφέρεστε στον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ενίσχυση ή στην άμβλυνση των ρατσιστικών αντιλήψεων που διαμορφώνουν οι νέοι. (300-350 λέξεις) Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να βρείτε ένα σημείο στο απόσπασμα όπου υπάρχει περιγραφή. Τι επιτυγχάνει με τη χρήση της ο συγγραφεας;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση που υιοθετεί ο Λεωνής απέναντι στη δασκάλα. Να οργανώσεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

3^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Πολιτισμός κατά ρατσισμού.]

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου της Φωτεινής Τσαλίκογλου, καθηγήτριας στο Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, στις 19- 06-2001.

Κάθε φορά που μιλάμε για «άτομα με ειδικές ανάγκες» εκείνο που φανερώνεται είναι το ηθικό, αισθητικό, πολιτισμικό σύστημα αξιών που θεμελιώνει την κοινωνία μας. Η Κίνηση Πολιτών Κατά του Ρατσισμού επιχείρησε σε ένα εξαιρετικό τριήμερο πουδιοργάνωσε με θέμα «Ο πολιτισμός κατά του ρατσισμού» να μιλήσει με τον δικό της τρόπο για τα ζωτικά αυτά ζητήματα.

Παραδομένοι καθώς είμαστε στην ηγεμονία του κανονικού, όταν αναφερόμαστε στον ανάπηρο, είναι συνήθως μέσα από μια εικόνα ελλειμματικότητας. 'Όχι διαφορετικός αλλά κατώτερος. Άλλος. Εξώκοσμος. Η τηλεόραση αναπαράγει και εντείνει τα στερεότυπα. Το άτομο με ειδικές ανάγκες προβάλλει σαν ένα ανυπεράσπιστο παιδί που όταν δεν το αγνοούμε πρέπει να το προστατεύουμε ή να το δαιμονοποιήσουμε. Οίκτος, απαξίωση, απόρριψη, άρνηση.

Αρνούμενοι τον ανάπηρο είναι σαν να απομακρύνουμε από τον ορίζοντά μας την έλλειψη, το γήρας, τη φθορά. Ασυνείδητα είναι σαν να καθησυχάζουμε τον εαυτό μας «εμείς είμαστε πλήρεις, αψεγάδιαστοι».

Η εκδήλωση που οργανώθηκε τέλη Μαΐου στο Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών προσέφερε μια μοναδική ευκαιρία ανατροπής των βάναυσων αυτών στερεοτύπων. Τα ίδια τα άτομα με ειδικές ανάγκες μάς ταξίδεψαν στο μακρινό ταξίδι των δυνατοτήτων τους. Στο βίντεο που παρουσίασε η πρόεδρος της Εταιρείας Προστασίας Σπαστικών, Δάφνη Οικονόμου, παρακολουθήσαμε τις δημιουργικές τους δυνατότητες. Στο Καλλιτεχνικό και Βιωματικό Σεμινάριο του Προγράμματος Ανοιχτή Σκηνή, για πέντε μέρες Άγγλοι, Ιρλανδοί, Σκοτσέζοι, Έλληνες, καλλιτέχνες, εκπαιδευόμενοι, ασθενείς, ακροατές, ανάπηροι και αρτιμελείς

συμμετέχουν στην πρόκληση της συνδημιουργίας στον Χορό, το Θέατρο, τη Μουσική, τη Σκηνογραφία, την Αφήγηση.

Το στοίχημα κερδίζεται. Οι διαχωρισμοί και οι ταμπέλες καταργούνται. Μόνον μια ιδιότητα παραμένει και κατισχύει. Εκείνη του δημιουργού.

Κείμενο 2

[Σύγκρουση ... Θρησκειών]

*Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά «Αργώ»,
δεύτερος τόμος, εκδόσεις Εστία, Αθήνα. 1992.*

Η Αντιγόνη τον μεταχειρίζότανε λιγάκι σαν παιδί, μεταφέροντας στις συζυγικές τους σχέσεις όλην τη στοργή της για τον γιο, που της έλειπε. [...]

Μονάχα μια φορά κοντέψανε να τσακωθούνε στα γερά, όταν γεννήθηκε η Μόρφω, τον τέταρτο χρόνο του γάμου, κι ο Φραγκίσκος, που δεν είχε σκοτιστεί ποτέ του για καμιά θρησκεία, ανακάλυψε ξαφνικά πως είτανε καθολικός και πως το παιδί τους έπρεπε να βαφτιστεί στη δική του εκκλησία. Η Αντιγόνη επέμενε να γίνει το παιδί ορθόδοξο, γιατί αισθανότανε πως το αντίθετο θα έθλιβε κατάκαρδα και ανεπανόρθωτα τους γονείς της και όλο το πελοποννησιακό συγγενολόϊ. «Κάνε μια θυσία για μένα, έλεγε, για την αγάπη μας Φραγκίσκε!». Μα ο Φραγκίσκος Δελατόλλας αποκρινότανε με ύφος δραματικό πως είταν έτοιμος να θυσιάσει τα πάντα για την αγάπη της, εξόν από τους βωμούς των προγόνων του.

«Ωστε αγαπάς περισσότερο τους προγόνους σου από μένα;», ρώτησε μια μέρα απειλητικά η Αντιγόνη. «Δε σβήνεται από τη μνήμη των ανθρώπων η Ιστορία!», αποκρίθηκε ο Φραγκίσκος. Η Αντιγόνη, όμως, που είχε πειραχτεί στο φιλότιμο, ήθελε μια κατηγορηματική απάντηση. «Αγαπάς περισσότερο από μένα, συνέχισε, τους πεθαμένους Τηνιακούς κι' όλα αυτά τα βενετσιάνικα κοραφέξαλα – ναι ή όχι;». «Ναι», είπε ο Φραγκίσκος και πρόσθεσε μια φράση, που γι' αυτήν ζήτησε αργότερα πολλές φορές συγγνώμη: «Δε με καταλαβαίνεις, δε με κατάλαβες ποτέ, δε θα με καταλάβεις ποτέ! Είσαι Μωραΐτισσα!». Τότες έπαψαν να μιλούν για ένα διάστημα. Τη συζυγική

αυτή κρίση τη γιάτρεψε ο πατέρας της Αντιγόνης πουτους κάλεσε μια μέρα πολύ επίσημα στο γραφείο του και τους δήλωσε με το πιο κοφτό του ύφος πως, αν γίνει το μοναδικό του εγγόνι φραγκάκι, θα κάνει διαθήκη και θα αφήσει όλα τα χρήματά του στον εθνικό στόλο. «Και πηγαίνετε κατόπι, πρόσθεσε, να μαλλιοτραβιόσαστε δέκα χρόνια με τους δικηγόρους του Δημοσίου για να χαλάσετε τη διαθήκη μου – τη διαθήκη του πατέρα σας! – μέχρι του Αρείου Πάγου και ακόμα παραπέρα». Ο Φραγκίσκος αποκρίθηκε αμέσως πως είχε πάρει «κατόπιν ωρίμου σκέψεως» την απόφαση να κάνει όλες τις υποχωρήσεις για την ευτυχία της οικογένειας κ' η Μόρφω βαφτίστηκε ορθόδοξη από τον ίδιο τον παπού της, που διάλεξε και το όνομά της.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 40-50 λέξεις να παρουσιάσεις την στερεοτυπική εικόνα που έχει η κοινωνία για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να εξηγήσεις τη λειτουργία της παρομοίωσης στη δομή της δεύτερης παραγράφου:
«Το άτομο με ειδικές ανάγκες προβάλλει σαν ένα ανυπεράσπιστο παιδί που όταν δεν το αγνοούμε πρέπει να το προστατεύουμε ή να το δαιμονοποιήσουμε.» Για ποιο λόγο την επέλεξε η συντάκτρια του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις τρεις ελλειπτικές προτάσεις (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι εξυπηρετεί αυτή η γλωσσική επιλογή της αρθρογράφου (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες του κειμένου, με την ιδιότητά σας ως μαθητές, να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά με τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει

να έχει ένα σχολείο κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου, το οποίο θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας (300-350 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να εντοπίσετε στο απόσπασμα 3 αφηγηματικούς τρόπους και να εξηγήσετε τη χρήση τους.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Στο Κείμενο 2 να ερμηνεύσεις την αιτία που προκάλεσε κρίση στον γάμο της Αντιγόνης. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση στο γεγονός για το οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Εμφανείς και κρυφές προκαταλήψεις]

Το κείμενο υπογράφεται από τον Βασίλη Α. Πανταζή, Αναπληρωτή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και δημοσιεύθηκε (2015) από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών www.kallipos.gr με θέμα την Αντιρατσιστική Εκπαίδευση. Δίνεται συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Οι προκαταλήψεις μπορούν να εκφραστούν ανοιχτά και άμεσα ή διακριτικά, έμμεσα και με κρυφό τρόπο. Ένα σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η απόρριψη ή η άρνηση της συμπάθειας για μια συγκεκριμένη «ξένη» ομάδα, ή η υπερβολή των δήθεν πολιτισμικών διαφορών. Ωστόσο, δεν έχει σημασία κατά ποιων ομάδων στρέφονται οι προκαταλήψεις. Για παράδειγμα, οι «ξένες» ομάδες υπόκεινται κατ' επανάληψη σε παρόμοια αρνητικά χαρακτηριστικά, όπως τεμπελιά, αδράνεια, σωματική αδυναμία, εγκληματικότητα και πονηριά. Οι προκαταλήψεις κρίνονται με ένα διπλό πρότυπο, το οποίο είναι αυτό που προσάπτεται στην «ξένη» ομάδα, αγνοείται ή απορρίπτεται ως ασήμαντο για τη «δική μας» ομάδα. Ένα παράδειγμα που τεκμηριώνει την παραπάνω διαπίστωση είναι όταν μουσουλμάνοι κατηγορούνται από μέλη μιας κοινωνίας ότι φέρονται εναντίον της ισότητας των φύλων, ενώ δεν καταγγέλλεται η συνηγορία της παραδοσιακής κατανομής ρόλων στη δική τους ευρύτερη κοινωνία.[...]

Παραδοσιακές προκαταλήψεις μπορεί να θεωρούνται ως εμφανείς, εκφράζοντας συνήθως σαφώς αρνητική γενικευμένη στάση. Αυτές αποδίδουν σε μια «ξένη» ομάδα μοναδικά αρνητικά χαρακτηριστικά. Συχνά ο παραλήπτης θεωρείται ότι απειλεί τη «δική μου» ομάδα, διότι για παράδειγμα αφαιρεί τις θέσεις εργασίας. Αυτές οι προκαταλήψεις εκδηλώνονται επίσης με τογεγονός ότι οι ιδιωτικές επαφές απευθείας με τα μέλη μιας «ξένης» ομάδας απορρίπτονται. Επιπλέον, περιέχουν εμφανείς προκαταλήψεις, συχνά αντεγκλήσεις. Έτσι, πολλές ομάδες θεωρούνται ότι είναι υπεύθυνες για την προκατάληψη εξαιτίας της συμπεριφοράς τους ή ακόμα και για τη δίωξή τους. Οι «ξένες» ομάδες κατηγορούνται συχνά για τις πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές δυστυχίες. Τις τελευταίες δεκαετίες, ωστόσο, ισχυρές

κοινωνικές νόρμες της ανεκτικότητας και της καταπολέμησης του ρατσισμού έχουν εγκαθιδρυθεί στην Ευρώπη και αναστέλλουν όλο και περισσότερο την ανοιχτή έκφραση της προκατάληψης. Παραταύτα, σε ποιο βαθμό είναι αποτελεσματικές στην καθημερινή ζωή εξαρτάται από χώρα σε χώρα και από περιβάλλον σε περιβάλλον.
[...]

Εμφανείς προκαταλήψεις εκφράζονται με τρόπο, ώστε θετικά συναισθήματα, όπως συμπάθεια, συμπόνια ή θαυμασμός για μια «ξένη» ομάδα, να γίνονται αντικείμενο στέρησης ή άρνησης. Επίσης, δεν υπάρχει μια εμφανής αντιπάθεια απέναντι σε αυτήν, αλλά ούτε και μια ιδιαίτερη συμπάθεια, η οποία δυσχεραίνει τα μέλη αυτής της «ξένης» ομάδας στο να γίνονται αρεστά προσωπικά, ως άτομα. Σύγχρονες προκαταλήψεις είναι δυνατό, παράλληλα, να εκφραστούν με μια υπερβολική έμφαση στην ατομική ισότητα. Συχνά γίνεται λόγος για την ισότητα, για να απορριφθεί η πρόταση αξιώσεων για τη λήψη μέτρων προς βελτίωση δυνατοτήτων συγκεκριμένων ομάδων. Δομικές ανισότητες και διακρίσεις, επομένως, παραβλέπονται ή γίνονται αντικείμενο άρνησης .[...]

Κείμενο 2

[Γέλια]

To κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Αντώνη Σουρούνη, συλλογή «Κυριακάτικες ιστορίες», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002.

Διαβάζω ένα ρεπορτάζ στην εφημερίδα για τους Αλβανούς και νομίζω πως διαβάζω το βιογραφικό μου. Κυριακάτικα, λέει, κάθονται στο καφενείο της Ομόνοιας, όπου μαζεύονται και τα λένε. Ό,τι έκανα κι εγώ πριν από τριάντα οχτώ χρόνια στην Κολονία. Προτού δημιουργήσουμε ένα καφενείο, για να τα λέμε, μαζευόμασταν και τα λέγαμε στο σταθμό των τρένων. Ή δεν τα λέγαμε, κοιταζόμασταν μόνο από μακριά και συνεννοούμασταν. Το πρόσχημά μας ήταν πως θέλαμε ν' αγοράσουμε ελληνική εφημερίδα από το μοναδικό κιόσκι που τις πουλούσε και οι πιο συνεσταλμένοιτην κρατούσαν ορθάνοιχτη στα χέρια σαν ελληνική σημαία. «Έλληνας είσαι φίλε;»

Μπορεί να είχαμε την τύχη να καταφθάσει και κανένα τρένο από την πατρίδα φορτωμένο με καινούργιους. Μπορεί να είχαμε ακόμα μεγαλύτερη τύχη, να 'φτανε κανένας συντοπίτης και να μαθαίναμε νέα για γνωστούς μας. 'Όπως φαινόμασταν εμείς τότε, φαίνονται οι Αλβανοί σήμερα. Αυτοί δεν έρχονται με τρένο, για να μαζεύονται στο σταθμό, έρχονται με τα πόδια και η Ομόνοια είναι το πηγάδι για να ξεδιψάσουν, να πέσουν μέσα και να πνιγούνε ή να τους πετάξουμε εμείς.

Μας κυνηγούν, λένε. 'Ο, τι έκαναν και σ' εμένα. Μαχαίρωνε κάποιος Ιταλός ένα συμπατριώτη του στο Μόναχο και την πλήρωνα εγώ στην Κολονία. 'Έκλεβε ένας Έλληνας πορτοφόλι στην άλλη άκρη της Γερμανίας και ψάχνανε τις τσέπες τις δικές μου. Μας εκμεταλλεύονται, ισχυρίζονται. Και σ' εμένα το ίδιο κάνανε. Ο χειρότερος και στυγνότερος εργοδότης που είχα στη ζωή μου ήταν Έλληνας στη Φρανκφούρτη και μάλιστα σπουδαγμένος. Ήμουν χωρίς άδεια εργασίας, χωρίς άδεια παραμονής κι έκρινε σωστό να είμαι και χωρίς μισθό. Μου έδινε δέκα μάρκα κάθε Σάββατο - δούλευα και τα Σάββατα - όσα χρειαζόμουν, για να πηγαινοέρχομαι και να του δουλεύω.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σεθέσεις του συγγραφέα του Κειμένου 1:

α. Οι προκαταλήψεις εκφράζονται με διακριτικό τρόπο για ορισμένες ομάδες ανθρώπων.

\

β. Τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη ενισχύεται η ανεκτικότητα και γίνονται προσπάθειες για την καταπολέμηση του ρατσισμού, των οποίων η αποτελεσματικότητα διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα.

γ. Σύμφωνα με παραδοσιακές προκαταλήψεις οι «ξένες» ομάδες έχουν την ευθύνη για φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας.

δ. Σύγχρονες προκαταλήψεις υποστηρίζουν την ατομική ισότητα, ώστε να ληφθούν

μέτρα για τη βελτίωση του τρόπου ζωής και δικαιωμάτων συγκεκριμένων ομάδων.

ε. Αποτέλεσμα της προκατάληψης είναι η απουσία από την πλευρά των εγχωρίων θετικών συναισθημάτων για μια ομάδα αλλοδαπών.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει να οργανώσει το κείμενό του μεπαραδείγματα. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους κατά τη γνώμη σου γίνεται η παραπάνω επιλογή.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 επιλέγεται στα ρήματα το τρίτο πρόσωπο. Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που, κατά τη γνώμη σου, δημιουργεί η παραπάνω επιλογή στον αναγνώστη (μονάδες 10); Τι θα άλλαζε αν στη θέση του υπήρχε το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Διαβάσατε το παραπάνω κείμενο και σας προβλημάτισε γύρω από το θέμα. Γι' αυτό αποφασίζετε να γράψετε στον υπουργό Παιδείας μία επιστολή (300-350 λέξεων) με την οποία θα εκθέτετε τις συνέπειες της ύπαρξης στερεοτύπων για τις στιγματισμένες ομάδες και θα του ζητάτε αλλαγές στην εκπαιδευτική διαδικασία και πολιτική, ώστε να μην συντηρούνται τα στερεότυπα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 3

- A. Να εξηγήσετε τη χρήση α' ρηματικού προσώπου στο παραπάνω απόσπασμα.
- B. Να εντοπίσετε 2 αφηγηματικούς τρόπους στο παραπάνω απόσπασμα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να αναφορές. Να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου δημιούργησε η ανάγνωση (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο ρατσισμός στα σχολεία]

To ακόλουθο κείμενο αποτελεί άρθρο του Πασχάλη Πούλου, Υπεύθυνου στο Κοινωνικό Φροντιστήριο Νέας Μάκρης, και ανακτήθηκε από το ιστολόγιο zwanatolika.gr στις 28 Σεπτεμβρίου 2017 (με περικοπές).

Ο ρατσισμός είναι ένα φαινόμενο που το συναντάμε όχι μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και στους εφήβους. Με δεδομένο ότι σε όλα τα σχολεία βρίσκονται παιδιά με διαφορετικότητες, που προσδιορίζονται από τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, από τις αξίες, τις διόδες, την αναπηρία, τις μαθησιακές δυσκολίες και άλλα, ο ρατσισμός εκδηλώνεται με τη μορφή διακρίσεων που αφορούν στην εξωτερική εμφάνιση, στο επίπεδο των σχολικών επιδόσεων, στο βάρος του σώματος, στην κοινωνική θέση, στην καταγωγή, στην εθνικότητα, στις σεξουαλικές προτιμήσεις και σε οποιαδήποτε έκφραση της διαφορετικότητας.

'Όλοι μας, ανεξαρτήτως ηλικίας, υπήρξαμε μάρτυρες ή θύματα κοινωνικού ή φυλετικού ρατσισμού που εκδηλώνεται, κυρίως, στα προαύλια των σχολείων με σωματική βία, απειλές, ύβρεις και λεκτική βία. Συμβαίνει, όμως, και μέσα στις σχολικές τάξεις, όπου εστιάζεται στην επίδοση των μαθητών. Από τη μία η κακή επίδοση ή μια λαθεμένη απάντηση σε ένα ερώτημα προκαλεί τον χλευασμό, δυσμενή σχόλια, την αρνητική κριτική και την απόρριψη της διαφορετικότητας. Από την άλλη, η πολύ καλή επίδοση επισύρει δυσμενή σχόλια του τύπου «είσαι φυτό» εις βάρος των επιμελών μαθητών που είναι πάντα συνεπείς στις υποχρεώσεις τους και διακρίνονται στην τάξη.

Ο ρατσισμός, με οποιανδήποτε μορφή, όταν εκδηλώνεται, πλήττει όλους, θύτες, θύματα και κοινωνικό σύνολο. Δημιουργεί αίσθημα κατωτερότητας, κυρίως, στα θύματα, Γι' αυτό και επιβάλλεται αναζήτηση και ανεύρεση λύσεων για την αντιμετώπιση στου σοβαρού αυτού προβλήματος.

Κείμενο 2

[Η Αστραδενή στο σχολείο]

Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Αστραδενή» της Ευγενίας Φακίνου (Κέδρος, 1982). Κεντρικό στοιχείο της πλοκής είναι η ζωή στην Αθήνα ενός μικρού κοριτσιού – μαθήτριας του δημοτικού – που μεταναστεύει από τη Σύμη.

Σήμερα στο σχολείο πολύ πικράθηκα. Και την περίμενα πως και πώς αυτή τη μέρα. Γιατί σήμερα θα μας έδινε διορθωμένες τις εκθέσεις μας. Η δεσποινίς, λοιπόν, αφού μπήκαμε μέσα, μοίρασε ολονών τα τετράδια. Μόνο σε μένα δεν το 'δωσε.

«Έχω», λέει η δεσποινίς, «εδώ τρεις διαφορετικές εκθέσεις που θέλω να τις ακούσει όλη η τάξη. Η μία είναι της Χατζηπέτρου, η άλλη του Σακίνου και η τρίτη της Πετροπούλου».

Πρώτα λοιπόν, η δεσποινίς μας διάβασε του Σακίνου. Αυτός είναι ο αταξιάρης ο Γιώργος, ο ξάδελφος του Κυριακού. Είχε γράψει πέντε σειρές όλες όλες.

Έλεγε:

«Σήμερα πήγαμε στο Μουσείο. Είχε μέσα κάτι αρχαία πράγματα. Εμένα μ' αρέσουν τα διαστημόπλοια και οι πύραυλοι. Άλλα ακόμα δεν έχουν φτιάξει μουσείο για πυραύλους. Όταν θα φτιάξουν, θα πηγαίνω με τις ώρες».

«Λοιπόν», του είπε η δεσποινίς, όταν τέλειωσε το διάβασμα, «ως πότε θα μας κάνεις τον έξυπνο; Είναι ελληνικά αυτά; Είναι καν έκθεση αυτή; Πες στη μητέρα σου να 'ρθει που τη θέλω».

Θα σας διαβάσω τώρα την έκθεση της Χατζηπέτρου, μας είπε.

(Τρέμουν τα χέρια μου από την αγωνία ... Παγώνουν τα δάχτυλά μου ...)

«Είναι η πρώτη φορά που πήγα σε τόσο μεγάλο Μουσείο. Είχε ωραία παλιά πράγματα μέσα. Είχε κολιέ και βραχιόλια που φορούσαν οι αρχαίες κυρίες, είχε και

όπλα και μάσκες που φορούσαν οι αρχαίοι πολεμιστές. Αγάλματα και τεράστια βάζα που τα λένε αμφορείς.

Δυο πράγματα θα θυμάμαι σ' όλη μου τη ζωή από το μεγάλο μουσείο της Αθήνας. Το παιδί πάνω στο άλογο και τον Αριστόδικο. Δεν μπορώ να πω, ποιο απ' τα δυο μου έκανε πιο πολύ εντύπωση.

Το παιδί πάνω στ' άλογο, νόμιζες ότι θα έδινε μια στ' άλογό του κι αυτό θα σαλτάριζε μακριά απ' τα κάγκελα και τα μουσεία. Κι ότι ελεύθερο θα έτρεχε σ' όλη την Ελλάδα. Θα ανέβαινε βουνά, θα κατέβαινε πεδιάδες, θα πήδαγε ποταμάκια κι όλο θα έτρεχε, χωρίς να σταματήσει ποτέ.

Νομίζω ότι το παιδί και το άλογο είναι οι πιο φυλακισμένοι άνθρωποι που έχω δει στη ζωή μου. Κι ο πιο αδικημένος ο Αριστόδικος.

Κανένας δεν τον κοιτάει, κανείς δεν του δίνει σημασία. Όλοι τον προσπερνάνε, για να σταθούν πέντε μέτρα πιο κει, στο άγαλμα του Δία ή του Ποσειδώνα. Όλοι βλέπουν το τεράστιο άγαλμα και κανείς, μα κανείς δε βλέπει τον Αριστόδικο. Ούτε κι εγώ ήξερα ότι τον λέγαν έτσι. Μου έκανε όμως εντύπωση που το στήθος και το πρόσωπό του ήταν ολό γρατζουνιές και χαρακιές. Διάβασα τότε το χαρτάκι που έλεγε, ότι βρέθηκε πριν σαράντα χρόνια στα Μεσόγεια της Αττικής κι ότι οι χαρακιές στο στήθος και στο πρόσωπο είχανε γίνει από το αλέτρι του γεωργού. Γι' αυτό λέω ότι τον αδικήσαμε. Τον αδίκησαν αυτοί που τον βάλανε δίπλα σ' αυτόν τον υπέροχο Δία. Άλλά τον αδικήσαμε κι εμείς που δεν του ρίξαμε ούτε ένα βλέμμα. Γι' αυτό του αφιερώνω αυτή την έκθεση».

«Είσαι ένα υπερφίαλο πλάσμα, Χατζηπέτρου» είπε η δεσποινίς. «Ποιος σου δίνει, νομίζεις, το δικαίωμα να λυπάσαι ένα έργο τέχνης; Άσε, τις παιδαριώδεις φλυαρίες για το προηγούμενο άγαλμα του παιδιού και του αλόγου ... Δεν ξεύρω τι είδους εκθέσεις γράφατε στο νησί σου, αλλά καιρός είναι να μάθεις να γράφεις πραγματικές εκθέσεις».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να σημειώσεις ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

α. Ο ρατσισμός συναντάται σε όλες τις ηλικίες και στρέφεται ενάντια σε όλα τα είδη της διαφορετικότητας.

β. Ο φυλετικός ή ο κοινωνικός ρατσισμός εμφανίζεται πολύ περισσότερο στα εξωσχολικά περιβάλλοντα και λιγότερο στα σχολεία.

γ. Η εκδήλωση ρατσιστικών φαινομένων πλήττει τα θύματα και το κοινωνικό σύνολο, αλλά αφήνει ανεπηρέαστους τους θύτες.

δ. Η κακή επίδοση στα μαθήματα δεν αποτελεί αιτία διαφοροποίησης στο σχολείο.

ε. Ο ρατσισμός έχει ως συνέπεια το θύμα να αισθάνεται κατώτερο έναντι του θύτη και των άλλων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Με συντομία να παρουσιάσεις τη θέση που διατυπώνει στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 οσυγγραφέας και τον τρόπο με τον οποίο την αποδεικνύει.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Ποια ρηματικά πρόσωπα επιλέγει ο συγγραφέας στο Κείμενο 1, για να εκφράσει τις σκέψεις του (μονάδες 4); Δώσε από ένα παράδειγμα (μονάδες 4) και αιτιολόγησε ποιο πρόσωπο, κατά τη γνώμη σου, δημιουργεί πιο αντικειμενική απόδοση των νοημάτων (μονάδες 7).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Αναλαμβάνετε να γράψετε ένα άρθρο για τη σχολική σας εφημερίδα (300-350 λέξεις), στο οποίο θα παρουσιάζετε τις αιτίες της εμφάνισης ρατσιστικών φαινομένων ενάντια σε αλλοεθνείς στα σχολεία καθώς και στον ρόλο του που οφείλει να έχει η σχολική κοινότητα για τον περιορισμό τους.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να αιτιολογήσετε τη χρήση του διαλόγου και του εσωτερικού μονολόγου στο παραπάνω απόσπασμα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το Κείμενο 2 τη στάση της δασκάλας στις εκθέσεις των δύοπαιδιών. Ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

6^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Διαφορές επικοινωνίας ανάμεσα στα δύο φύλα]

*Το κείμενο είναι απόσπασμα από επιστημονικό άρθρο της Ρούλας Τσολακίδου,
Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 25.9.2014 (διασκευή)*

[...] Οι διαφορές των δύο φύλων στη χρήση της γλώσσας, και κυρίως στις επικοινωνιακές στρατηγικές, έχουν μελετηθεί συστηματικά. Με βάση αυτές τις μελέτες έχει διαπιστωθεί ότι οι διαφορές αυτές αφενός παρεμποδίζουν την αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα δύο φύλα και αφετέρου συντελούν στον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών. Χαρακτηριστικά, η χρήση υποστηρικτικών εκφράσεων από τις γυναίκες, όπως οι φράσεις «ναι», «μάλιστα» και άλλες, παρερμηνεύεται συχνά ως συμφωνία με τα λεγόμενα του συνομιλητή, ενώ η έλλειψη αυτών από τον λόγο των αντρών εκλαμβάνεται ως έλλειψη προσοχής απέναντι στις συνομιλήτριές τους. Η συχνή χρήση ερωτήσεων και αιτήσεων από τις γυναίκες ερμηνεύεται από τους συνομιλητές τους μόνο ως επιθυμία για περισσότερες πληροφορίες, ενώ στόχος των γυναικών μπορεί να είναι η εγκαθίδρυση ενός δίαυλου επικοινωνίας.

Επίσης, οι γυναίκες συχνά μιλούν ταυτόχρονα με τον συνομιλητή τους, για να δείξουν τη συμμετοχή και το ενδιαφέρον τους για το θέμα της συζήτησης, στοιχείο που οι άντρες το θεωρούν διακοπή και αγένεια. Η μετάβαση από ένα θέμα συζήτησης προς ένα άλλο γίνεται από τις γυναίκες βαθμιαία και βάσει των προηγούμενων λεγομένων των συνομιλητριών τους, αφού έχει προηγηθεί αρκετός χρόνος συζήτησης για το κάθε θέμα. Οι άντρες, από την άλλη μεριά, δεν αφιερώνουν παρά λίγο χρόνο στο κάθε θέμα και αλλάζουν θέματα γρήγορα, με συνέπεια οι συνομιλήτριές τους να νιώθουν ότι δεν ενδιαφέρονται αρκετά.

Οι γυναίκες, παράλληλα, συζητούν ανοιχτά προσωπικές τους εμπειρίες και θέματα, με σκοπό να τις μοιραστούν και να αποσπάσουν κάποια διαβεβαίωση ή παρηγοριά, σε αντίθεση με τους άντρες, οι οποίοι συχνά θεωρούν τις προσωπικές συζητήσεις επικινδυνες ή περιπτές. Έτσι, όταν συμμετέχουν σε αυτές, αναλαμβάνουν

συμβουλευτικό κυρίως ρόλο. Τέλος, ως ακροάτριες σε μια συνομιλία, οι γυναίκες υιοθετούν ενεργό ρόλο με το να ενθαρρύνουν τους άλλους συνομιλητές και συνομιλήτριες τους να παίρνουν μέρος στη συζήτηση και με το να έχουν διαρκή οπτική επαφή με το άτομο που κάθε φορά έχει τον λόγο. [...]

Κείμενο 2

[Η εκδίκηση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Πίστομα¹» και ανήκει σταδιηγήματα «Κορφιάτικες ιστορίες».

'Όταν ύστερα από την αναρχία πού 'χεν ανταριάσει² τον τόπο δίνοντας εις όλα τα κακά στοιχεία το ελεύτερο να πράξουν κάθε λογής ανομία, η τάξη είχε πάλε στερεωθεί, κ' είχε δοθεί αμνηστία³ στους κακούργους, τότες επίστρεφαν τούτοι απ' τα βουνά κι από τα ξένα στα σπίτια τους, κι ανάμεσα στους άλλους που ξαναρχόνταν, εγύριζε στο χωριό του κιο Μαγουλαδίτης Αντώνης Κουκουλιώτης. [...]

Ο άνθρωπος τούτος, πριν ακόμα ρεμπελέψουν⁴ ο κόσμος, είχε παντρευτεί. Κι όταν πήρε των βουνών το δρόμο, για το φόβο της εξουσίας, άφηκε τη γυναίκα του μόνη στο σπίτι και τούτη δεν του εστάθη πιστή, αλλά με άλλον (νομίζοντας ίσως πως ο Κουκουλιώτης είτουν σκοτωμένος ή αλλιώς πεθαμένος) είχε πιάσει έρωτα κι απ' τον έρωτα τούτον είχε γεννηθεί παιδί που άξαινεν ωστόσο χαριτωμένα και που η γυναίκα περσά⁵ αγαπούσε. Εγύριζε λοιπόν ο ληστής στο χωριό του την ώρα όπου βάφουν τα νερά. Κ' εμπήκε ξάφνως σπίτι του χωρίς κανείς να το προσμένει, εμπήκε σα θανατικό, αναπάντεχα τέλεια, κ' εκατατρόμαξεν η άτυχη γυναίκα, ετρόμαξε τόσο, που, παίρνοντας το ξανθό της παιδί στην αγκαλιά, το 'σφιγγε στα στήθια της τρεμάμενη, έτοιμη να λιγοθυμήσει και χωρίς να δύναται να προφέρει λέξη καμία. Άλλα ο Κουκουλιώτης πικρά χαμογελώντας τής είπε:

Μη φοβάσαι γυναίκα. Δε σου κάνω κανένα κακό, αγκαλά⁶ και σου πρέπουν. Είναι το παιδί τουό δικό σου; Ναι; Μα όχι δικό μου! Με ποιον, λέγε, το 'χεις κάμει;"

Τ' αποκρίθη εκείνη λουχτουκιώντας⁷.

Αντώνη, τίποτε δε μπορώ να σου κρούψω. Το φταιόσμα μου είναι μεγάλο. Μα, το ξέρω, κ' η εγδίκησή σου θα 'ναι μεγάλη· κ' εγώ, αδύνατο μέρος, και το νήπιο τούτο, που από το φόβο τρέμει, δε δυνόμαστε να σ' αντρειευτούμε. Κοίτα πώς η τρομάρα με κλονίζει καθώς σε τηρώ⁸. Κάμε από με ό,τι θέλεις, μα λυπήσου το άτυχο πλάσμα που δεν έχει προστασία."

Καθώς εμιλούσεν η γυναίκα εσκοτείνιαζεν η όψη του αλλά δεν την αντίκοβγε.

Εσώπιασε λίγο κ' έπειτα της είπε:

Γυναίκα κακή! Δεν ρωτώ τώρα ουδέ συμβουλή σου, ουδέ σε λυπούμαι, ουδέ το λυπούμαι. Τ' όνομα εκεινού θέλω. Εσέ δε θα σε πειράξω. Δε μολογάς το; θα το μάθω· το χωριό όλο γνωρίζει με ποιον εζούσες και τότες θα θυσιάσω και τους τρεις σας, θα πλύνω τη ντροπή πόχω λάβει από σας, πλάσματα άτιμα!"

Εμολόησε. Κι ο Κουκουλιώτης εβγήκε αμέσως. Κι αφού ύστερα από ώρα ξαναμπήκε στο σπίτι, εβρήκε τη γυναίκα στον ίδιο τόπον ασάλευτη με τ' αποκοιμισμένο τέκνο στην αγκάλη· τον αναντράνιζε⁹. Μα αυτός εξαπλώθη κατά γης και σα χορτάτος εκοιμήθη ύπνον βαθύν ώς το ξημέρωμα.

Την άλλην ημέραν αφού εξύπνησαν της είπε.

Θα πάμε στα χτήματά μας να ιδώ μη και κείνα μούχουν αρπάξει, καθώς μούχε πάρει και σε ο σκοτωμένος."

Τον σκότωσες!"

1. Μπρούμυτα, με το πρόσωπο στο χώμα
2. Είχε δημιουργήσει μεγάλη αναταραχή
3. Απόδοση χάριτος για εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί
4. επαναστατήσουν

5. Πάρα πολύ
6. μολονότι
7. Κλαίγοντας με λυγμούς
8. βλέπω
9. παρατηρούσε

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 60-70 λέξεις να αποδώσεις τις διαφορές που, κατά τη συγγραφέα του Κειμένου 1, αποτυπώνονται στις στρατηγικές επικοινωνίας που χρησιμοποιούν οι γυναίκες, σε αντίθεση με τους άντρες.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Το Κείμενο 1 οργανώνεται δομικά και λογικά στη βάση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από μελέτες και της αντιθετικής έκθεσής τους. Να εκφράσεις τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω διαπίστωση.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«...ότι οι διαφορές αυτές αφενός παρεμποδίζουν την αποτελεσματική επικοινωνία ανάμεσα στα δύο φύλα και αφετέρου συντελούν στον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών.»:

Στο παραπάνω χωρίο από την πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1: Ποιου είδους σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) εντοπίζεις; (μονάδες 6) Συμφωνεί με τη σύνταξη που παρατηρείται στην υπόλοιπη παράγραφο; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου (μονάδες 4) και εξέτασε ποια σύνταξη ταιριάζει με το είδος του κειμένου. (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Επιχειρηματολογικό κείμενο - ανακοίνωση στον τύπο

Ρόλος: Εκπρόσωπος μη κυβερνητικής οργάνωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Αποδέκτες: Ευρύ κοινό

Θέμα: Με ποιους τρόπους το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να ξεπεράσουν στερεοτυπικές απόψεις που έχουν να κάνουν με τα πρότυπα φύλου; (300-350 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1. Να εντοπίσετε τα εκφραστικά μέσα και να δηλώσετε τη λειτουργία τους:

- A) εμπήκε σα θανατικό
- B) Καθώς εμιλούσεν η γυναίκα εσκοτείνιαζεν η όψη του
- Γ) θα πλύνω τη ντροπή

2. Ποιος αφηγηματικός τρόπος χρησιμοποιείται στην 2^η παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις την αντίδραση του ήρωα στο Κείμενο 2 και να γράψεις τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η όλη στάση του. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

7^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Οι ψυχολογικές ρίζες του ρατσισμού.]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα της Λ. Βαρβόγλη στην εφημερίδα ΤΟ BHMA (διασκευή).

Από τον Ξένιο Δία, που προστάτευε τους ξένους, και τον αρχαίο θεσμό της φιλοξενίας, που θεωρούσε το πρόσωπο του ξένου ιερό, έγινε ένα τεράστιο ψυχολογικό άλμα και το κοινωνικό – πολιτισμικό μας εκκρεμές σήμανε την ώρα της ξενοφοβίας, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας που πραγματοποιήθηκε από γνωστή εταιρεία δημοσκοπήσεων. Η Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού έρχεται κατ' αρχάς να μας θυμίσει τα ίσα δικαιώματα των ανθρώπων στη ζωή και κατά δεύτερο λόγο να μας φέρει αντιμέτωπους με τα στερεότυπα και τη στάση απέναντι στους «διαφορετικούς».

Οι σπόροι του ρατσισμού εμφυτεύονται από πολύ νωρίς στην κοινωνική συνείδηση του ατόμου και γίνονται μέρος της ψυχοσύνθεσής του και της στάσης του απέναντι στους άλλους. Γενιές ολόκληρες Ελλήνων μεγάλωσαν με τις στερεότυπες απειλές του τύπου «φάε τη σούπα σου, γιατί θα έρθει να σε πάρει ο αράπης» - δηλαδή με παραδείγματα προς γνώση και συμμόρφωση από πολιτισμικές, κοινωνικές, θρησκευτικές μειονότητες. Στις μέρες μας αυτές οι απειλές ξεθώριασαν, έχασαν την πειθώ που κάποτε είχαν και αντικαταστάθηκαν από άλλες που αντλούνται από διαφορετικές ανθρώπινες ομάδες.

Γιατί όμως οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές; Γιατί κάποιοι κατά τα άλλα καλοί, ανοιχτόκαρδοι, κοινωνικοί και εξυπηρετικοί άνθρωποι υιοθετούν ξαφνικά τέτοια στερεότυπα απειλών; Γιατί γίνονται δύσπιστοι και εχθρικοί απέναντι στους ξένους; Ο φόβος του διαφορετικού και του αγνώστου αποτελεί τον καταλύτη μιας ψυχολογικής διαδικασίας που στηρίζεται στην αρχή της ομοιότητας. Οι όμοιοι με εμάς ανήκουν στην ίδια ομάδα και επομένως είναι ακίνδυνοι. Ο αλλιώτικος, ο ξένος εμπειριέχει εξ ορισμού το διαφορετικό και κατ' επέκταση το επικίνδυνο. Ακόμη και αν ο φόβος για το επικίνδυνο απορροφηθεί, ο διαφορετικός τρόπος ζωής και η

εμφάνιση είναι αρκετά για να κριθούν κατώτερα από τα δικά μας και επομένως να απορριφθούν. Έτσι δημιουργούνται προκαταλήψεις που υψώνονται σαν φράγμα ανάμεσα στους διαφορετικούς ανθρώπους.

Επιπλέον, ενώ ζούμε σε μια κοινωνία με πολιτισμικό πλουραλισμό που ολοένα αυξάνεται, οι γονείς και οι δάσκαλοι μιλάνε ελάχιστα στα παιδιά για τον ρατσισμό. Η στάσητων ενηλίκων είναι ότι «δεν μιλώ για την προκατάληψη, άρα δεν υπάρχει» και αυτό ακριβώς ενθαρρύνει τις ρατσιστικές απόψεις. Ωστόσο, όταν οι γονείς και οι δάσκαλοι παραμένουν σιωπηλοί, κάποιοι άλλοι θα βρεθούν να επηρεάσουν τα παιδιά. Η παραπάνω έρευνα, πάντως, έδειξε ότι τα παιδιά νιώθουν άνετα με τα άλλα όμοια παιδιά και η παραμονή στην κοινή ομάδα τους δημιουργεί αίσθημα ασφάλειας. Προσοχή όμως: κοινή ομάδα δεν σημαίνει απαραίτητα ομοιογενής ομάδα! Η έρευνα έδειξε ότι ακόμη και ετερογενείς ομάδες παιδιών, στις οποίες η έμφαση δίνεται στη φιλία και όχι στην εθνικότητα, εμπνέουν εξίσου το αίσθημα της ασφάλειας.

Κείμενο 2

[Η Σοφία πιάνει δουλειά στο σπίτι του προέδρου]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Η μπόρα» της Αλκυόνης Παπαδάκη (1989) που αφηγείται τις δυσκολίες, τις οποίες αντιμετωπίζει η Σοφία, πάμπτωχη χήρα με δύο παιδιά, σε ένα χωριό της Κρήτης κατά τη δεκαετία του 1950.

Με φωνάξανε στου προέδρου να καθαρίσω το σπίτι. Εμείνανε πολύ ευχαριστημένοι και μου αναθέσανε να τους ξεσκουληκιάζω¹ ταχτικά, γιατί η νοικοκερά δηλώνει άρρωστη.

Σαν τη φράπα² είναι, δεν ξέρω πού την έχει την αρρώστια. Πάντως δε δείχνει κακή. Κι ο πρόεδρος είναι αγαθός άνθρωπος. Μόνο η γριά η μάνα της. Αυτή είναι το φαρμάκι. Το μεσημέρι βάλανε να φάνε μπακαλιάρο. Στην κουζίνα, εχτός από το μεγάλο τραπέζι που τρώνε, έχουνε κι ένα παρατράπεζο για τα τσουμπλέκια³. Φάγανε κείνοι στο μεγάλο κι εγώ στο παρατράπεζο.

Και να ξέρει κανείς, πως ο γιος της αυτηνής της γριάς και αδερφός της Φράπας δεν είναι πολλά χρόνια που τον εσφάξανε στα βουνά σαν τ' αρνί, γιατί ήθελε να τρώνε όλοι οι άνθρωποι στο ίδιο τραπέζι. Ας είναι.

Εγώ τη γνωρίζω καλά τη μοίρα μου, και δε μου κάνει εντύπωση κάθε φορά που μου δείχνει τα μούτρα της. Έκρυψα στα στήθια μου δυο κομμάτια χάσικο ψωμί⁴ για τα παιδιά μου. Τους παράγγειλα να μην έρθουνε καθόλου από κει, μ' αυτά φαίνεται πως τα θέρισε η πείνα και κατά τ' απόγεμα να τα και καταφτάνουνε πιασμένα χέρι χέρι. Αμέσως η Φράπα κατέβασε το προγούλι⁵ της. Έχει και αυτή ένα γιο, Πέπο τόνε λένε και τον έβαλε μέσα στη στιγμή, να μην τον μολύνουνε τα παιδιά μου. Κι ύστερα, βγαίνει κι η γριά, ξεγλωσσισμένη⁶.

Άκου να δεις, Σοφία. Εδώ θα 'ρχεσαι να δουλεύεις, όπως εσυμφωνήσαμε. Παιδιά και φασαρίες εμείς δε θέλομε. Είμαστε άρρωστοι άνθρωποι και κουρασμένοι. Εντάξει;

Και παρατάξει, είπα. Ήδωσα στα παιδιά μου το ψωμάκι και τους είπα να φύγουνε.

1. Ξεβρωμίζω
2. Μεγάλο, στρογγυλό φρούτο, ανήκει στα εσπεριδοειδή.
3. Οικιακά σκεύη
4. Το λευκό ψωμί, το ψωμί καλύτερης ποιότητας
5. Το πηγούνι
6. Λαχανισμένη

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Πώς απαντά το κείμενο στο ερώτημα «γιατί οι άνθρωποι γίνονται ρατσιστές»;
Να αποδώσεις συνοπτικά τις αιτίες σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να διαβάσεις τις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου 1 και να καταγράψεις δύο

ειδικές αναφορές, που υπάρχουν σε αυτές (μονάδες 6), αιτιολογώντας τον ρόλο της καθημίας μέσαστο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τρία (3) παράγωγα, ένα ουσιαστικό, ένα επίθετο και μια μετοχή, για το καθένα από τα παρακάτω ρήματα του κειμένου. Συμβουλεύσου και το παράδειγμα:

Παράδειγμα: προστάτευε → προστασία → προστατευτικός → προστατευμένος

1. σήμανε →
2. (αν) απορροφηθεί →
3. αυξάνεται →
4. δημιουργεί →
5. δίνεται →

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Με αφορμή ρατσιστικό επεισόδιο που σημειώθηκε πρόσφατα στο σχολείο σας σε βάρος συμμαθητή σας, να συντάξετε μια επιστολή με παραλήπτη τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού, στην οποία θα αναφέρεστε στις αρνητικές, κατά τη γνώμη σας, συνέπειες που επιφέρει η ξενοφοβία στους εφήβους και θα προτείνετε τρόπους περιορισμού της. (300-350 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να σχολιάσετε το είδος του αφηγητή στο παραπάνω απόσπασμα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Πώς αντιμετωπίζει τη Σοφία και τα παιδιά της η οικογένεια του προέδρου και γιατί;

Ποια συναισθήματα σου προξενεί εσένα αυτή η αντιμετώπιση; Να αναπτύξεις την απάντησή σουσε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

8^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Τα στερεότυπα που στερούν το δικαίωμα στην εργασία]

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της Εφημερίδας των Συντακτών στις 18.04.2021 και υπογράφεται από τη Νόρα Ράλλη. Αποτελεί μέρος της συνέντευξης του Λάζαρου Τεντόμα, κοινωνικού ανθρωπολόγου, που είναι ο μοναδικός τυφλός καθηγητής σε σχολεία βλεπόντων στην Ελλάδα.

«Όταν η αναπηρία θεωρείται εργασιακή/επαγγελματική κατάσταση καταλαβαίνουμε πόσο ισχυρές είναι οι αρτιμελιστικές αντιλήψεις που θέλουν την αναπηρία σε μια κατάσταση αεργίας, η οποία υπάρχει μόνο με προνοιακά επιδόματα. Αυτό βέβαια συνδέεται άμεσα με τις κυρίαρχες απόψεις που επικρατούν και αντικατοπτρίζεται και στο γεγονός ότι δυστυχώς, εν έτει 2021, ελάχιστοι άνθρωποι με αναπηρία εργάζονται χωρίς προβλήματα. Ή δεν εργάζονται καν! Ενδεικτική είναι η δική μου περίπτωση: είμαι ο μοναδικός γραμμένος στα μητρώα τυφλών εκπαιδευτικός που εργάζεται ως μόνιμος εκπαιδευτικός στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε σχολεία βλεπόντων. Και αυτό είναι κάτι που με πληγώνει βαθύτατα, γιατί γνωρίζω πολύ καλά πως υπάρχουν άνθρωποι πολύ αξιόλογοι, με λιγότερο λειτουργικό περιορισμό από εμένα, οι οποίοι δυστυχώς αποκλείονται από την εργασία, ακριβώς επειδή υπάρχουν αυτές οι αντιλήψεις... Ορισμένοι μπορούν πιο εύκολα να φανταστούν ένα άτομο με αναπηρία να παιζει μια ξεκούρδιστη κιθάρα σε μια γωνιά παρά να βρίσκεται σε μια θέση εργασίας. Αυτές οι αντιλήψεις με θυμώνουν βαθύτατα και νομίζω ότι είναι πολιτική μας θέση να επισημαίνουμε αυτά τα καίρια ζητήματα. Το να είσαι ανάπηρος είναι κοινωνική κατασκευή: όταν δεν μπορείς να περπατήσεις, επειδή υπάρχουν παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Ή οι ράμπες: φτιάχνοντας ράμπες δεν γεφυρώνουμε τις διαφορές μεταξύ μας. Ακριβώς γιατί το ζήτημα δεν είναι μόνο ζήτημα προσβασιμότητας προφανώς».

«Η αναπηρία στις αντιλήψεις για τις οποίες μίλησα παραπάνω κατατάσσεται ως βιολογική κατηγορία ετερότητας και όχι ως ένα σύνθετο κοινωνικό ζήτημα το οποίο χρήζει πολιτικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων, έτσι ώστε να υπάρχει ισότιμη συμμετοχή και εκπαίδευση στην εργασία, στην απασχόληση, αλλά και στην

ψυχαγωγία επίσης! Και φυσικά στις καθημερινές πρακτικές - αυτό που ονομάζουμε «καθημερινότητα».

Υπάρχουν ορισμένοι οι οποίοι θεωρούν ότι είναι πιο λογικό το να καθόμαστε στα σπίτια μας εμείς, τα άτομα με αναπηρία, από το να κυκλοφορούμε, πόσο μάλλον σε διάφορους εργασιακούς χώρους! Ότι αυτό δεν είναι για μας - αυτό πιστεύουν! Φυσικοποιείται δηλαδή η αναπηρία ως μη αξιοβίωτη κατάσταση, που δεν έχει καμία σχέση με τον χώρο της εργασίας! Που δεν μπορεί δηλαδή να συνδεθεί με την παραγωγικότητα και την εργασιακή αποδοτικότητα, που για κάποιους είναι «ιδιότητες» μόνο όσων είναι αρτιμελείς!

[...] Όταν συζητάμε για την αναπηρία, ουσιαστικά συζητάμε για το πώς λειτουργεί η κοινωνία της αρτιμέλειας και όχι πώς λειτουργεί η αναπηρία. Η κοινωνία της αρτιμέλειας καθορίζει το πώς υπάρχουν τα ανάπηρα άτομα! Άρα, όλα αυτά είναι καθρεφτισμοί και απεικονίσεις για το πώς σκέφτονται οι αρτιμελείς!».

Κείμενο 2

[Παράκληση στο Θεό για έναν μικρό καμπούρη]

Το παρακάτω ποίημα είναι απόσπασμα που ανήκει στον ποιητή και πεζογράφο Νίκο Χάγερ Μπουφίδη (1899-1950) και δημοσιεύθηκε στη Νέα Εστία, τεύχος 679, σελ. 1348 – 1349.

Δε φάνηκεν, αλήθεια, (και νυχτώνει...)

σαν κάθε βράδυ τέτοιαν ώρα, στο μπαλκόνι, δε φάνηκε ο αντικρινός μικρός,
πούναι καμπούρης και καχεκτικός.[...]

Αυτός δεν παιζει κι ούτε που τολμά να κατεβεί, να τρέξει, στο στενό.

Κάποτε, πούτρεξε κι αυτός, τ' άλλα παιδιάφύγαν και τον αφήσαν μοναχό...

Κι όταν η μάνα του τού λέει: «Γιατί και συ δεν πας να παιξεις, όπως τ' άλλα τα παιδιά;»

«Βαριέμαι», απαντάει αυτός σιγά,

Και τον περνούνε για ιδιότροπο παιδί.

Ύστερα, μελετάει το μάθημά του, δίχως βοήθεια, μόνος, δυνατά...

Κι είν' η φωνή του σαν προμήνυμα θανάτου ως αντηχεί, βραχνή, στη σκοτεινιά...

Μόλις βραδιάσσει, βγαίνει στο μπαλκόνι. Ούτε διακρίνεται στο σκότος το πυκνό.

Μια οκαρίνα είν' η συντροφιά του η μόνη, κι όλο σφυράει τον ίδιο το σκοπό.

Απόψε όμως δεν φάνηκε. Και τρέμουνοι σκιές στο δωμάτιό του το κλειστό. ..

Ω!, πως φοβάμαι, πως φοβάμαι, Θεέ μου, μην του συνέβη τίποτε κακό...

Είν' η ψυχή του πάντοτε θλιμμένη... Είναι καμπούρης και καχεκτικός...

Κάμε, τουλάχιστον, Θεέ μου, η πονεμένη ψυχή του να είναι ήρεμη διαρκώς...

Κι αν είναι να πεθάνει, ας μην το ξέρει... Σε μια γλυκιά οπασία ας βλέπει πως στη γειτονιά του κάθε μεσημέρι,
με τ' άλλα τα παιδιά παίζει κι αυτός...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σεθέσεις του Κειμένου 1:

α. Τα τελευταία χρόνια οι άνθρωποι θεωρούν δεδομένες τις διακρίσεις στον εργασιακό χώρο.

β. Ο Λάζαρος Τεντόμας εκφράζει τον θυμό του για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινότητά τους.

γ. Η αναπηρία είναι κοινωνική κατασκευή και χρήζει άμεσης πολιτικής παρέμβασης.

δ. Ο τρόπος που αντιμετωπίζουν οι αρτιμελείς τα άτομα με αναπηρία απεικονίζει τον τρόπο που σκέφτονται.

ε. Σύμφωνα με αντιλήψεις η πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην εργασία και στην ψυχαγωγία είναι ισότιμη για όλους.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να περιγράψεις με συντομία τη λογική πορεία με την οποία από τις προηγούμενες παραγράφους ο πομπός του Κειμένου 1 καταλήγει στο συμπέρασμα που διατυπώνει στην τέταρτη παράγραφο «Άρα όλα αυτά είναι καθρεφτισμοί και απεικονίσεις για το πώς σκέφτονται οι αρτιμελείς!».

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Ποιο σημείο στίξης χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο («Υπάρχουν ορισμένοι ... μόνο όσων είναι αρτιμελείς!») του Κειμένου 1 (μονάδες 5); Να εξηγήσεις τη λειτουργικότητα αυτής της επιλογής ως προς απόδοση του προβληματισμού του κειμένου και τη διέγερση του ενδιαφέροντος του αποδέκτη του μηνύματος (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Μια όψη του κοινωνικού ρατσισμού που εμφανίζεται συχνά στην εποχή μας είναι οι ποικίλες διακρίσεις σε βάρος ατόμων με ειδικές ανάγκες, γεγονός που τους στερεί θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτό της ισότιμης ένταξης στο κοινωνικό σύνολο, της εργασίας, της φυσιολογικής και αξιοπρεπούς διαβίωσης. Σε μια ομιλία που πρόκειται να εκφωνήσετε σε εκδήλωση που διοργανώνει το σχολείο σας, αφού εξετάσετε πώς αντιμετωπίζει η κοινωνία μας τα άτομα με αναπηρία, να διερευνήσετε το ρόλο της πολιτιστικής δημιουργίας στη συνολικότερη καταπολέμηση του ρατσιστικού φαινομένου. (300-350 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Το ποίημα ανήκει στην παραδοσιακή ή στην μοντέρνα ποίηση; Στην απάντησή σας να χρησιμοποιήσετε 2 χαρακτηριστικά της μορφής και 2 του περιεχομένου.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να παρουσιάσεις το κύριο, κατά τη γνώμη σου, θέμα του Κειμένου 2 με σχετικές αναφορές που το αναδεικνύουν. Να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου δημιουργεί η ανάγνωση του ποιήματος (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

9^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Bodyshaming: Τι σε κάνει να ντρέπεσαι για το σώμα σου;]

Το παρακάτω απόσπασμα αποτελεί κείμενο (διασκευή) από την ιστοσελίδα της Στέγης Ιδρύματος Ωνάση, για τη «γυναιριμία» του κοινού με την ψηφιακή σειρά συζητήσεων Society Uncensored¹.

Η βιομηχανία της ομορφιάς προβάλλει κατά κύριο λόγο γυναίκες, αλλά και άνδρες, «αποδεκτούς», που εντάσσονται στα στερεότυπα περί κάλλους, όπως ορίζονται σε εξώφυλλα περιοδικών και κοινωνικά δίκτυα. Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι πολλά: γιατί κάποιος έχει λόγο για το δικό σου σώμα; Πρέπει εσύ να θωρακίζεις τον εαυτό σου, για να μη γίνεσαι έρμαιο στην άποψη κάποιου; Πώς μπορούμε να αλλάξουμε τον ορισμό του τι είναι αποδεκτό ως σώμα; Τάπες, ψηλολέλεκες, τόφαλοι, κοκκαλιάρηδες, με λεύκη, με ψωρίαση, με άπειρα τατουάζ: πώς μπορούμε να πάψουμε να χαρακτηρίζουμε ανθρώπους, προσβάλλοντας και πληγώνοντάς τους;

Το bodyshaming, αν και έχει βαθιές ρίζες ως πρακτική, είναι ένας όρος που εμφανίζεται στον δημόσιο λόγο τα τελευταία χρόνια και αφορά τα επικριτικά σχόλια που μπορεί να δεχτεί ένας άνθρωπος για την εμφάνισή του. Το φαινόμενο αφορά τόσο γυναίκες όσο και άνδρες, όμως, καθώς σχετίζεται κατεξοχήν με το γυναικείο σώμα και την εργαλειοποίησή/αντικειμενοποίησή του, το bodyshaming στοχοποιεί κυρίως θηλυκότητες.

Στην κοινωνία μας θαυμάζουμε γυναίκες, αλλά και άνδρες, στις «ιδανικές» διαστάσεις, χωρίς δερματοπάθειες και αυτοάνοσα που αλλάζουν την «αποδεκτή» όψη. Το bodyshaming, λοιπόν, περιγράφει τα κακόβουλα σχόλια, τα οποία εκδηλώνονται, για να προσβάλουν και να χαρακτηρίσουν την εμφάνιση ενός ανθρώπου – είτε σε σχέση με τα φυσικά είτε με τα επίκτητα χαρακτηριστικά του – όταν ξεφεύγουν από το μη ρεαλιστικό πρότυπο που κυριαρχεί. Εξάλλου, το bodyshaming έχει βαθιές πολιτισμικές ρίζες στην κοινωνία, στα ΜΜΕ, στην οικογένεια, στον τρόπο που μεγαλώνουμε, ακόμα και στην τέχνη και τον κινηματογράφο, και φυσικά στις πατριαρχικές κοινωνικές δομές που ακόμα

επικρατούν και καθορίζουν αντιλήψεις.

Ωστόσο, το τελευταίο διάστημα, η συζήτηση έχει ανοίξει έντονα και στην ελληνική κοινωνία. Αφορμή μπορεί να έχει σταθεί και το γεγονός ότι ασκείται τελευταία bodyshaming σε ανθρώπους για τα κιλά τους, την κυτταρίτιδά ή τις ραγάδες τους, τα τατουάζ ή τις δερματοπάθειές τους ή το γεγονός ότι πρόσωπα με αναγνωρισμότητα μπορεί να γίνονται τα ίδια θύτες κακόβουλων σχολίων. Ταυτόχρονα, γυναίκες και άνδρες με εξωπραγματικά «ιδανικές» διαστάσεις κυριαρχούν στα κοινωνικά δίκτυα είτε για να επιβάλουν τα καθιερωμένα πρότυπα της βιομηχανίας ομορφιάς που εκθειάζουν το υπερβολικά αδύνατο και γυμνασμένο σώμα είτε για να μας συμβουλέψουν να αγαπάμε το σώμα μας, όπως είναι.

Εν μέσω καλοκαιριού, όπου αρκετοί και αρκετές νιώθουν ανασφαλείς στο να εκθέσουν το σώμα τους στα βλέμματα των άλλων, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση ανοίγει τη συζήτηση, όχι μόνο με αφορμή την παραλία, αλλά κυρίως, για να μιλήσουμε για το πώς θα καταφέρουμε να χωράμε στα σώματά μας χωρίς να αισθανόμαστε ενοχές για αυτά.

Κείμενο 2

[Bernardine Evaristo (1959 –) Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο]

*Στο βιβλίο «Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο» (εκδ. Gutenberg, 2020) της Μπερναρντίν
Εβαρίστο παρελαύνουν δώδεκα γυναίκες που ζουν στη Βρετανία, οι περισσότερες
μαύρες ή μιγάδες, κάθε ηλικίας, πλούσιες και φτωχές, με διαφορετικούς
χαρακτήρες και προσανατολισμούς.*

Η Κάρολ μετακόμισε κατευθείαν από το διαμέρισμα της μητέρας της όπου έμενε δωρεάν για κάνα δυό χρόνια μετά την αποφοίτησή της για να βάλει στην άκρη λεφτά για ν' αγοράσει σπίτι στο σπίτι του Φρέντι στο Φούλαμ όπου η σχέση τους προχώρησε στη φάση του αρραβώνα θα είμαι η αρσενική νοικοκυρά στη σχέση, της υποσχέθηκε, θα κρέμομαι χαριτωμένα από το μπράτσο σου όποτε χρειάζεται, θα κουρεύω το γρασίδι, θα φτιάχνω μαρμελάδες, θα επιβλέπω την οικονόμο και θα μεγαλώσω τα όμορφα μελαχρινά παιδιά μας της άρεσε που ήταν διατεθειμένος να

υπηρετήσει τη φιλοδοξία της ήξερε ότι θα πήγαινε μπροστά πολύ πιο γρήγορα μ' αυτόν στο πλευρό της εκείνος είπε ότι οι γονείς του ήθελαν να παντρευτεί κάποια που οι πρόγονοι της, όπως οι δικοί τους, θα έφτα ναν ως τον Γουλιέλμο τον Κατακτητή. Θα έπρεπε να έβλεπες τα μούτρα τους όταν τους το είπα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Ποιο είναι το θέμα του Κειμένου 1, ποιους αφορά και γιατί; Να γράψεις την απάντησή σου σε μιαπαράγραφο 50 – 60 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 επιστρατεύεται η τεχνική του ορισμού. Ποια είναι η έννοια που ορίζεται και ποια τα χαρακτηριστικά της (μονάδες 4); Πιστεύεις ότι λογικά και δομικά δικαιολογείται ο ορισμός στη δεύτερη παράγραφο; Δικαιολόγησε την απάντησή σου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του παραθέτουν ερωτήματα. Τι θέλουν να πετύχουν με αυτόν τον τρόπο (μονάδες 10); Πιστεύεις ότι θα άλλαζε το ύφος λόγου της παραγράφου, αν στη θέση των ερωτημάτων υπήρχαν προτάσεις κρίσεως και γιατί (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Σε ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να αναφερθείτε στις εκφάνσεις των ρατσιστικών φαινομένων που παρατηρούνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, προτείνοντας τρόπους για την μείωση του φαινομένου.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να βρείτε δύο εκφραστικά μέσα στο παραπάνω απόσπασμα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις τη στάση του Φρέντι στο Κείμενο 2. Εξακολουθεί, κατά τη γνώμη σου, να είναι επίκαιρος στη σημερινή ελληνική πραγματικότητα ο «προβληματισμός» που θέτει το Κείμενο 2; Να απαντήσεις με ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

Μονάδες 15

10^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Τράπεζες χρόνου]

*Το παρακάτω άρθρο της Λίνας Γιάνναρου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα
Καθημερινή στις 30/10/2005.*

Δεν έχουν γκισέ, φρουρούς στην είσοδο και χρηματοκιβώτιο. Δεν εξαργυρώνουν επιταγές ούτε χορηγούν δάνεια, το νόμισμα που αναγνωρίζουν υποδιαιρείται μεν σε «λεπτά», αλλά δεν κόβεται σε χαρτονομίσματα. Είναι οι Τράπεζες χρόνου, ένα πρωτοποριακό σύστημα ανταλλαγής υπηρεσιών, που μετράει ήδη σχεδόν μια εικοσαετία ζωής στο εξωτερικό και πρόσφατα έφτασε στη χώρα μας.

Στις Τράπεζες χρόνου, ο χρόνος είναι (το) χρήμα και ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης παίρνει κυριολεκτική σημασία. Σύμφωνα με τους νόμους του ιδιότυπου αυτού τραπεζικού συστήματος, μια ώρα ισούται με μια πιστωτική μονάδα. Έτσι, όποιος «καταθέτει» μια ώρα από το χρόνο του «αγοράζει» αυτόματα μια ώρα από το χρόνο κάποιου άλλου. Παράδειγμα: χρειάζομαι κάποιον να μου κρατήσει τα παιδιά; Θα διαθέσω κι εγώ λίγο από το χρόνο μου για να βοηθήσω κάποιον άλλο. Τι θα μπορούσε να είναι αυτό; Τα πάντα – από το να του μάθω ένα μουσικό όργανο που ξέρω ή μια ξένη γλώσσα, μέχρι να του κάνω παρέα ένα «δύσκολο» βράδυ ή να τον βοηθήσω στην κηπουρική. Η Τράπεζα συντονίζει αυτές τις «συναλλαγές» τηρώντας φυσικά και μια βάση δεδομένων με τις πιστωτικές μονάδες που αναλογούν στα μέλη της.

Η ιδέα είναι απλή: οι άνθρωποι έχουν μια σειρά από δεξιότητες τις οποίες η οικονομία της αγοράς υποτιμά, ακριβώς διότι βρίσκονται σε αφθονία. Ποιος «πουλάει» για παράδειγμα συντροφιά στη γυμναστική ή στη βόλτα στα μαγαζιά; Πόσο μπορεί να «κοστολογηθεί» ένας καλός ακροατής ή κάποιος που θα πάει να ψωνίσει τα φάρμακα που μόλις τέλειωσαν; Ακόμα κι αν κάποιες από τις υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω των Τραπεζών Χρόνου διατίθενται και στην ελεύθερη αγορά, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες που προσφέρει ο περιπατητής σκύλου ή ο προσωπικός γυμναστής, είναι πάρα πολλοί εκείνοι που δεν μπορούν να τις

αγοράσουν. Κι αυτοί που δεν έχουν χρήματα, όμως, μπορούν να βρουν λίγο χρόνο...

Σήμερα, περισσότερες από 1.000 Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε πάνω από 13 χώρες. [...] Στις περισσότερες περιπτώσεις οι Τράπεζες Χρόνου λειτουργούν σε επίπεδο κοινότητας, έχοντας στόχο να φέρουν τους ανθρώπους που ζουν σε μια γειτονιά πιο κοντά. Συχνά, συμμετοχή δηλώνουν και εταιρείες, οργανώσεις ή κοινωνικοί φορείς. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, έχουν ανοίξει και ... παραρτήματα Τραπεζών Χρόνου, με εξειδικευμένο χαρακτήρα, προσφέροντας για παράδειγμα αποκλειστικά υπηρεσίες υγείας ή απευθυνόμενα μόνο σε νέους.

Σύμφωνα πάντως με τα συμπεράσματα έρευνας που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο East Anglia στις Τράπεζες Χρόνου της Αγγλίας, ο θεσμός έχει κατορθώσει να προσελκύσει ανθρώπους κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες, κ.ά. Εκείνους δηλαδή που «κανονικά» δεν συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες εθελοντισμού – για την ακρίβεια είναι συνήθως οι αποδέκτες της προσφοράς των εθελοντών. [...] Στις Τράπεζες Χρόνου, επίσης, «συναντώνται» φαινομενικά ετερόκλητες ομάδες πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι και οι νέοι.

Έχει βρεθεί ότι η συμμετοχή σε ένα τέτοιο πρόγραμμα βελτιώνει την ποιότητα ζωής του ατόμου μέσω της κοινωνικοποίησής του, ενώ βοηθάει να αντιμετωπίζονται υφέρποντα προβλήματα, όπως είναι ο αλκοολισμός. Φυσικά, δημιουργεί ευκαιρίες για εργασία που διαφορετικά θα ήταν αδύνατο να υπάρξουν.

Κείμενο 2

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ (1902-1930)

[Αχ, η καρδιά μου]

To ποίημα της νεοσυμβολίστριας Μαρίας Πολυδούρη βρίσκεται στη συλλογή της, Ο τρίλλιες που σβήνουν (1928). Από τις Εκδόσεις Εντύποις, 2015.

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί, τώρα που φεύγει η μέρα, το ροδινό ξημέρωμα,
τον ήλιο, τον αιθέρα.

Τα παιδικά χαμόγελα, το κύμα που απαντούσε
στο φλοίσβημα της πρόσχαρης φωνούλας μας που αχούσε.

Τη βάρκα που λικνίζοταν στη μέθη μας του ονείρου,
το αβρό τραγούδι που έσμιγετη σιγαλιά του απείρου.

Τη χαραυγή που ρόδιζε τα σεντεφένια πλάτια, την πεθυμιά την άχραντηστ'

αγγελικά μας μάτια.

Αχ, η καρδιά μου νοσταλγεί, τώρα που η μέρα σβήνει, της ομορφιάς το πέρασμα, τη
νεότη που μ' αφήνει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Ποια είναι η χρησιμότητα των Τραπεζών Χρόνου, σύμφωνα με τη συγγραφέα του
Κειμένου 1; (60 περίπου λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Η συγγραφέας του Κειμένου 1 στον πρόλογό της αποσκοπεί στο α) να προκαλέσει
το ενδιαφέρον των αναγνωστών και β) να εισαγάγει το θέμα. Θεωρείς ότι
επιτυγχάνει τους σκοπούς της; Στην απάντησή σου να αναφερθείς στις μεθόδους
ανάπτυξης και τα εκφραστικά μέσα, που χρησιμοποιεί.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να εξηγήσεις τη χρήση των σημείων στίξης στα παρακάτω σημεία του κειμένου:

- a. Τα πάντα – από το να του μάθω ένα μουσικό όργανο που ξέρω ή μια ξένη γλώσσα,
μέχρι να του κάνω παρέα ένα «δύσκολο» βράδυ ή να τον βοηθήσω στην κηπουρική.

[μονή παύλα και εισαγωγικά, 2η παράγραφος]

β. Η ιδέα είναι απλή: οι άνθρωποι έχουν μια σειρά από δεξιότητες τις οποίες η οικονομία της αγοράς υποτιμά, ακριβώς διότι βρίσκονται σε αφθονία. [άνω κάτω τελεία, 3η παράγραφος]

γ. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, έχουν ανοίξει και ... παραρτήματα Τραπεζών Χρόνου [αποσιωπητικά, 4η παράγραφος]

δ. Ο θεσμός έχει κατορθώσει να προσελκύσει ανθρώπους κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως ηλικιωμένους, άτομα με ειδικές ανάγκες, ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, μετανάστες, κ.ά. [κόμματα, 5η παράγραφος]

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Διαπιστώνεται ότι ο σύγχρονος άνθρωπος αντιμετωπίζει πρόβλημα έλλειψης χρόνου. Που πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό στην εποχή μας; Να παρουσιάσεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο που θα δημοσιευθεί σε τοπική εφημερίδα. (300-350 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να εντοπίσετε δύο εκφραστικά μέσα στο παραπάνω ποίημα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Τι νοσταλγεί το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η συναισθηματική του κατάσταση; Να την περιγράψεις αξιοποιώντας στην απάντησή σου στίχους, λέξεις ή φράσεις από το ποίημα (100-120 λέξεις).

Μονάδες 15

11^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[«Γόρδιος δεσμός» η επιλογή δουλειάς]

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Ιωάννας Φωτιάδη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *H* Καθημερινή στις 22.02.2014 (ανακτήθηκε στις 08.12.2021).

«Μετά το Λύκειο, τι;». Ένα ερώτημα που απασχολούσε ανέκαθεν τους εφήβους γίνεται σήμερα ακόμη πιο κρίσιμο. Γιατροί, δικηγόροι και μηχανικοί μαστίζονται από την ανεργία και συχνά μεταναστεύουν στο εξωτερικό, η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει. Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την αγωνία έναντι του άδηλου επαγγελματικού μέλλοντος στην Ελλάδα; Ο κατάλληλος σχεδιασμός, η ευελιξία και η πίστη στον εαυτό μας είναι τα κυριότερα εφόδια για το μέλλον. «Η σημερινή εποχή απαιτεί από τους νέους να μάθουν να λειτουργούν ενεργητικά στις αλλαγές που συνεχώς προκύπτουν. Καλούνται να συνειδητοποιήσουν ότι θα δραστηριοποιηθούν σε μια εποχή πολύ διαφορετική από τη σημερινή και μάλιστα σε ένα διεθνές περιβάλλον: νέα όνειρα και στόχοι θα προκύψουν από νέους επαγγελματικούς τομείς και νέες επιστημονικές ανακαλύψεις», αναλύει η κ. Μαρία Κουτσαύτη, με 30ετή εμπειρία στον χώρο της Συμβουλευτικής Διαχείρισης Σταδιοδρομίας.

«Συχνά, οι φόβοι των γονέων γίνονται οι περιορισμοί των παιδιών τους». Η σχολική επίδοση, για την οποία πασχίζει πάντα η μαθητική κοινότητα, «αποτελεί ικανή, αλλά όχι αναγκαία συνθήκη για την επαγγελματική επιτυχία, καθώς μια χαμηλή σχολική επίδοση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται δεσμευτικά», παρατηρεί η κ. Κουτσαύτη. «Το σχολείο, το φροντιστήριο, οι γονείς καλλιεργούν συχνά το στερεότυπο ότι ιδανική σχολή είναι η υψηλόβαθμη σχολή, προκειμένου να μοιραστούν την επιτυχία σε ένα υψηλού κύρους ΑΕΙ». Ανταποκρίνεται, όμως, αυτή η επιλογή στις ανάγκες και τις δεξιότητες του μαθητή;

Η σημερινή οικονομική πραγματικότητα στην Ελλάδα έχει ορισμένες θετικές όψεις, καθώς μας αναγκάζει να αναθεωρήσουμε και να απομακρυνθούμε από

στερεοτυπικές επιλογές. «Η αδυναμία ελέγχου και η ανατροπή όσων παλαιότερα θεωρούσαμε δεδομένα στο επαγγελματικό στερέωμα μας οδηγούν σε μια αντικειμενική πλέον προσέγγιση στην επιλογή επαγγέλματος». Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη. «Εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, για παράδειγμα την Ιατρική, υπάρχουν τρόποι να πετύχουν τα παιδιά αυτό που ονειρεύονται από διαφορετικές αφετηρίες», διευκρινίζει η κ. Κουτσαύτη, «αν το καταλάβουν, θα περιοριστεί και το άγχος τους».

Κείμενο 2

ΕΛΛΗ ΑΛΕΞΙΟΥ (1894-1988)

[Η Βαγγελίτσα (απόσπασμα)]

«Η Βαγγελίτσα» ανήκει στη συλλογή διηγημάτων *Σκληροί αγώνες για μικρή ζωή, που εκδόθηκε το 1931 (Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1978, σ. 45-46).*

-Καλησπέρα, κυρία δασκάλα, και γω ήθελα να σας δω, να μου πείτε, για την κόρη μου· σα να μου φαίνεται, κυρία δασκάλα, πως τώρα πηγαίνει καλύτερα. [...] Λέτε, κυρία δασκάλα, ν' αξιωθώ να τη δω καμιά φορά δασκάλα σαν εσάς;

-Γιατί όχι; Βέβαια θα τη δείτε! Μα δε βαριέστε, τι δασκάλα! Η Βαγγελίτσα σας δεν το ξέρετε πως είναι κρυμμένος θησαυρός; Αυτή έχει μια φωνή, που, αφ' ότου την άκουσα, το πιστεύω και το λέω παντού, όπου σταθώ κι όπου βρεθώ, πως η κόρη σας είναι μια από τις πιο καλές μου μαθήτριες μέσα στην τάξη!

-Αυτά, κυρία δασκάλα, τα λέτε τώρα για παρηγοριά. Εγώ τη θέλω στα γράμματα να 'ναι καλή· κι έπειτα τη φωνή –τι να την κάμω εγώ τη φωνή; [...]

-Άμα ένα κορίτσι καλλιεργήσει τη φωνή του, -γιατί είναι σκολειά σ' άλλα μέρη επίτηδες, που πάνε τα κορίτσια μόνο για να μάθουν τραγούδι –άμα πάρει από κει ένα κορίτσι δίπλωμα, κι όπως δα η Βαγγελίτσα σας έχει φωνή σπάνια, μπορεί, αν θέλει, να κάμει ύστερα και τη δασκάλα της φωνής, μα μπορεί και να δίνει σαν

εορτές, να πούμε, όπου να πηγαίνει ο κόσμος να πληρώνει για να ακούσει το τραγούδι της... Έτσι κάνει και όνομα, ακούγεται παντού.

-Μπα, μπα! Θεός φυλάξοι, κυρία δασκάλα! Να πληρώνει ο κόσμος για να ακούει το τραγούδι της! τι λέτε; Αυτό είναι σα να θέλω εγώ, η μάνα της, να κάμω την κόρη μου θεατρίνα!

-Μα δεν είναι θεατρίνα αυτό! Καθόλου! Κάθε άλλο...

-Όχι, όχι, κυρία δασκάλα. Θεέ μου φύλαγε, να βγαίνει να τραγουδεί και να την πληρώνουνε... ο Θεός να μη μ' αφήσει να δω τέτοιο πράμα... Εγώ ένα κορίτσι που το 'χω, όπως μου 'μεινε και ορφανό και δίχως προστάτη, πρέπει να 'χω τα μάτια μου τέσσερα. Ούτε να ακουστεί, να χαρείς, καλή μου κυρία δασκάλα, πως τραγουδεί· ο τόπος μας είναι κακός... Και μικρή 'ναι ακόμη, δε σου λέω· μα άμα της κολλήσουνε από τώρα κανένα παρατσούκλι, θα της το λένε κι άμα μεγαλώσει. Θα τη μάθει ο κόσμος τραγουδίστρα, και «τραγουδίστρα» θα ακούγεται ώσπου να γεράσει. Δεν τα ξέρομε τώρα; Πού ζούμε...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να παρουσιάσεις σε μία παράγραφο 50-60 λέξεων τα προβλήματα και τους περιορισμούς που έχουν να αντιμετωπίσουν οι σημερινοί έφηβοι, σύμφωνα με την αρθρογράφο του Κειμένου 1, όσον αφορά το επαγγελματικό τους μέλλον.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με δύο ερωτήματα. Να τα καταγράψεις (μονάδες 2) και να εξηγήσεις ποιο στόχο εξυπηρετεί το καθένα από αυτά (μονάδες 8).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«“Γόρδιος δεσμός” η επιλογή δουλειάς».

«Η οικογενειακή επιχείρηση παραπαίει».

«Δεν υπάρχει, επομένως, μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας Ιθάκη».

Στις παραπάνω περιόδους λόγου η γλώσσα χρησιμοποιείται συνυποδηλωτικά/μεταφορικά. Ποια πρόθεση της αρθρογράφου φανερώνει αυτή η επιλογή; (μονάδες 6) Να τις ξαναγράψεις, αξιοποιώντας τη δηλωτική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας, χωρίς να αλλοιώσεις το νόημά τους (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Η κ. Μαρία Κουτσαύτη αναλύει: «Η σημερινή εποχή απαιτεί από τους νέους να μάθουν να λειτουργούν ενεργητικά στις αλλαγές που συνεχώς προκύπτουν. Καλούνται να συνειδητοποιήσουν ότι θα δραστηριοποιηθούν σε μια εποχή πολύ διαφορετική από τη σημερινή και μάλιστα σε ένα διεθνές περιβάλλον: νέα όνειρα και στόχοι θα προκύψουν από νέους επαγγελματικούς τομείς και νέες επιστημονικές ανακαλύψεις». Με αφορμή την ανεργία που μαστίζει τους πτυχιούχους νέους, αναλαμβάνεις να συντάξεις ένα άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα στο οποίο θα ανιχνεύσεις γιατί όλο και περισσότεροι μαθητές επιδιώκουν την επαγγελματική τους αποκατάσταση σε συνάρτηση με την κατάκτηση ενός ανώτατου τίτλου σπουδών καθώς και τα εφόδια με τα οποία μπορούν οι νέοι να αντεπεξέλθουν αποτελεσματικότερα στις προκλήσεις της σύγχρονης επαγγελματικής ζωής .

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

α. Ποιο είδος αφήγησης (πρωτοπρόσωπη ή τριτοπρόσωπη) επιλέγει η συγγραφέας του κειμένου; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με δύο (2) στοιχεία από το κείμενο

β. Ποιος αφηγηματικός τρόπος υπερτερεί και τι επιτυγχάνει με αυτόν η συγγραφέας;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις την άρνηση της μητέρας της Βαγγελίτσας να γίνει η κόρη της «τραγουδίστρα» (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί η συγκεκριμένη στάση (μονάδες 5); Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

12^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Αυτή η «νόσος» χτυπά μόνο νέους.]

To παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη στην εφημερίδα "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" (διασκευή).

Στο ευρωπαϊκό συνέδριο για την απασχόληση των νέων, που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, φάνηκε ότι το 30% των νέων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ηλικίας 25 έως 34 ετών, εργάζεται σε δουλειά που απαιτεί χαμηλότερα προσόντα από αυτά που κατέχει – επτά χρόνια μετά το πέρας των σπουδών τους είναι σε προσωρινή δουλειά ή σε διαφορετικό αντικείμενο από αυτό που σπούδασαν. Την ίδια στιγμή εμφανίζεται μια ισχυρή αντίφαση στην αγορά εργασίας: ενώ η ανεργία νέων αγγίζει το 61,5% στην Ελλάδα (μέσος ευρωπαϊκός όρος: 23,2%), οι εργοδότες παραπονιούνται πως δεν μπορούν να βρουν υπαλλήλους με τα απαιτούμενα προσόντα.

Βασική αιτία θεωρείται ο λανθασμένος προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος και ευρύτερα της κοινωνίας αναφορικά με τα εφόδια που πρέπει να έχουν οι νέοι. Παράδειγμα, το επάγγελμα των αρχιτεκτόνων: ενώ η κατασκευαστική αγορά από το 2005 έχει μειωθεί κατά 50%, οι απόφοιτοι της αρχιτεκτονικής έχουν αυξηθεί κατά 50%. Η ελληνική κοινωνία συνεχίζει να στρέφει τους νέους σε επαγγέλματα κορεσμένα και το εκπαιδευτικό σύστημα να παράγει επιστήμονες, τους οποίους δεν μπορεί να απορροφήσει η σχεδόν στάσιμη ελληνική οικονομία.

Το φαινόμενο της ανεργίας των νέων τροφοδοτείται από δύο βασικές πηγές: Από τη μια στη σημερινή κοινωνία της γνώσης, των νέων τεχνολογιών, της καινοτομίας, είναι συντριπτική η πίεση για εκπαίδευση. Ο αριθμός των φοιτητών αυξάνεται, οδηγώντας στην καθολική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, η οικονομική ύφεση έχει περιορίσει την ανάπτυξη. Ήτσι οι νέοι υψηλής ειδίκευσης ωθούνται είτε να καλύψουν χαμηλά αμειβόμενες θέσεις περιστασιακής ή μερικής

απασχόλησης, εκτοπίζοντας παράλληλα άτομα χαμηλής ειδίκευσης, είτε να μείνουν άνεργοι. Από την άλλη στην ανεργία οδηγούνται και οι νέοι, που για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους μένουν εκτός εκπαίδευσης, εκτός κατάρτισης. Η «φτωχοποίηση» μεγάλων κοινωνικών στρωμάτων λόγω της κρίσης διεύρυνε τον αριθμό των εφήβων που δεν συνεχίζουν το σχολείο μετά το γυμνάσιο, συγκροτώντας μια διογκούμενη μερίδα νέων μεταξύ 15 και 24 ετών που, απένταροι και αδρανείς, βουλιάζουν στην κλιμακούμενη απαξίωση – τα υψηλότερα ποσοστά τους στα νησιά του Νοτίου Αιγαίου, τη Στερεά Ελλάδα και τα νησιά του Ιονίου (έρευνα ΓΣΕΕ, Πανεπιστημίου Κρήτης).

Παράλληλα, η ελληνική ασθένεια είναι γνωστή — μικρά ποσοστά κατάρτισης ανέργων, μικρή αποτελεσματικότητα των σχετικών προγραμμάτων. Ωστόσο, η επίγνωση της δυστυχίας δεν θεραπεύει. Το αντίδοτο στη νόσο είναι ένα εθνικό σχέδιο για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, μια πολιτική που δεν θα εξαντλείται στην ευκαιριακή απορρόφηση κοινοτικών πόρων ή στον πλουτισμό μεμονωμένων ιδιωτών, που εκμεταλλεύονται τα νεανικά όνειρα, που δεν θα μασκαρεύει τα κοινά δηλητήρια σε ανταλλακτικές αξίες, την αισθητή φθορά σε κοινωνικό σφρίγος 1.

Η βάναυση αμφισημία της κρίσης απαιτεί ανά πάσα στιγμή την κυριαρχία της ειλικρίνειας — και της βούλησης. Τις διαθέτει κανείς;

1. δύναμη, κύρος (εδώ)

Κείμενο 2

[Δημόσιοι υπάλληλοι]

Το παρακάτω ποίημα του Κ.Γ. Καρυωτάκη ανήκει στη συλλογή «Ελεγεία και «Σάτιρες» (1927), Υπάγεται, ειδικότερα, στην ομάδα των σατιρικών ποιημάτων της συλλογής.

Οι υπάλληλοι όλοι λιώνουν και τελειώνουν [1]

Σαν στήλες 2 δυο-δυο μες στα γραφεία.

(Ηλεκτρολόγοι θα 'ναι η Πολιτεία
κι ο Θάνατος που τους ανανεώνουν).

Κάθονται στις καρέκλες, μουντζουρώνουν [5]

αθώα λευκά χαρτιά, χωρίς αιτία.

«Συν τη παρούση αλληλογραφία
έχομεν την τιμήν» διαβεβαιώνουν.

Και μονάχα η τιμή τους απομένει,
όταν ανηφορίζουνε τους δρόμους, [10]

το βράδυ στις οχτώ, σαν κουρντισμένοι.

Παιρνουν κάστανα, σκέπτονται τους νόμους,
σκέπτονται το συνάλλαγμα, τους ώμους
σηκώνοντας οι υπάλληλοι οι καημένοι.

2. Ηλεκτρικές μπαταρίες της εποχής του ποιητή

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

α) Οι περισσότεροι νέοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ηλικίας 25 έως 34 ετών, απασχολούνται σε δουλειά χαμηλότερων προσόντων από αυτά που διαθέτουν.

β) Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα προσανατολίζει τους νέους σε επιστημονικά επαγγέλματα χωρίς μεγάλη ανταπόκριση προς την αγορά εργασίας.

γ) Η υψηλή εξειδίκευση έχει αποδειχτεί απαραίτητο προσόν για την εξασφάλιση σταθερής και μόνιμης εργασίας.

δ) Η πρόωρη έξοδος από το εκπαιδευτικό σύστημα ωθεί τους νέους στην οικονομική ένδεια και την κοινωνική υποβάθμιση.

ε) Στην Ελλάδα υπάρχει εθνικό σχέδιο για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων, με μικρή αποτελεσματικότητα μέχρι αυτή τη στιγμή.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να σχολιάσεις τον τίτλο του Κειμένου 1 σε σχέση με το θέμα του και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργεί (μονάδες 6). Στη συνέχεια να γράψεις έναν άλλο τίτλο με λειτουργία της γλώσσας (κυριολεκτική – μεταφορική) αντίθετη από αυτή που έχει ο υπάρχων (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις 3 παραδείγματα συνυποδηλωτικής / μεταφορικής χρήσης της γλώσσας στην 4η παράγραφο του κειμένου 1 (μονάδες 9) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της πομπού σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Η στάση των κοινωνιών απέναντι στις όποιες τεχνολογικές εξελίξεις είναι αντιφατική: την ίδια στιγμή που τονίζονται οι κίνδυνοι, τονίζονται και τα οφέλη που θα προκύψουν. Πώς ερμηνεύεις αυτή την αντίφαση; Να προσδιορίσεις τη δική σου στάση σχετικά με την τεχνολογική πρόοδο, σε ένα άρθρο 300-350 λέξεων το οποίο θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Ο Καρυωτάκης με το ποίημά του «Δημόσιοι υπάλληλοι» σχολιάζει με ειρωνικό και καυστικό ύφος όχι τόσο το έργο που επιτελούν οι δημόσιοι υπάλληλοι, όσο την ιδιότητα, τη θέση τους. Να εντοπίσεις χωρία που να το επιβεβαιώνουν, καταγράφοντας και τη γλωσσική-εκφραστική επιλογή που επιβεβαιώνει την ειρωνεία.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Ποια θέση προβάλλεται, στο Κείμενο 2, για όσους εργάζονται στον δημόσιο τομέα;
Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο και να γράψεις και
την προσωπική σου άποψη σχετικά. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150
λέξεις.

Μονάδες 15

13^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Επαγγελματικός προσανατολισμός και ανεργία]

Το ακόλουθο κείμενο είναι της Νέλλης Παρμάκη, Σύμβουλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού, το οποίο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Παναιτωλική» το Φεβρουάριο 2011, <http://www.panaitoliki.gr/> (διασκευή).

[...] Οι επαγγελματικές επιλογές οφείλουν να στηρίζονται στον συνυπολογισμό πολλών παραμέτρων που αφορούν τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στις ιδιαιτερότητες του ατόμου. Χωρίς αμφιβολία, ορισμένοι τομείς παρουσιάζουν καλή απορρόφηση και γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων των αντίστοιχων τμημάτων ενώ άλλοι τομείς έχουν εξαιρετικά περιορισμένες επαγγελματικές επιλογές. Κατά συνέπεια, η ενημέρωση και σωστή ανάλυση των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας μπορεί να μας βοηθήσει να αποφύγουμε κακοτοπιές και επαγγελματικά αδιέξοδα.

Βασική αρχή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι η επιλογή εργασίας με βάση τα ατομικά ενδιαφέροντα, τα ταλέντα, και τις κλίσεις. Η λανθασμένη θεωρία ότι η σημερινή οικονομική κρίση και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας αντιβαίνουν στην παραπάνω αρχή, καθιστώντας τη περιπτή πολυτέλεια, είναι εξαιρετικά επικίνδυνη. Η επιστήμη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρεσβεύει τον ενδελεχή έλεγχο και συνυπολογισμό τόσο των προσωπικών χαρακτηριστικών, όσο και των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων. Συγκεκριμένα, ο νέος που βρίσκεται σε ένα εκπαιδευτικό ή επαγγελματικό σταυροδρόμι θα πρέπει να διερευνήσει αρχικά τον εαυτό του, να αποσαφηνίσει τις επαγγελματικές του αξίες, την προσωπικότητα, τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντά του και στη συνέχεια, να εξετάσει τις επιλογές που υπάρχουν, να ενημερωθεί για τις συνθήκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επαγγέλματος. Η παραπάνω διαδικασία θα του επιτρέψει να συνδυάσει τη προσωπικότητά του και τις εναλλακτικές του και θα τον οδηγήσει στην καλύτερη δυνατή επιλογή. Η αυτογνωσία είναι βασική συνθήκη για την κατανόηση των δυνατοτήτων του και τη στοχοθέτηση των επιδιώξεων του.

Η πληροφόρηση κατέχει κεντρικό ρόλο στην αναγνώριση των προσφερόμενων εργασιακών εναλλακτικών. Ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού είναι σε θέση παράλληλα να παρέχει έγκυρη πληροφόρηση και να υποβοηθήσει την περαιτέρω εξειδικευμένη αναζήτηση επαγγελματικών επιλογών στους τομείς που ενδιαφέρουν. Όντας προετοιμασμένος για τις μελλοντικές καταστάσεις που θα αντιμετωπίσει, ο νέος θα μπορέσει να κάνει σωστές επιλογές και να βιώσει τις μικρότερες δυνατές απογοητεύσεις. Θα είναι σε θέση να προλάβει τις εξελίξεις και να θωρακιστεί απέναντι στις δυσκολίες της αγοράς εργασίας. Η γνώση τον καθιστά ικανό για σοφότερες επιλογές που θα τον βοηθήσουν να αποφύγει σημαντικά λάθη κατά την επαγγελματική του σταδιοδρομία. Ο νέος πρέπει να διακρίνει τι του είναι πιο ταιριαστό και σε ποιον εργασιακό τομέα θα μπορέσει να εργαστεί με όρεξη και όραμα για δημιουργία ώστε να ανταμειφθεί τόσο υλικά όσο και ηθικά.

Συνοψίζοντας, κατά τη διαδικασία επιλογής επαγγέλματος ο νέος πρέπει να συνυπολογίσει τις επαγγελματικές προοπτικές του κλάδου που τον ενδιαφέρει. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γνωρίζει ότι οι συνθήκες που επικρατούν στη σύγχρονη αγορά εργασίας έχουν σχεδόν εκμηδενίσει τις επιλογές που οδηγούν σε εύκολη και σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση. Η συνεχής προσπάθεια, η αδιάκοπη εξέλιξη, και η καλλιέργεια των προσόντων και ικανοτήτων του, θα του εξασφαλίσουν την πολυπόθητη επαγγελματική επιτυχία. Μόνο όταν ο νέος επιλέξει να ασχοληθεί με ένα αντικείμενο που τον ενδιαφέρει θα μπορέσει να δώσει την απαιτούμενη ενέργεια και να ανταποκριθεί στην παραπάνω διαδικασία.

[...]

Κείμενο 2

[Άνεργοι]

Ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) από τη συλλογή, Το βάθος του κόσμου, 1961.

Του εργοστασίου η πόρτα, είναι από σίδερο· έχει
στο μέσο δυο κάγκελα. Και πίσω απ' τα κάγκελα

δυο μάτια που σφάζουν. Ο επιστάτης κοιτάζει
την ουρά των ανθρώπων που στέκονται απ' έξω,
χέρια και πρόσωπα που κάνουν μια κίνηση
όλα μαζί, κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν' ακούσουν.
«Μεσημέριασε, φύγετε. Ο κύριος
διευθυντής δε θά 'ρθει. Αύριο πάλι
πρωί. Πιο πρωί».
Χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα.
'Υστερα, φεύγοντας, κοιτάζουνε γύρω τους
σα να ψάχνουν να βρουν ένα βάραθρο – όχι
να κλάψουνε, όχι να ψάξουν για τίποτα.
Να ρίξουν τα χέρια τους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να αποδώσεις σε 60 περίπου λέξεις τους παράγοντες που πρέπει να συνεκτιμήσει ο νέος κατά τη διαδικασία επιλογής εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (στο χωρίο: *Συγκεκριμένα, ο νέος που βρίσκεται σε ένα εκπαιδευτικό ή επαγγελματικό σταυροδρόμι ... συνθήκες και τα ίδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επαγγέλματος*) αξιοποιείται ως τρόπος σύνδεσης των νοημάτων το ασύνδετο σχήμα (με τη χρήση κομμάτων). Είναι, κατά τη γνώμη σου, αποτελεσματική η χρήση του ασύνδετου σχήματος ως προς την οργάνωση των πληροφοριών του κειμένου;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για την κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη «ενδελεχή» στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 έχει τη σημασία:

- α. λεπτομερειακή
- β. γενικότερη
- γ. αποτελεσματική
- δ. ουσιαστική

2. Η λέξη «έγκυρη» στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 έχει τη σημασία:

- α. άμεση
- β. αξιόπιστη
- γ. ευρεία
- δ. πλήρη

3. Ο σκοπός της συγγραφέως του Κειμένου 1 είναι:

- α. να ενημερώσει τους αναγνώστες της για τον επαγγελματικό προσανατολισμό
- β. να διαφημίσει το έργο της στην επαγγελματική καθοδήγηση των νέων
- γ. να διαμαρτυρηθεί για την απαξίωση του επαγγελματικού προσανατολισμού στο σχολείο
- δ. να τονίσει τις επιπτώσεις της ανεργίας στους νέους

4. Η συγγραφέας του Κειμένου 1 εκφράζεται σε τρίτο πρόσωπο:

- α. για να αποστασιοποιηθεί από τον ρόλο των συμβούλων του επαγγελματικού προσανατολισμού
- β. για να παρουσιάσει αντικειμενικά τις απόψεις της

γ. για να διαφοροποιηθεί από άλλους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού

δ. γιατί απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους και όχι μόνο στους νέους

5. «Ο νέος πρέπει να διακρίνει τι του είναι πιο ταιριαστό και σε ποιον εργασιακό τομέα θα μπορέσει να εργαστεί με όρεξη και όραμα για δημιουργία ώστε να ανταμειφθεί τόσο υλικά όσο και ηθικά.» Ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται το μήνυμα στο χωρίο αυτό του Κειμένου 1 εκφράζει:

- α. μετριοπάθεια
- β. χιουμοριστική διάθεση
- γ. ειρωνεία
- δ. αναγκαιότητα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ο Νέλλης Παρμάκης υποστηρίζει ότι «Η επιστήμη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού πρεσβεύει τον ενδελεχή έλεγχο και συνυπολογισμό τόσο των προσωπικών χαρακτηριστικών, όσο και των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων.». Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του κειμένου και ειδικότερα του παραπάνω αποσπάσματός του, να παρουσιάσετε μία εισήγηση 300-350 λέξεων σε εκδήλωση του σχολείου σας για τον επαγγελματικό προσανατολισμό στην οποία να αναφερθείτε στα κριτήρια με τα οποία συνήθως επιλέγουν οι σημερινοί νέοι το μελλοντικό τους επάγγελμα. Ποιο/Ποια από αυτά θεωρείς εσύ πιο σημαντικό/-ά για την επιλογή επαγγέλματος;

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Το ποίημα θεωρείς ότι ανήκει στην παραδοσιακή ή στη μοντέρνα ποίηση; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου γράφοντας τέσσερα (4) αντίστοιχα χαρακτηριστικά της μορφής του ποιήματος.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να παρουσιάσεις, γράφοντας ένα κείμενο 120 περίπου λέξεων, τη συναισθηματική κατάσταση των ανέργων αξιοποιώντας τις κατάλληλες λέξεις ή φράσεις από το Κείμενο 2.

Μονάδες 15

14^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Επιλογή επαγγέλματος στα... τυφλά]

Το παρακάτω κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο της Αλεξάνδρας Κασσίμη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 29 Ιανουαρίου 2005.

Οι περισσότεροι απόφοιτοι Λυκείου, όπως φαίνεται από τις πρώτες τους επιλογές στις σχολές που δηλώνουν στα μηχανογραφικά δελτία, επιθυμούν να γίνουν γιατροί, δάσκαλοι, δικηγόροι, αρχιτέκτονες και πολιτικοί μηχανικοί. Πρόκειται για επαγγελματικούς κλάδους που λίγο-πολύ είναι κορεσμένοι, ωστόσο στη θεωρία αποτελούν μια «σταθερή αξία» για επαγγελματική αποκατάσταση. Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει τους νέους για τις επιλογές τους, καθώς ο επαγγελματικός προσανατολισμός ουσιαστικά απουσιάζει από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα αβεβαιότητας σχετικά με την αποκατάσταση δημιουργεί ένα πρόσθετο βάρος. Ένα παιδί 15-16 ετών καλείται να πάρει μια απόφαση ζωής όταν επιλέγει κατεύθυνση στο σχολείο, με σημαντικό παράγοντα επιλογής την ωριμότητά του που αποτελεί συνάρτηση τόσο του χαρακτήρα του όσο και της οικογένειας στην οποία μεγάλωσε, σύμφωνα με τους ειδικούς. «Πρόκειται για επιστημονική διαδικασία αυτή της επιλογής επαγγέλματος», εξηγεί η κ. Αλεξάνδρα Καππάτου, ψυχολόγος-παιδοψυχολόγος, που συμπληρώνει ότι «οφείλουμε να ξειτάσουμε την προσωπικότητα του παιδιού, τις σχέσεις του με τον εαυτό του, τις δεξιότητές του, τις προσδοκίες του από το μελλοντικό του επάγγελμα, στα οποία μπορούμε να καταλήξουμε ύστερα από ενδελεχή έλεγχο ενός ψυχολόγου».

Συχνά συναντάμε το φαινόμενο πολύ καλών μαθητών που δεν φαίνεται να έχουν κάποια ιδιαίτερη έφεση σε ένα συγκεκριμένο κλάδο, καθώς φαίνεται να αριστεύουν σε όλους τους τομείς και να επιλέγουν τις σχολές προτίμησης που έχουν τις υψηλότερες βάσεις εισαγωγής. «Η πρακτική αυτή εντάσσεται σε μία γενικότερη νοοτροπία βαθμοθηρίας που συναντάμε συχνά και μας δίνουν την αίσθηση ότι επιλέγουν σχολές που «ανταποκρίνονται» στις επιδόσεις τους»,

αναλύει η κ. Καππάτου. Σημαντικό ρόλο στην επιλογή ζωής που καλείται να πάρει ένα παιδί διαδραματίζει και ο τρόπος που αντιλαμβάνεται την μάθηση. «Η συνεχής πίεση των γονιών για υψηλές επιδόσεις στο σχολείο δημιουργούν μιαν αισθηση αποστροφής των παιδιών στη γνώση», εξηγεί η κ. Καππάτου. Το όνειρο κάθε γονιού είναι να δει το παιδί του με πτυχίο, γεγονός το οποίο φυσικά είναι αδύνατο να συμβεί σε όλους, σύμφωνα με την κ. Καππάτου. Το σχολείο θα πρέπει να καλλιεργεί την αγάπη για τη μάθηση ώστε, όταν έρθει η στιγμή της μεγάλης απόφασης, η επιλογή να γίνει με γνώμονα τις ικανότητες και τις επιθυμίες, όχι τις κοινωνικές επιταγές ή το κύρος που προσδίδει κάποιο επάγγελμα.

Κείμενο 2

[Καλός υπάλληλος]

Το παρακάτω κείμενο είναι ένα από «Τα πεζά της ωριμότητας» του Κωνσταντίνου Καρυωτάκη. Ο Καρυωτάκης έγραψε πολύ λίγα πεζά. Τα περισσότερα από αυτά γράφτηκαν τους τελευταίους έξι μήνες της ζωής του και δημοσιεύτηκαν μετά από τον θάνατό του (1928).

Είναι ένας αγαθός γεροντάκος. Έπειτα από τριάντα χρόνων υπηρεσία, έχει να διατρέξει όλους τους βαθμούς. Γραφεύς στο πρωτόκολλο.

Πάντα έκανε τη δουλειά του ευσυνείδητα, σχεδόν με κέφι. Σκυμμένος από το πρωί ως το βράδυ στο παρθενικό βιβλίο του, περνούσε τους αριθμούς και αντέγραφε τις περιλήψεις. Κάποτε, μετά την καταχώριση ενός εισερχομένου ή ενός εξερχομένου, ετράβαγε μια γραμμή που έβγαινε από την τελευταία στήλη και προχωρούσε προς το περιθώριο, έτσι σαν απόπειρα φυγής. Αυτή η ουρά δεν είχε θέση εκεί μέσα, όμως την τραβούσε βιαστικά, με πείσμα, θέλοντας να εκφράσει τον εαυτό του. Αν έσκυβε κανείς πάνω στην απλή και ίσια γραμμούλα, θα διάβαζε την ιστορία του καλού υπαλλήλου.

Νέος ακόμη, μπαίνοντας στην υπηρεσία, εχαιρέτησε με συγκαταβατικό χαμόγελο τους συναδέλφους του. Έτυχε να καθίσει σ' αυτή την καρέκλα. Κι έμεινε εκεί.

'Ηρθαν άλλοι αργότερα, έφυγαν, επέθαναν. Αυτός ήμεινε εκεί. Οι προϊστάμενοί του τον θεωρούσαν απαραίτητο. Είχε αποκτήσει μια φοβερή, μοιραία ειδικότητα.

Ελάχιστα πρακτικός άνθρωπος. Τίμιος, ιδεολόγος. Μ' όλη τη φτωχική του εμφάνιση, είχε αξιώσεις ευπατρίδου 1. 'Ενα πρωί, επειδή ο Διευθυντής του τού μίλησε κάπως φιλικότερα, επήρε θάρρος, του απάντησε στον ενικό, εγέλασε μάλιστα ανοιχτόκαρδα και τόν' χτύπησε στον ώμο. Ο κύριος Διευθυντής τότε, μ' ένα παγωμένο βλέμμα, τον εκάρφωσε πάλι στη θέση του. Κι ήμεινε εκεί.[...]

1. ευπατρίδης: πολίτης ανώτερης κοινωνικής τάξης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ

1^ο υποερώτημα

Να αποδώσεις περιληπτικά σε 50-60 λέξεις τις απόψεις που διατυπώνει η αρθρογράφος στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 σε σχέση με τον τρόπο που οι νέοι επιλέγουν επάγγελμα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

«Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα.....πρόσθετο βάρος.» (1η παράγραφος, Κείμενο 1)

Ποιος είναι ο ρόλος των υπογραμμισμένων λέξεων ως στοιχείων συνοχής (μονάδες 4); Ποια νοήματα συνδέουν μέσα στο συγκεκριμένο κείμενο (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«Η συνεχής πίεση των γονιών για υψηλές επιδόσεις στο σχολείο δημιουργούν μιαν αισθηση αποστροφής των παιδιών στη γνώση», εξηγεί η κ. Καππάτου (2η παράγραφος, Κείμενο 1).

Να εξηγήσεις τον ρόλο των εισαγωγικών ως σημείου στίξης στο συγκεκριμένο χωρίο. Πώς εξυπηρετεί η χρήση τους την αρθρογράφο στο κειμενικό είδος που έχει επιλέξει; Τι υφολογικές συνέπειες θα είχε μια πιθανή απουσία τους;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

«Ουδείς ωστόσο μπορεί να κατηγορήσει τους νέους για τις επιλογές τους, καθώς ο επαγγελματικός προσανατολισμός ουσιαστικά απουσιάζει από τα σχολεία, ενώ παράλληλα το γενικότερο κλίμα αβεβαιότητας σχετικά με την αποκατάσταση δημιουργεί ένα πρόσθετο βάρος» Να συντάξεις ένα άρθρο 300-350 λέξεων για την ιστοσελίδα του σχολείου σου στο οποίο θα αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με την αναγκαιότητα επαγγελματικού προσανατολισμού για τους νέους και την ευθύνη του σχολείου ως φορέα επαγγελματικού προσανατολισμού.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Στο αφήγημα επαναλαμβάνεται ο στίχος «Κι έμεινε εκεί». Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο λειτουργικός ρόλος της επανάληψης;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να περιγράψεις τις ψυχολογικές διακυμάνσεις από τις οποίες περνά ο «καλός υπάλληλος» του Κειμένου 2, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου (μονάδες 10). Ποια συναισθήματα σού γεννά η ιστορία του και γιατί (μονάδες 5); Να καταγράψεις τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

15^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Η επίδραση της τεχνολογίας στις θέσεις εργασίας]

*To κείμενο (διασκευή) έχει αντληθεί από την εφημερίδα «Το Ποντίκι», τεύχ. 1834
(16/10/2014).*

Οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν παραγωγή και πλούτο χωρίς πολλούς ή και καθόλου εργαζομένους. Η τεχνολογική επανάσταση φέρνει βιβλικών διαστάσεων αλλαγές στην εργασία, τόσο στον δυτικό όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Όλες οι προηγούμενες «επαναστάσεις» (αγροτική, βιομηχανική κ.λπ.) είχαν βασικό άξονα το ότι υπήρχε ανάγκη χεριών, εργατικού δυναμικού δηλαδή. Ακόμα και στις περιπτώσεις κατάφωρης 1 εκμετάλλευσης του μόχθου του εργαζομένου, η συμμετοχή του ήταν απαραίτητη για την πλουτοπαραγωγική διαδικασία.

Όμως, η μοντέρνα ψηφιακή επανάσταση που ζούμε στις αρχές του 21ου αιώνα μάς έχει δώσει το διαδίκτυο και το κινητό τηλέφωνο, αλλά την ίδια στιγμή διαταράσσει και «διαιρεί» τον κόσμο σε κλίμακα μεγαλύτερη από ό,τι έχουμε δει εδώ και πάνω από έναν αιώνα. Η μηχανική νοημοσύνη και η προηγμένη ρομποτική άρχισαν ήδη να παράγουν πρωτοφανείς καινοτομίες. Κατασκευάζονται πια οχήματα χωρίς οδηγό, αεροσκάφη χωρίς πιλότους, φορτηγά πλοία δίχως πλήρωμα, μηχανές που μεταφράζουν στο λεπτό εκατοντάδες γλώσσες και τεχνικά μέσα που μηδενίζουν την απόσταση μεταξύ γιατρού και ασθενούς, καθηγητή και μαθητή. Για παράδειγμα, μέχρι πριν από λίγα χρόνια η οδήγηση αυτοκινήτου θεωρούνταν από τα πολύπλοκα πράγματα που μόνο ο άνθρωπος μπορούσε να κάνει κι όχι ένα κομπιούτερ. Ακόμη, το 2011 μεγάλη διαδικτυακή επιχείρηση ανακοίνωσε ότι δημιουργεί παντελώς αυτόνομα οχήματα, χωρίς ανάγκη ανθρώπινης πλοήγησης. Το να οδηγεί κάποιος ταξί ή φορτηγό ήταν ως τώρα επάγγελμα, μέσω του οποίου ο εργαζόμενος μπορούσε να εξασφαλίσει μια αξιοπρεπή διαβίωση. Η οδήγηση χωρίς... οδηγό, όμως, έρχεται να βάλει ένα τέλος σε αυτό. Ήδη η αντίστροφη μέτρηση έχει αρχίσει, καθώς μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες δημιουργούν το αυτοκίνητο που... πηγαίνει μόνο του.

Στο άμεσο μέλλον, φυσικά, είναι δεδομένο ότι οι «βαριές» συνέπειες θα γίνουν αισθητές απ' όλους σχεδόν τους εργαζομένους παγκοσμίως. Η άνοδος της «μηχανικής νοημοσύνης» σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι πρόκειται να δουν τις θέσεις τους να απειλούνται. Κι αυτό δε θα ισχύσει μόνο για ανειδίκευτους εργάτες, αλλά και για δουλειές που βρίσκονται πολύ πιο ψηλά στην κλίμακα δεξιοτήτων, όπως καθηγητές και γιατροί. Ήδη η τηλεϊατρική θεωρείται ότι θα ρίξει το κόστος της υγειονομικής περίθαλψης, ενώ στην ανώτατη εκπαίδευση τα διαδικτυακά μαθήματα θα επιτρέπουν σε έναν μόνο καθηγητή να κάνει τη δουλειά που πριν απαιτούσε δεκάδες καθηγητές (και μαθητές) με φυσική παρουσία σε κάθε αίθουσα, κάτι που σημαίνει και φτηνότερο κόστος διδασκαλίας, με αντίστοιχες ελαφρύνσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Επιπλέον, η δημιουργία πλούτου στην ψηφιακή εποχή αποδεικνύεται προς το παρόν πως γεννά ελάχιστες θέσεις απασχόλησης, συγκριτικά με το μέγεθος των εταιρειών και τα κέρδη τους. Δύο επιχειρήσεις, παγκόσμιοι γίγαντες της μοντέρνας οικονομίας, απασχολούν λιγότερους από 50.000 ανθρώπους η καθεμιά. Σήμερα μάλιστα που το κόστος εργασίας κρίνεται ασύμφορο και το κόστος της αυτοματοποιημένης παραγωγής πέφτει, οι εταιρείες αλλάζουν τους εργαζόμενους με ρομπότ. Πρόσφατα, μάλιστα, το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης πραγματοποίησε έρευνα όπου μελέτησε πάνω από 700 διαφορετικά επαγγέλματα, για να διαπιστώσει το αν και πόσο εύκολα θα μπορούσαν να αυτοματοποιηθούν, ώστε να μη γίνονται από ανθρώπους. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα ήταν εφιαλτικά! Το 47% των εργασιακών θέσεων στον δυτικό κόσμο κινδυνεύει σοβαρά να «αυτοματοποιηθεί» στα επόμενα 10-20 χρόνια. Η τεχνολογία, συνεπώς, εξαπλώνοντας διαρκώς το εύρος των εργασιών που μπορούν να αυτοματοποιηθούν καταβροχθίζει θέσεις εργασίας γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων. Ήτσι, ο εργαζόμενος εξαναγκάζεται πλέον σε έναν ανταγωνισμό τόσο με τους υπόλοιπους εργαζόμενους όσο και με τις μηχανές.

Κείμενο 2

Κώστας Μόντης (1914 – 2004)

[Νύχτες]

To ποίημα είναι του Κώστα Μόντη από τη συλλογή «Τα τραγούδια της ταπεινής ζωής» (Λευκωσία 1954).

Καλά, θ' απορροφήσουν κάτι από την έγνοια σου
η μέρα, η κίνηση, η δουλειά σου, οι φίλοι,
και θα μπορέσεις ύστερα να πας
σε κάνα θέατρο ή κέντρον ή όπου αλλού.

'Όμως όταν τελειώσουν όλα
τα θέατρα και τα κέντρα κλείσουν,
και πουν οι φίλοι καληνύχτα,
και πρέπει να γυρίσεις πια στο σπίτι, τι θα γίνει;

Το ξέρεις πως σκληρή, αδυσώπητη
σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.

Θα 'σαι μονάχος.

Και τότες θα λογαριαστείτε.

Θες ή δε θες θα μπουν κάτω όλα, να λογαριαστείτε.

Θα 'σαι μονάχος

κι ανυπεράσπιστος απ' τα θέατρα και τα κέντρα,
κι απ' τη δουλειά σου και τους φίλους.

Σε περιμένει στο κρεβάτι σου η έγνοια.

Θά 'ρθεις, δεν γίνεται. Είν' τόσο σίγουρη γι' αυτό, και περιμένει.

Είναι στο σπίτι και σε περιμένει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 40 – 50 λέξεις να αποδώσεις τη διαφορά που, σύμφωνα με το Κείμενο 1, υπάρχει ανάμεσα στην ψηφιακή επανάσταση και τις προηγούμενες.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται/οργανώνεται κυρίως η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 και ποια θέση αποδεικνύεται με αυτήν την επιλογή του πομπού;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Όλες οι προηγούμενες «επαναστάσεις» (1η παράγραφος):

Τα εισαγωγικά στη λέξη «επαναστάσεις» χρησιμοποιούνται, για να δηλώσουν:

- a. απορία
- β. αμφισβήτηση
- γ. μεταφορά
- δ. ειρωνεία

2. την ίδια στιγμή διαταράσσει και «διαιρεί» τον κόσμο (2η παράγραφος):

Η φράση, αν λάβουμε υπόψη και το ευρύτερο γλωσσικό περιβάλλον, στο οποίο ανήκει, δηλώνει:

- α. διαπίστωση
- β. προβληματισμό
- γ. πεσιμισμό
- δ. απόρριψη

3. δημιουργούν το αυτοκίνητο που... πηγαίνει μόνο του (2η παράγραφος): Τα αποσιωπητικά στη φράση, αν λάβουμε υπόψη και το ευρύτερο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο ανήκει, δηλώνουν από την πλευρά του πομπού:

- α. έκπληξη
- β. θαυμασμό
- γ. αγανάκτηση
- δ. αποδοκιμασία

4. «μηχανικής νοημοσύνης» (3η παράγραφος): Η φράση τίθεται σε εισαγωγικά, διότι είναι:

- α. μεταφορά
- β. παρομοίωση
- γ. συνεκδοχή
- δ. ειδικός όρος

5. καταβροχθίζει θέσεις εργασίας γεμίζοντας τη δεξαμενή ανέργων (4η παράγραφος): Με τη φράση αυτή, αν λάβουμε υπόψη και το νόημα του συγκειμένου, ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιχειρεί:

α. να αναδείξει με τρόπο ειρωνικό τον κίνδυνο που προκύπτει από την εξάπλωση του αυτοματισμού.

β. να αναδείξει με τρόπο που δημιουργεί προβληματισμό τον κίνδυνο που προκύπτει από την εξάπλωση του αυτοματισμού.

γ. να προκαλέσει φόβο, προκειμένου να υπάρξει αγώνας για την ανατροπή της κατάστασης.

δ. να εκφράσει την απελπισία του για τους κινδύνους που προκύπτουν από την εξάπλωση του αυτοματισμού.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ποια είναι η σημασία της τεχνητής νοημοσύνης στη ζωή του ανθρώπου; Πιστεύεις ότι ελλοχεύουν κίνδυνοι από την πλήρη επικράτησή της; Να γράψεις ένα άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιευτεί στο προσωπικό σου ιστολόγιο με σκοπό να καταθέσεις την προσωπική σου άποψη.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Το ποιητικό υποκείμενο κάνει χρήση του β' Ενικού προσώπου. Να εντοπίσεις χωρία που να επιβεβαιώνουν την παραπάνω διαπίστωση και να σχολιάσεις τη λειτουργία του συγκεκριμένου προσώπου.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Η ποιητική φωνή προειδοποιεί τον αναγνώστη για μια αναμέτρηση που τον περιμένει. Τι είδους αναμέτρηση είναι αυτή, σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 2, και πόσο εύκολη φαίνεται να είναι; Να οργανώσεις σε 120 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

16^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Με τη μαμά... και στα ώριμα χρόνια]

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου της Τασούλας Καραϊσκάκη, δημοσιευμένου στις 28.11.2014.

Για πρώτη φορά οι Βρετανοί νέοι έως 25 ετών έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες, σε σύγκριση με τους συνταξιούχους, να βρεθούν κάτω από το όριο της φτώχειας, εκτιμά το Joseph Rowntree Foundation. Οι νέοι 16 έως 24 ετών που ζουν με ελάχιστα, έχουν αυξηθεί κατά 6% την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω των ολιγόμηνων συμβάσεων και της ημιαπασχόλησης, και τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα, αποφαίνεται το ίδρυμα. Η πτώση εισοδημάτων και η αύξηση του κόστους διαβίωσης, λέει το ίδρυμα, θα εγκλωβίσουν τους 20άρηδες σε εξαιρετικά χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας –και στην αδυναμία να συντηρήσουν μόνοι τους ένα νοικοκυριό–, για αρκετά χρόνια ακόμη. Την τελευταία δεκαετία, μόνο το 20% των νέων κατάφερε να φύγει από το πατρικό του.

Ίδιες οι τάσεις και στην Ελλάδα, και για εκείνο το μικρό τμήμα της νεολαίας που καταφέρνει να εργάζεται (ανεργία νέων 16-24 ετών: 56,7%), να απασχολείται ευκαιριακά ή σε θέσεις χαμηλότερες των δεξιοτήτων τους.

Δυσοίωνο σενάριο, ανησυχαστικό, εξόχως προβληματικό για τον προοδευμένο κόσμο μας. Διότι νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των ηλεκτρονικών αγαθών και υπηρεσιών να ξεπερνά τα 2,1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλιών- υπερυπολογιστών που βλέπουν ολογραφικά, των 3D εκτυπωτών σπιτιών, μηχανημάτων, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά, οι νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την αγία οικογένεια και τα ρουσφέτια¹ των πολιτικών φίλων για μια δουλίτσα. Προς τι τα τηλεκατευθυνόμενα αεροσκάφη, τα ρομπότ στους

κομήτες και η έρευνα που «τρέχει» προς τη διόρθωση ελαττωματικών γονιδίων, τις καθολικές ασύρματες επικοινωνίες και την κβαντική τηλεμεταφορά δεδομένων;

Η «πρώτη ύλη» των νέων κοινωνιών μαραζώνει, παγιδεύεται, ασφυκτιά, συντρίβεται από την αποκάλυψη της ουτιδανής² παρουσίας της. Οι μεγαλόθυμες³ φιλοδοξίες της εποχής της ανάπτυξης εξέπεσαν. Οι αγορές διευρύνθηκαν, οι κερδοσκόποι πλήθυναν, η ζωή συρρικνώθηκε στο παρόν, ένα παρόν χωρίς βαρύτητα, που κινείται αλλά δεν προχωρεί. Έναν κόσμο χωρίς ιδεώδες, μια αγωνία χωρίς διδασκαλία... Μήπως οι μεγάλοι της Ευρώπης να ξανασκεφθούν ότι αυτή η ήπειρος της κοινής μας μοίρας, όπου οι νέοι υφίστανται τις ίδιες διαδικασίες αποσύνθεσης, θα σωθεί μόνο αν τους συνυπολογίσουν; Αν εξετάσουν το κόστος του αποκλεισμού τους από την αξιοπρεπή εργασία, όχι μόνο το οικονομικό (αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ), αλλά και το κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις;

1. πελατειακές σχέσεις ανάμεσα στους πολιτικούς και τους πολίτες.
2. ανάξιας λόγου, αυτής που δε διαθέτει σπουδαιότητα ή κύρος.
3. μεγαλόψυχες, εντυπωσιακές.

Κείμενο 2

[Μού αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;]

Το διήγημα «Μού αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;» είναι δημοσιευμένο στο βιβλίο του Θανάση Βαλτινού (1932-) «Εθισμός στη νικοτίνη», εκδόσεις «Βιβλιοπωλείον της Εστίας», Αθήνα, 2008.

Εκείνα τα χρόνια δούλευα στο αγώγι. Τρίπολη-Αθήνα εξακόσιες δραχμές. Είχα μια κράισλερ, πετούσε. Δεκατρείς Μαΐου, με το παλαιό. Ήκανε μια ζέστη, χρόνια είχα να τη θυμηθώ. Μετράω με το παλαιό εγώ. Ήρθε ένας, είχε το παιδί του διφθερίτη. Το είχε κουβαλήσει πρώτα στον Παπαδημητρίου. Σπουδασμένος στη Γαλλία ο Παπαδημητρίου. Του λέει, πάρε το αεροπλάνο να το πας στην Αθήνα το παιδί. Δεν είχαν τα μέσα εδώ.

'Ερχεται αυτός με τη γυναίκα του, μπαίνουν στην κούρσα χωρίς συμφωνία.

Από πού είσαι; τον ρωτάω.

Από το Βαλτεσινίκο, μου λέει.

Το πατάω εγώ το αυτοκίνητο, τα φώτα αναμμένα, έντεκα το πρωί, άντε δώδεκα. Κάνω δυόμισι ώρες μέχρι το Παιδων. Τότε, με κείνους τους δρόμους. Σταματάω μπροστά στην πύλη, βγαίνει τώρα ο άντρας με το αγοράκι αγκαλιά. Θα ήταν ως τριών ετών. Το πηγαίνει μέσα. Εγώ περίμενα.

'Ερχεται καμιά φορά, του λέω: Τι έγινε;

Μου λέει θα το γλιτώσω, το έμπασαν στο θάλαμο. Μου λέει τι σου χρωστάω; Τι να του γυρέψω, όσα ήθελα μπορούσα, δε με είχε συμφωνήσει. Άλλα με μισό παπούτσι ήτανε.

Του λέω είσαι ευχαριστημένος να μου δώσεις πεντακόσιες δραχμές; Βγάζει ένα πεντακοσάρικο, εκείνο είχε όλο κι όλο.

Τον είδα που δίσταξε.

Τι είναι;

Μου αφήνεις, λέει, πενήντα δραχμές να πάρω τσιγάρα; Ντρεπότανε.

Και για ναύλα, να πάω εδώ στο Αιγάλεω, σ' ένα συγγενή μου; Του λέω δώσ' μου τέσσερα κατοστάρικα.

Τι να του πω που ήταν με μισό παπούτσι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις το αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στις τρεις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 υπάρχει η νοηματική σχέση της αντίθεσης. Να περιγράψεις αυτή τη σχέση (μονάδες 5) και να γράψεις έναν τίτλο που με συντομία να την αποτυπώνει (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

- «πρώτη ύλη»,
- μια αγωνία χωρίς διδασκαλία...,
- θα σωθεί μόνο αν τους συνυπολογίσουν; (αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ),
- το κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις;

Να αιτιολογήσεις τη χρήση των εξής σημείων στίξης στις παραπάνω φράσεις – προτάσεις της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1: των εισαγωγικών στην πρώτη, των αποσιωπητικών στη δεύτερη, του ερωτηματικού στην τρίτη, της παρένθεσης στην τέταρτη και της παύλας στην πέμπτη περίπτωση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

« Αν εξετάσουν το κόστος του αποκλεισμού τους από την αξιοπρεπή εργασία, όχι μόνο το οικονομικό (αποτιμάται σε 160 δισ. ευρώ), αλλά και το κοινωνικό – τον φόβο, την έλλειψη ελπίδας και εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις;» Αφορμώμενος/-η από το ερώτημα που θέτει η Τασούλα Καραϊσκάκη, να συντάξεις ένα άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου στο οποίο θα παρουσιάσεις τις απόψεις σου σχετικά με τις αιτίες της ανεργίας και τις επιπτώσεις της στους νέους.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

α. Ο βασικός αφηγηματικός τρόπος στα διηγήματα του Βαλτινού είναι η αφήγηση. Να εξηγήσεις αυτή την επιλογή του συγγραφέα.

β. Να χαρακτηρίσεις τον τύπο του αφηγητή ως προς τη συμμετοχή του στα γεγονότα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πατέρας στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σουύ γεννά ο τρόπος με τον οποίο του συμπεριφέρεται ο αφηγητής (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

17^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Μόνιμη εργασία τέλος!]

Το κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου του Δημήτρη Κρουστάλλη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 6.2.2000.

«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία». Ο πρόεδρος του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι κατηγορηματικός: οι αλλαγές που θα γίνουν στο εργασιακό τοπίο τα επόμενα χρόνια θα είναι τέτοιες, που, για να διατηρεί κάποιος την εργασία του, θα πρέπει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις στον τομέα του. Άλλα και η εργασία δε θα είναι αυτή που ξέραμε ως τώρα. Όσοπου να βγουν στη σύνταξη, οι εργαζόμενοι του μέλλοντος θα αναγκασθούν να αλλάξουν αρκετά επαγγέλματα. Πόσα; Εξαρτάται. Όσοι δεν έχουν σοβαρό υπόβαθρο γνώσεων θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.

Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες, όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα. Παραδείγματος χάριν, οι εργοδότες προτιμούν να προσλαμβάνουν άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται πιο εύκολα και αποτελούν ένα είδος «μελλοντικής επένδυσης», αφού αργότερα θα «βγάλουν» τα λεφτά που ξόδεψε γι' αυτά ο εργοδότης τους. Αυτοί, όμως, έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να μείνουν πολλά χρόνια στην ίδια δουλειά. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης, αλλά εγκαταλείπουν τη δουλειά ευκολότερα απ' ό,τι οι εργαζόμενοι των 50 ετών. Οι τελευταίοι δεν είναι ιδιαίτερα δεκτικοί στη συνεχή εκπαίδευση και στην απόκτηση νέων προσόντων, αλλά είναι πιο έμπειροι και αφοσιωμένοι στην επιχείρηση.

Κείμενο 2

Το Κατινάκι (απόσπασμα)]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Άγγελου Τερζάκη «Το Κατινάκι», δημοσιευμένο στο περιοδικό Ελεύθερα Γράμματα το 1951

Το βασίλειό της, φυσικά, ήταν η σκάλα της υπηρεσίας. Ένα κλουβί ψηλό-ψηλό, τετράγωνο, αρματωμένο γύρω-γύρω με σίδερα. Όταν σήκωνες ανάσκελα το κεφάλι, μα τόσο πολύ που να σου πονέσει ο σβέρκος, έβλεπες, εκεί, ψηλά, πολύ ψηλά, ένα κομμάτι γαλάζιον ουρανό, κομμένο στις τέσσερες πλευρές σα με το μαχαίρι. Γυάλιζε η τετράγωνη πλάκα τ' ουρανού ολοκάθαρη, σμαλτωμένη, – ψυχή μου! – λες και την είχανε σφουγγαρίσει με μανία αποβραδίς οι άγγελοι. Αχ, τι ωραία που ήταν! Όμως κι όταν η πλάκα θάμπωνε από συννεφιά, κι όταν μελάνιαζε κακιωμένη από το μπουρίνι, κι όταν η βροντή κυλιότανε μουγκά, φοβερίζοντας – μάννα μου! – πάλι το Κατινάκι τραγουδούσε.

–Μπιτ ξεμυαλισμένο είναι, π' ανάθεμά το, αυτό το δουλάκι 1 του δεύτερου!

Ήτανε ξεμυαλισμένο, ούτε λόγος. Χαιρότανε και τη λιακάδα και τη μπόρα. Μέσα στα νερά της βροχής, που κρουνελιάζανε 2 σαν καταρράχτες από τα λούκια και τα σιδερένια πλατύσκαλα, εκείνο πλατσούριζε ξεμυαλισμένο, μπήγοντας ψιλές-ψιλές φωνούλες σα γαρδέλι 3 που το μπουχίσανε 4 και ξαφνιάστηκε. Και πάλι το τραγούδι, τ' άσωστο τραγούδι.

Αθήνα και πάλι Αθήνα

Αθήνα μ' αρέσεις πολύ! ...

Της άρεσε η Αθήνα, αυτό ν' ακούγεται. Ήξερε απ' έξω κι ανακατωτά το μπακάλη, το μανάβη, το φούρναρη. Ήξερε και τα τρία παιδιά της κυρίας Παρασκευής του μοίραρχου, αντίκρυ.

Ήξερε και τον συνοικιακό κινηματογράφο, τρία τετράγωνα πιο πέρα. Εκεί έτρεχε, με την ψυχή στο στόμα, κάθε δεκαπέντε, που είχε την έξοδο. Αχ, και πού να ήταν από πουθενά η μάνα της να τη βλέπει πόσο μορφωμένη είχε γίνει τώρα, εδώ στην Αθήνα!

Στην είσοδο, όταν συναντιότανε με τον καθηγητή της Γαλλικής που καθότανε στο ισόγειο, θα 'βρισκε πάντα την ευκαιρία να του πει «μερσί». – Πες-πες,

συλλογιζόταν, να ιδείς που μια μέρα θα τα καταφέρνω και στα Γαλλικά. Αμ τι νόμισες!

- 1 . χαρακτηρισμός για τις υπηρέτριες στο παρελθόν
- 2 . κρουνελιάζω< κρουνός: τρέχω σαν από μεγάλη βρύση, άφθονα
- 3 . το πουλί καρδερίνα
- 4 . μπουχίζω: καταβρέχω με νερό

 ΘΕΜΑΤΑ	
ΘΕΜΑ 1	
1º υποερώτημα	
Σε 50 περίπου λέξεις να αποδώσεις τις νέες συνθήκες οι οποίες, σύμφωνα με το Κείμενο 1, διαμορφώνονται στο πεδίο της εργασίας και ποιους κυρίως επιβαρύνουν.	Μονάδες 10
2º υποερώτημα	
Να γράψεις δύο λόγους για τους οποίους ο συγγραφέας του Κειμένου 1 επιλέγει να ξεκινήσει το άρθρο του με την άποψη του προέδρου του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.	Μονάδες 10
3º υποερώτημα	
έχουν προκύψει, παράδοξα, ξόδεψε, απαιτήσεις, δεκτικοί: Να γράψεις από μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις που βρίσκονται στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.	Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Σύμφωνα με τον Δημήτρη Κρουστάλλη «Όσοι δεν έχουν σοβαρό υπόβαθρο γνώσεων θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.» Σε ένα άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με τους λόγους που οδηγούν στην εξειδίκευση και στις πιθανές αρνητικές συνέπειες της.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να εντοπίσεις στο κείμενο δύο υποκοριστικά που αποδίδονται στην ηρωίδα του αποσπάσματος και να σχολιάσεις τη λειτουργία τους.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τη συναισθηματική κατάσταση της πρωταγωνίστριας της αφήγησης αξιοποιώντας στοιχεία που δίνονται στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

18^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Μορφωμένοι οι περισσότεροι, αλλά άνεργοι]

Το κειμένου του Απόστολου Λακασά είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο της εφημερίδας Καθημερινή στις 11.6.2017,

[https://www.kathimerini.gr/society/913414/neoi-apelpismenoi-kai-apokleismenoi/\(απόσπασμα\)](https://www.kathimerini.gr/society/913414/neoi-apelpismenoi-kai-apokleismenoi/(απόσπασμα)).

Την τελευταία δεκαπενταετία αυξήθηκαν τα εκπαιδευτικά εφόδια των νέων. Το 2000 το 43% είχε πτυχίο (από τεχνική σχολή έως και διδακτορικό), ενώ το 2014 το ποσοστό ήταν 51%. Μάλιστα, η πλειονότητα των νέων θεωρούν ότι οι επαγγελματικές δεξιότητές τους για την εργασία που επιθυμούν είναι απλώς «αρκετά κατάλληλες», με τους νεότερους να είναι περισσότερο σίγουροι. Το 49,4% των ατόμων 25-29 ετών δήλωσε ότι οι δεξιότητές τους είναι πολύ ή απολύτως κατάλληλες, έναντι 38,8% των νέων 30-34 που έχουν την ίδια πεποίθηση.

Ωστόσο, τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν, ενώ σαρώθηκαν οι σταθερές. Έτσι, οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Σε αυτό συμβάλλουν η γραφειοκρατία, αλλά και η μεγάλη δυσπιστία και η απογοήτευση προς το πολιτικό πελατειακό σύστημα.

Συγκεκριμένα, οι νέοι που ανήκουν σε χαμηλές εισοδηματικές ομάδες, παρά τις μεγάλες προσπάθειές τους να βελτιώσουν το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, βλέπουν να εκμηδενίζονται οι δυνατότητές τους να πετύχουν οτιδήποτε ως εργαζόμενοι ή ως επαγγελματίες. Στα εσπερινά σχολεία και επαγγελματικά λύκεια, όπου φοιτούν παιδιά οικογενειών χαμηλού οικονομικού επιπέδου, αλλά και σε νέους που σπουδάζουν, κυριαρχούσε η αίσθηση του αποκλεισμού από την οικονομία και την πρωτεύουσα αγορά εργασίας.

Από την άλλη, στην έρευνα περιγράφεται μια νέα μορφή σκληρής κοινωνικής ανισότητας που συνδέεται με τη δομή της κατακερματισμένης αγοράς εργασίας. Έτσι, σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας κυριαρχεί η ανασφάλεια, ή άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία, και εκεί απωθούνται ολοένα και περισσότερο οι νέοι, ακόμα και αυτοί που προέρχονται από τη μεσαία τάξη.

Παράλληλα, αυξήθηκε δραματικά η μερική απασχόληση στους νέους. Ενδεικτικά, στις ηλικίες 25-34 το ποσοστό ήταν 9,7% το 2000, 13,5% το 2010 και 24,4% το 2014. **Έτσι, η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων. [...]

Κείμενο 2

[Μια απελπισμένη προσπάθεια...]

To κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου (1897-1989) «Σαν Τα Τρελά Πουλιά». Εκδόσεις Εστία: Αθήνα. 1980.

«Καινούργιο γραφείο!» συλλογίστηκε και όρμησε μέσα.

Ξέχασε τον πόνο των ποδιών, πήρε δύο –δύο τα σκαλοπάτια και βρέθηκε στο διάδρομο του πρώτου πατώματος. Κατάντικρα ήταν μια κλειστή πόρτα που έγραφε απέξω εγγλέζικα «Γραφείο Προέδρου, απαγορεύεται η είσοδος», και μπροστά στην πόρτα κλητήρας. Δεν κάνει, της λέει ο κλητήρας, όταν η Άννα πλησίασε, δεν κάνει. Μπρε καλέ μου, μπρε κακέ μου, τίποτα. Δίνει μια κλωτσιά η Άννα στον κλητήρα, ανοίγει την πόρτα, μπαίνει μέσα. Βλέπει καταντικρά της, στο βάθος της κάμαρας, ένα πελώριο γραφείο, και στο γραφείο κάθεται ένας εξηντάρης Αμερικάνος ροδοκόκκινος, χαμογελαστός.

-Hallo 1! της λέει.

-Hallo! λέει η Άννα και στέκεται τρομαγμένη.

-Τι θέλεις; της λέει.

-Δουλειά, λέει η Άννα και στέκεται.

-Well, I'll be damned 2, λέει ο Αμερικάνος – που είναι μια κακιά κουβέντα στα εγγλέζικα – και σηκώνεται απάνω.

Ακούει η Άννα πίσω από τη ράχη της την πόρτα ν' ανοίγει, γυρίζει και βλέπει τον κλητήρα να χώνει στη χαραμάδα τη μούρη του. Αμάν! Σηκώνει ο Αμερικάνος το χέρι του και γνέφει στον κλητήρα να φύγει.

-Πώς μπήκες μέσα; τη ρωτά.

-Κλώτσησα τον κλητήρα, λέει η Άννα.

-Τι; φωνάζει με όλη του τη δύναμη ο Αμερικάνος. Τρομάζει η Άννα, την παίρνουνε τα δάκρυα.

-Καλά, σώπα τώρα, λέει ο Αμερικάνος. Όμως η Άννα δεν μπορεί πια να κρατηθεί. Την πήρε το παράπονο. Πονούν τα πόδια της, πεινά, κρυώνει, γιατί είναι μούσκεμα. Δεν έχει μαντίλι. Βγάζει ο Αμερικάνος το μαντίλι του, προσπαθεί να σκουπίσει τα μάγουλά της, τρέχουν οι μύξες της. Θέλει να πεθάνει. Τίποτες άλλο δεν επιθυμεί.

1. *Hello:γεια.*

2. *Damned: καταραμένος.*

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις το αδιέξοδο των νέων στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να επιλέξεις δύο λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εξασφαλίζεται η συνοχή του λόγου στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις γιατί επέλεξε ο συντάκτης του την καθεμιά (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«Έτσι, η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων.»

Το άρθρο έχει σοβαρό ύφος λόγου. Να υποθέσεις ότι απευθύνεσαι σε κάποιους συμμαθητές σου και διατυπώνεις την παραπάνω φράση της τελευταίας παραγράφου σεύφος πιο απλό και οικείο. Να μετασχηματίσεις για αυτό τον σκοπό το χωρίο κάνοντας τις αλλαγές που κρίνεις απαραίτητες.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ο Απόστολος Λακασάς υποστηρίζει ότι « Έτσι, σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας κυριαρχεί η ανασφάλεια, ή άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία, και εκεί απωθούνται ολοένα και περισσότερο οι νέοι, ακόμα και αυτοί που προέρχονται από τη μεσαία τάξη.». Σε ένα άρθρο που θα δημοσιεύσις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων και τη σημασία της εργασίας στη ζωή του ανθρώπου.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να εντοπίσεις το είδος του αφηγητή και την εστίαση της αφήγησης και να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να χαρακτηρίσεις με στοιχεία του Κειμένου 2 τα δύο πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στη σκηνική ενότητα, την Άννα και τον Αμερικάνο εργοδότη (μονάδες 10), και να εκφράσεις τη συναισθηματική αντίδραση που σου προκάλεσε η ανάγνωση (μονάδες 5).Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

19^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας]

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα psychology.gr στις 28-04-2015 από τον Ευάγγελο Καναβίτσα, που είναι ψυχολόγος. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 05-12-2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Η ανεργία, πλήττει έντονα την ελληνική κοινωνία την τελευταία δεκαετία. Από ψυχολογικής άποψης η ανεργία είναι ένας σοβαρός ψυχοκοινωνικός παράγοντας άγχους... Οι άνεργοι έχουν χαμηλότερη αυτοπεποίθηση, νιώθουν απορριπτέοι από την κοινωνία και με τη σειρά τους αναπτύσσουν αισθήματα εχθρότητας για αυτή, βιώνουν χρόνια πικρία κι απογοήτευση και παρουσιάζουν συμπτώματα κατάθλιψης. Αναπτύσσεται μέσα τους η αίσθηση πως δεν μπορούν να πάρουν στα χέρια τους τα ηνία της ζωής τους κι έτσι ψαλιδίζουν τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους και τους άλλους.

Σε περιπτώσεις ανέργων, που χάνουν μια μακροχρόνια σταθερή εργασία, το άγχος που βιώνουν θεωρείται πως είναι μεγαλύτερο από αυτό που εκδηλώνεται από τον θάνατο ενός καλού φίλου ή από αυτό της ύπαρξης μιας σοβαρής αρρώστιας στην οικογένεια. Επίσης, στους άνεργους απόφοιτους δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που δυσκολεύονται να βρουν δουλειά μετά την αποφοίτησή τους, συχνά παρατηρείται μια καθήλωση στην ιδιότητα του μαθητή ή του φοιτητή αντίστοιχα, σε συνάρτηση με τον τρόπο ζωής, τις αξίες, την αυτοεικόνα τους και τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους. Όλα τα παραπάνω, σε κάποιες περιπτώσεις, μπορεί να εκφραστούν μέσα από ψυχοσωματικά προβλήματα ή να βρουν διέξοδο στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών, ακόμα και στη συμμετοχή σε αντικοινωνικές ομάδες και σε άλλες παραβατικές συμπεριφορές.

Η εκπαίδευση και η οικογένεια μεγαλώνουν τα παιδιά δείχνοντάς τους πως η αναμενόμενη και φυσιολογική πορεία της ζωής τους περιλαμβάνει οπωσδήποτε την εξάσκηση κάποιας εργασίας που αποτελεί και βασικό δομικό υλικό της

προσωπικότητας ενός ανθρώπου. Τα παιδιά μεγαλώνοντας έχουν εσωτερικεύσει την αξία της σταθερής εργασίας στο μυαλό τους και χτίζουν όνειρα πάνω στην αξία αυτή. Όταν φτάνει η ώρα να εργαστούν και βλέπουν τις πόρτες της σταθερής εργασίας κλειστές, νιώθουν να ματαιώνονται από την κοινωνία και ταυτόχρονα να τη ματαιώνουν. Καλούνται να αναβάλουν τα όνειρά τους για λιγότερο ή περισσότερο χρόνο. Αυτό δημιουργεί μια, περισσότερο ή λιγότερο, παρατεταμένη διάσταση ανάμεσα τις προσδοκίες τους και στην αλήθεια της πραγματικότητάς τους, ανάμεσα στο ιδανικό και στο υπαρκτό, ανάμεσα στο «θέλω» και στο «μπορώ». Αυτή η διάσταση είναι παράγοντας συνεχούς άγχους που μπορεί να οδηγήσει κάποιες επιρρεπείς προσωπικότητες στην ανάπτυξη ψυχοπαθολογίας. [...]

Κείμενο 2

[Ουράνια μηχανική]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μάρως Δούκα «Ουράνια μηχανική» που πρωτοεκδόθηκε το 2009 από τις εκδόσεις Πατάκη. Στο απόσπασμα παρατηρούμε έναν από τους ήρωες, τον Ριχάρδο, άνεργο δάσκαλο και την κοπέλα του, την Μάρη, μια φιλόδοξη νεαρή δικηγόρο. Απόσπασμα συντομευμένο.

Οι δικοί του μονίμως στη μουρμούρα, πότε με την κατάσταση, πότε με αυτόν. Τόσα χρόνια τον σπούδαζαν, για να τον βλέπουν τώρα να βιολοδέρνει. Κι εν τω μεταξύ ο τάδε και ο δείνα να προκόψουν. Όχι πως έφταιγε, βέβαια, ο Ριχάρδος, δεν του το θεταν ανοιχτά, αλλά κάπως έπρεπε να κινηθεί και αυτός, να ψάξει για καμιά δουλειά. Τους ενοχλούσε που ξενυχτούσε στα μπαράκια. Η κυρα-Λένη του 'ριχνε πλάγιες ματιές, τη στενοχωρούσε που είχε αδυνατίσει. [...]

Τι κέφι θα 'χεις για ζωή, όταν ξυπνάς κάθε μέρα το μεσημέρι και μέχρι το απόγευμα έχεις πιει ένα λίτρο καφέ; πες μου. Τι να της πει; Δίκιο είχε. Άλλα και τι να κάνει τα βράδια στο σπίτι; Ως το νυχτερινό δελτίο ο πατέρας του με το τηλεκοντρόλ στο χέρι να αλλάζει κανάλια. Όσες φορές έμενε τα βράδια μέσα, την άραζε στο δωμάτιό του με τ' ακουστικά κι άκουγε μουσική. Άλλα δεν είναι και ζωή

να κάθεσαι με τ' ακουστικά ν' ακούς τ' αγαπημένα σου τραγούδια και να σκέφτεσαι ότι εσένα η ζωή σου πάει χαράμι.

'Ηξερε η Μάρη ότι ουσιαστικά είναι άνεργος, ότι περιμένει τον διορισμό του, αλλά ποτέ δεν τον ρωτούσε τι κάνει και πώς τα βολεύει. Δεν ήθελε ίσως να φανεί αδιάκριτη ή να τον φέρει σε δύσκολη θέση. [...]

Άδειασε το ποτηράκι του κι άρχισε να της λέει για την Κασσαβέτεια που ήταν παλιά γεωργικό σχολείο, σαν Κ.Α.Τ.Ε.Ε. δηλαδή. Τώρα όμως είναι φυλακές ανηλίκων, δεν είναι; τον διέκοψε η Μάρη. [...]

Εδώ και τρεις μήνες, συνέχισε, δουλεύει στην Κασσαβέτεια, στο λογιστήριο, τον φαντάζεται; 'Όχι, είπε αυθόρυμητα η Μάρη, δεν μπορούσε να τον φανταστεί. Από δάσκαλος λογιστής; σαν να του λέγε το βλέμμα της. Κατ' αρχάς, πώς; Τι πώς; έχει ο πατέρας μου γνωστό έναν γραμματέα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, είναι και ο διευθυντής του Σωφρονιστικού Καταστήματος παλιός μαθητής του, πήγα εκεί με την προοπτική να λειτουργήσω και το σχολείο.

Άρχισε απρόσμενα η Μάρη να υπολογίζει τα δεκάδες ενδιαφέροντα πράγματα που θα μπορούσε να ανακαλύψει ο Ριχάρδος σ' αυτήν τη δουλειά. [...]

Δες το και σαν εμπειρία, συνέχισε, δεν πήγες εκεί για να μείνεις παντοτινός, δες το και σαν κοινωνική προσφορά, ποιος άλλος δάσκαλος θα δεχόταν να ανοίξει το σχολείο; Τον κάκιζε χαϊδευτικά, που δεν της το χε πει τόσες μέρες. [. . .]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 60-70 λέξεις να συνοψίσεις το νόημα των τριών πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1: «*Η ανεργία πλήττει έντονα...παραβατικές συμπεριφορές*».

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις και να περιγράψεις με συντομία δύο (2) τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«δεν μπορούν να πάρουν στα χέρια τους τα ηνία της ζωής» (2η παράγραφος),
«κι έτσι ψαλιδίζουν τις προσδοκίες τους από τον εαυτό τους και τους άλλους.» (2η παράγραφος),
«να βρουν διέξοδο στον αλκοολισμό και στην κατάχρηση άλλων ουσιών».

Να αντικαταστήσεις τις παραπάνω τονισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στις προτάσεις που ανήκουν οι ζητούμενες φράσεις (μονάδες 9). Ποια αλλαγή διαπιστώνεις στο ύφος του λόγου (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ο Ευάγγελος Καναβιτσάς υποστηρίζει πως «Οι άνεργοι έχουν χαμηλότερη αυτοπεποίθηση, νιώθουν απορριπτέοι από την κοινωνία και με τη σειρά τους αναπτύσσουν αισθήματα εχθρότητας για αυτή, βιώνουν χρόνια πικρία κι απογοήτευση και παρουσιάζουν συμπτώματα κατάθλιψης.». Σε ένα άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, να παρουσιάσεις τις απόψεις σου για τις επιπτώσεις της ανεργίας στους νέους. Πώς, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα;

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

«Τι κέφι θα 'χεις για ζωή, όταν ξυπνάς κάθε μέρα το μεσημέρι και μέχρι το απόγευμα έχεις πιει ένα λίτρο καφέ; πες μου. Τι να της πει; Δίκιο είχε. Αλλά και τι να κάνει τα βράδια στο σπίτι; Ως το νυχτερινό δελτίο ο πατέρας του με το τηλεκοντρόλ στο χέρι να αλλάζει κανάλια. Όσες φορές έμενε τα βράδια μέσα, την

άραζε στο δωμάτιό του με τ' ακουστικά κι άκουγε μουσική. Άλλα δεν είναι και ζωή να κάθεσαι με τ' ακουστικά ν' ακούς τ' αγαπημένα σου τραγούδια και να σκέφτεσαι ότι εσένα η ζωή σου πάει χαράμι.»

Να εντοπίσεις στην παραπάνω παράγραφο του κειμένου το σχόλιο και να καταδείξεις τη λειτουργικότητά του.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Στο κείμενο 2 ποια στάση υιοθετεί ο κεντρικός ήρωας του κειμένου απέναντι στην ανεργία που βιώνει και ποια η κοπέλα του η Μάρη (μονάδες 10);. Με ποιες από τις δύο συμφωνείς και γιατί; (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας: Cherchez la femme¹ σ' έναν ανδρικό κόσμο

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Σοφίας Μαργαρίτη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 08.03.2021 (ανακτήθηκε στις 05.12.2021).

[...] Η αναπαραγωγή στερεοτυπικών αντιλήψεων, οι οποίες σχετίζονται με το ρόλο των γυναικών, συντελείται συνειδητά ή πολλές φορές ασυνείδητα στο οικογενειακό περιβάλλον σε ιδιαίτερα μικρή ηλικία. Ο διαχωρισμός των χρωματικών επιλογών στην ενδυμασία ή στη διακόσμηση του δωματίου, οι οικιακές εργασίες και οι επιλογές των εξωσχολικών δραστηριοτήτων υποβάλλουν προκαθορισμένες επιλογές φύλου, όπως και η επιλογή παιχνιδιών που σχετίζονται κυρίως με τη μητρότητα, τις οικιακές εργασίες και την ανατροφή παιδιών, μεταδίδοντας την αντίληψη ότι οι γυναίκες είναι γεννημένες για επαναλαμβανόμενες ήπιας δραστηριότητας εργασίες οικιακού και ενδοοικογενειακού χαρακτήρα.

Στη συνέχεια, προωθείται στο υποσυνείδητο των έφηβων κοριτσιών η μίμηση προτύπων ομορφιάς, όπως αυτά προβάλλονται στα μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, με καταστροφικές συνέπειες στην υγεία τους, κυρίως όμως στον ψυχισμό τους με τη **διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας**. Το υλιστικό πρότυπο ζωής **καλλιεργεί** τη μίμηση μοντέλων με συγκεκριμένες αναλογίες καθιστώντας τη νέα γυναίκα το κυριότερο θύμα της διαφήμισης και της βιομηχανίας παραγωγής ειδών καλλωπισμού.

[...] Στην επαγγελματική τους ζωή οι γυναίκες **πλήττονται** περισσότερο από τις κρίσεις, βιώνοντας την ανεργία, την υποαπασχόληση και την ετεροαπασχόληση με ελαστικές σχέσεις εργασίας. Η εγκυμοσύνη και η μητρότητα αποτελούν εμπόδια στη σταδιοδρομία τους και σε αρκετές περιπτώσεις υφίστανται βία με τη χρήση υπαρκτής ή υποτιθέμενης δύναμης – εξουσίας, ως μέσο ελέγχου και σωφρονισμού ή καλύτερα συμβιβασμού. Είναι ακόμη υπαρκτός ο διαχωρισμός των επαγγελμάτων σε αμιγώς γυναικεία και αντρικά, με τις γυναίκες να θεωρούνται κατάλληλες για επαγγέλματα που σχετίζονται με την παιδαγωγική ή κοινωνική προσφορά, αφού ταυτίζονται με την καλοσύνη, την ευγένεια και τη λεπτότητα. Έτσι απορρίπτονται πολύ συχνά από ηγετικές και δυναμικές θέσεις και έχουν μειωμένη πρόσβαση σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς απορρίπτονται οι στρατηγικές και ηγετικές τους ικανότητες. Τέλος η ανισομισθία, η απόλυτη λόγω εγκυμοσύνης, η υποαπασχόληση λόγω μητρότητας εξυπηρετούν τις ανάγκες του κεφαλαίου, ενώ ακόμη και η εξωτερική εμφάνιση ή ηλικία είναι προϊόντα εκμετάλλευσης από τους εργοδότες, ή

¹ Αναζητήστε τη γυναίκα.

κριτήρια επιλογής σε εργασιακές θέσεις. Η γυναίκα της εργατικής τάξης βιώνει όσο καμία άλλη την κοινωνική ανισότητα. Εκεί εισχωρεί η ταξική ταυτόχρονα με τη φυλετική εκμετάλλευση που αναμφίβολα καταρρακώνει την ψυχική υπόσταση και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Κείμενο 2

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1905-1966)

Αργώ (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα Αργώ του Θεοτοκά συνιστά μια τοιχογραφία της Ελλάδας του μεσοπολέμου. Το πρώτο μέρος κυκλοφόρησε το 1933, το έργο όμως ολοκληρώθηκε το 1936 με την έκδοση και του δεύτερου τόμου. Το απόσπασμα προέρχεται από τον πρώτο τόμο (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», ¹⁶1998, σσ. 22-24).

Κατά τα 1900 η Σοφία Λαμπροπούλου είτανε διάσημη από την Κηφισιά ως το Φάληρο (αυτά είτανε τότε τα όρια της Αθήνας), διάσημη για τα μεγάλα, γαλάζια μάτια της και για το αγαλμάτινο κορμί της. Δυο - τρεις χειμώνες, υπήρξε μια από τις πιο ξακουστές πρωταγωνίστριες των μπάλων ² της πρωτεύουσας και χάρηκε όλες τις ελαφριές μα μεθυστικές απολαύσεις της κοσμικής δόξας, που είναι βέβαια η πιο πρόσκαιρη και πιο άστατη από όλες τις δόξες. [...].

Όταν είδε την υποδοχή που της έκανε η κοινωνία, η Σοφία νόμισε πως είχε το δικαίωμα να απαιτεί πολλά από τη ζωή. Το κοριτσίστικο μυαλουδάκι της πήρε αέρα. Παραδό θηκε σε παλαβούς ρεμβασμούς και σε ιδανικά συγκεχυμένα και απραγματοποίητα. Ονειρευότανε πύργους, αγύριστα πάρκα, παραμυθένια ταξίδια και πολλά άλλα πράματα ανεκδιήγητα. Μα κυρίως ονειρευότανε μια μεγάλη αγάπη, που να τη γεμίσει, να τη φλογίσει, να τη λυτρώσει από όλες τις μιζέριες της καθημερινής ρουτίνας, να εξυψώσει ολόκληρη τη ζωή της στο επίπεδο της ποίησης και των ιδανικών. Περίμενε έναν ωραίο πρίγκιπα, έναν ήρωα, ένα μεγάλο ποιητή. Της παρουσίασαν έναν επιφανή καθηγητή της νομικής, με ρεντιγκότα, με γκρίζα μαλλιά και μαύρα γένια, που της μιλούσε για πράματα αδιάφορα μ' ένα ύφος αυστηρό και επίσημο. Η Σοφία κλείστηκε στο δωμάτιό της, έκλαψε, τράβηξε τα μαλλιά της, είπε πως θα σκοτωθεί. Μα η οικογένεια είτανε φτωχή, ο Νοταράς είτανεύπορος και σπουδαίος, άνθρωπος με μεγάλο οικογενειακό όνομα και με ατομικό κύρος. Δεν έμοιαζε καθόλου τους κομψούς και ανόητους και άσημους θαυμαστές, που τριγυρνούσαν τη Σοφία στους χορούς. Οι γονείς της, το συγγενολόι, οι καλοί φίλοι του σπιτιού τής είπανε, σ' όλους τους τόνους, πως δε θα ξαναβρεί τέτοιαν ευκαιρία, πως λίγα κορίτσια έχουνε τη δική της τύχη, πως έπρεπε να είναι τρελλά ευτυχισμένη, πως θα έκανε μεγάλη ευχαρίστηση στους δικούς της, πως όλες οι φιληνάδες της θα κιτρίνιζαν από τη ζήλεια. Τέλος - πάντων με τα πολλά τα λόγια και με τα παρακάλια και με τους καβγάδες η Σοφία δέχτηκε κάποτε να γίνει γυναίκα του καθηγητή, ίσως και με κάποια κρυφή ελπίδα πως θα έβρισκε γερούς πόθους και γενναία συναισθήματα σ' αυτόν το

² μπάλος = χοροεσπερίδα.

δυνατό άνθρωπο, που δεν τον γνώριζε σχεδόν καθόλου. Τους πάντρεψαν μια Κυριακή πρωί, στον Άγιο - Γιώργη τον Καρύτση, με πολλήν επισημότητα και πολλά αμάξια, με ψηλά καπέλλα κ' επίσημες στολές, κ' έγινε λόγος σ' όλην την Αθήνα για τα λούσα των κυριών και για τη χλωμάδα της νύφης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις σε 50-60 λέξεις τις στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τον ρόλο των γυναικών, που αναπαράγονται, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, κατά την παιδική ηλικία.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος οργανώνει τον λόγο της με αίτιο-αποτέλεσμα. Να περιγράψεις με συντομία αυτόν τον τρόπο οργάνωσης (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι πετυχαίνει με την επιλογή της (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Η λέξη «καλλιεργεί» (2^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:
 - α. προβάλλει
 - β. αναπτύσσει
 - γ. εκτελεί
 - δ. συνιστά
2. Η λέξη «πλήττονται» (3^η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως αντώνυμή της τη λέξη:
 - α. βλάπτονται
 - β. εναντιώνονται
 - γ. ωφελούνται

δ. αναπτύσσονται

3. Το ύφος του κειμένου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:

- α. επίσημο
- β. ειρωνικό
- γ. παραστατικό
- δ. απλό

4. Στο μεγαλύτερο τμήμα της 1^{ης} παραγράφου του κειμένου κυριαρχεί:

- α. ο μικροπεριόδος λόγος
- β. η διαδοχική υπόταξη
- γ. η παρατακτική σύνταξη
- δ. το πολυσύνδετο σχήμα

5. Με τη φράση «διαμόρφωση αρνητικής αυτοεικόνας», η αρθρογράφος εννοεί ότι τα κορίτσια στην εφηβεία:

- α. κλείνονται στον εαυτό τους
- β. αντιλαμβάνονται αρνητικά την πραγματικότητα
- γ. αντιπαθούν τον κοινωνικό τους περίγυρο
- δ. σχηματίζουν μία δυσμενή εικόνα για τον εαυτό τους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων την απόφαση της Σοφίας Λαμπροπούλου να παντρευτεί τον καθηγητή Νοταρά. Πώς κρίνεις την τελική επιλογή της με βάση τις σημερινές κοινωνικές αντιλήψεις;

Μονάδες 15

21^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας]

Το κείμενο βρίσκεται στο ενημερωτικό-επιμορφωτικό υλικό με τίτλο «Η Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη» που εκπονήθηκε από Ομάδα Εργασίας που συγκροτήθηκε από τον Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής, τον Ιούλιο του 2019.

Η απασχόληση αποτελεί βασικό στοιχείο της διαδικασίας ένταξης, καθώς η εξεύρεση εργασίας είναι θεμελιώδους σημασίας για τη συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας μπορεί να βελτιώσει την οικονομία της, καθώς θα έχει θετικό αντίκτυπο στη βιωσιμότητα του συστήματος πρόνοιας, του συστήματος ασφάλισης καθώς και του εργατικού δυναμικού.

Ιδιαίτερα κρίσιμο στοιχείο είναι η ενίσχυση της διασύνδεσης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε επαγγέλματα και δεξιότητες με τις αντίστοιχες γνώσεις και δεξιότητες είτε των εργαζομένων που μετακινούνται νόμιμα στη χώρα με σκοπό την εργασία είτε των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Με τον τρόπο αυτό, θα είναι δυνατό να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση και ένταξη των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας, χωρίς «κραδασμούς» στα θέματα κοινωνικής συνοχής, λόγω ορθής αντιστοίχισης των δεξιοτήτων των μεταναστευτικών/προσφυγικών πληθυσμών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4251/2014, μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας των ατόμων που εισέρχονται νόμιμα στη χώρα είναι η απασχόλησή τους σε θέσεις εργασίας που δεν καλύπτονται από το εγχώριο εργατικό δυναμικό, βάσει του άρθρου 11 του ίδιου νόμου. Επίσης, σε πολίτες τρίτων χωρών που εισέρχονται στην χώρα μας μέσω

των διαδικασιών που σχετίζονται με το καθεστώς της διεθνούς προστασίας – ασύλου, παρέχεται πρόσβαση στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 68, 69 και 71 του Ν.4375/2016. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με άρθρο 70 του ίδιου νόμου, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, τα πρόσωπα στα οποία έχει χορηγηθεί καθεστώς παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους καθώς και τα μέλη της οικογένειάς τους, έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες που σχετίζονται με την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν και για τους ημεδαπούς/-ές, εφόσον κατέχουν, την προβλεπόμενη από τις οικείες διατάξεις, άδεια διαμονής σε ισχύ.

Εξίσου κρίσιμο στοιχείο στην προώθηση της συνεισφοράς των πολιτών τρίτων χωρών στην οικονομία της χώρας, που διαμένουν, αποτελεί και η στήριξη της επιχειρηματικότητας, μέσω πρόσβασης σε προγράμματα παροχής μικροπιστώσεων, καθώς και η δυνατότητα συμμετοχής σε επιχειρήσεις και προγράμματα στο πλαίσιο της κοινωνικά αλληλέγγυας οικονομίας. [...]

Κείμενο 2

[Εικοστός αιώνας]

To απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα της Μέλπως Αξιώτη (1905-1973) «Εικοστός αιώνας», το οποίο εκδόθηκε το 1946.

[...] Η ζωή περνούσε, όπως περνούν κουκουβάγιες την άνοιξη, και σχεδόν δεν τους δίνει προσοχή κανείς.

Τότε είναι που ήρθε το περιστατικό. Ήρθε και δεν είχε όψη μήτε όμορφη, μήτε κακή. Ήταν σαν το νεογέννητο, που θα δείξει πιο ύστερα τι λογής καρδιά θα 'χει.

Πριν μαθευτεί ακόμα τίποτα, ήρθαν κάτι άγνωστοι άνθρωποι και κλείστηκαν με τον πατέρα της Πολυξένης μέσα στην κάμαρα με το κλειδί. Δεν άκουσες να πηδήσει ούτε ψύλλος.

Το βράδυ εκάθισαν όπως πάντα να φάνε. Τότε βλέπουν στρωμένα πάνω στο τραπέζι καινούρια, κοκάλινα μαχαιροπίρουνα. Κάποιος είπε: «Με γεια μας, είναι πολύ ωραίο το νέο σερβίτσιο μας». Δεν το 'χε ξαναδεί κανείς. Κανείς δεν απάντησε. 'Όλοι τρώγανε βουβοί. 'Όταν η Μαριγώ μπαινοβγήκε για τελευταία φορά κι εμάζευε, κι ήταν το τραπέζι άδειο, τότε είπε ο πατέρας πολύ σιγά και μαλακά, σαν να διάβαζε Ευαγγέλιο.

«Σήμερα το πρωί καταστραφήκαμε. 'Ωστε από σήμερα είμαστε πτωχοί. 'Έγινε κραχ¹ μεγάλο στην Αμερική. Κατρακύλησαν Τράπεζες. Οι συνέταιροι στα βαπόρια μάς έκλεψαν. Τα χρήματά μας θα τα πάρουν άλλοι. Γιατί τα χρήματα δεν εξατμίζονται, μόνο που αλλάζουν χέρια. Το σερβίτσιο που είδατε κοστίζει όση ήταν η περιουσία μας. Μας 'στειλαν για ενθύμιο οι περισσότεροι γενναιόδωροι από τους λωποδύτες. Δε νομίζω ότι πρέπει να κλειστούν τα παραθυρόφυλλά μας ή να μη βγαίνετε έξω, επειδή θα ντρεπόσαστε. Η ντροπή δεν εμπήκε ακόμα στο σπίτι αυτό, κι ελπίζω ποτέ να μην μπει. Καθένας μέσα εδώ πρέπει να είναι έτοιμος για μεγάλες θυσίες. Δεν έχει τίποτε άλλο, νομίζω. Ετελείωσα».

το ¹ Κραχ: ξαφνική και καταστροφική πτώση της τιμής ενός ή περισσοτέρων οικονομικών στοιχείων. Το κραχ για το οποίο γίνεται λόγος στο κείμενο συνέβη το 1929.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, θα είναι δυνατόν να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση και ένταξη των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 συναντάμε ως τρόπο οργάνωσης την αιτιολόγηση. Εξήγησε για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται το συγκεκριμένο κειμενικό σχήμα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Πώς χαρακτηρίζεις το ύφος λόγου που επιλέγουν οι συντάκτες του Κειμένου 1, σοβαρό ή απλό (μονάδες 6); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορά σε τρεις γλωσσικές επιλογές (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Στο Κείμενο 1 υποστηρίζεται ότι «Η διευκόλυνση της πρόσβασης των μεταναστών/μεταναστριών, των αιτούντων/αιτουσών και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αγορά εργασίας μπορεί να βελτιώσει την οικονομία της, καθώς θα έχει θετικό αντίκτυπο στη βιωσιμότητα του συστήματος πρόνοιας, του συστήματος ασφάλισης καθώς και του εργατικού δυναμικού.». Σε ένα άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με τα οφέλη της επαγγελματικής αποκατάστασης των μεταναστών/προσφύγων αφενός για τη χώρα υποδοχής και αφετέρου για τους ίδιους.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να εντοπίσεις στα παρακάτω αποσπάσματα τα σχήματα λόγου που αξιοποιούνται και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους.

α.«Η ζωή περνούσε, όπως περνούν κουκουβάγιες την άνοιξη, και σχεδόν δεν τους δίνει προσοχή κανείς.»

β. «Τότε είναι που ήρθε το περιστατικό. Ήρθε και δεν είχε όψη μήτε όμορφη, μήτε κακή.» www.theoritiko.gr

γ. « Ήταν σαν το νεογέννητο, που θα δείξει πιο ύστερα τι λογής καρδιά θα 'χει.»

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο πατέρας, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού γεννά ο τρόπος με τον οποίο ανακοινώνει την είδηση σε όλη η οικογένεια (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

22ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

Σεξισμός και Τεχνολογία: Γιατί η Siri, η Alexa και η Cortana έχουν γυναικεία ονόματα και φωνές;

Με αφορμή την έκθεση «*Her Data*» επανέρχεται στο προσκήνιο η συζήτηση σχετικά με τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τα ταμπού στην ψηφιακή σφαίρα. Το άρθρο της Μελπομένης Μαραγκίδου αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα www.vice.com στις 6/10/2021.

Έχετε αναρωτηθεί γιατί η Siri, η Alexa και η Cortana έχουν γυναικεία ονόματα και φωνές; Πώς οι μηχανές βλέπουν τις γυναίκες; Κι άραγε μπορούν οι μηχανές να αντιληφθούν τη διαφορετικότητα; Η έκθεση «*Her Data*», που παρουσιάζεται αυτές τις ημέρες, διερευνά τη σημασία των δεδομένων και των αλγορίθμων στη σημερινή εποχή της τεχνητής νοημοσύνης μέσα από τη θέση της γυναίκας. Στερεότυπα, προκαταλήψεις και ταμπού φαίνεται πως επανέρχονται ισχυρότερα στην ψηφιακή σφαίρα. Τέσσερις γυναίκες εικαστικοί παρουσιάζουν διαφορετικές ιστορίες για το πώς οι κυρίαρχες τεχνολογικές αφηγήσεις επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο βιώνουμε τις ταυτότητές μας και τον κόσμο μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τις μηχανές αναζήτησης και τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης.

Φωτεινή Βεργίδου: «Ο τρόπος με τον οποίο οι μηχανές βλέπουν τις γυναίκες εξαρτάται άμεσα με το ποιοι είναι αυτοί που σχεδιάζουν τις μηχανές αυτές και για ποιους. Η ανδροκρατούμενη βιομηχανία της τεχνολογίας αφήνει λίγα περιθώρια στη διαφορετικότητα. Αυτό οδηγεί συχνά στην αναμόχλευση¹ στερεοτυπικών αντιλήψεων γύρω από θέματα φύλου, τόσο στον τρόπο που εκπροσωπούνται και παρουσιάζονται οι γυναίκες, όσο και στον τρόπο που σχεδιάζονται οι νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούμε καθημερινά. Από τη μία πλευρά, οι γυναίκες που καταλαμβάνουν θέσεις εξουσίας υιοθετούν ένα πιο αρρενωπό προφίλ και από την άλλη οι τεχνολογίες υποστήριξης, φροντίδας και συντροφιάς σχεδιάζονται με γυναικεία χαρακτηριστικά, για να διατηρούν ένα πιο υποτακτικό ρόλο.»

Κατερίνα Γκουτζιούλη: «Έχει σημασία να στρέψουμε την προσοχή στους τρόπους που σχεδιάζονται οι νέες τεχνολογίες, έτσι ώστε να κατανοήσουμε το σημερινό τεχνολογικό πλαίσιο και κατά πόσο μπορεί να μας επηρεάζει. Δεν είναι τυχαίο ότι οι πιο

γνωστοί «εικονικοί» προσωπικοί βοηθοί, όπως η Siri, η Cortana και η Alexa, έχουν γυναικείες φωνές και ονόματα προωθώντας μια

¹ αναμόχλευση: ανακίνηση, αναζωπύρωση

προκατάληψη για τη θέση της γυναίκας που την θέλει να έχει υποστηρικτικό ρόλο, έτοιμη να εκτελέσει εντολές. Δεν είναι τυχαίο ότι οι διαφημίσεις που βλέπουμε στα προφίλ μας στα socialmedia αφορούν σε ρούχα, κοσμήματα, συμβουλές για μια καλή εγκυμοσύνη ή πώς να χάσεις βάρος. Όλα αυτά προκύπτουν από το πώς σχεδιάζονται οι σημερινές τεχνολογίες, οι οποίες εμπεριέχουν και προβάλλουν τις αντιλήψεις των δημιουργών τους που στην πλειοψηφία είναι λευκοί άνδρες.»

Μαρία Μαυροπούλου: «Πώς βλέπουν οι αλγόριθμοι τις γυναίκες; Τι ακριβώς βλέπουν; Γεγονός είναι ότι οι αλγόριθμοι βλέπουν μια εικόνα μας, που αποτελείται από νούμερα, προτιμήσεις, δημογραφικά στοιχεία τα οποία αξιολογούνται με βάση τα στατιστικά στοιχεία που έχει συσσωρεύσει ο αλγόριθμος από το σύνολο των χρηστών του, αλλά και το πώς έχει «εκπαιδευτεί» (training) δημιουργώντας τελικά ένα πορτρέτο μας στο οποίο δεν έχουμε πρόσβαση, ούτε στα στοιχεία που κατέχει για εμάς, αλλά ούτε και στον τρόπο με το οποίο αυτό σχηματίζεται.»

Πάολα Παλβίδη: «Από τη λάσπη και τη ζύμωση της υπερπληθώρας των data που βαλτώνουν σε αχανείς ψηφιακούς κόδους, έχουμε αναθέσει στις μηχανές να πλάσουν γρήγορα γρήγορα μια νέα εικόνα του ανθρώπου, απλή, δυαδική και εμπορικά διαχειρίσιμη, που να αναλύεται κατανοητά σε μια σειρά εφαρμογών. Ισως ώστε μια σειρά εφαρμογών πιθανώς να μπορεί να έχει την ίδια υπόσταση με έναν άνθρωπο. Είναι όλοι στο μυαλό μου. Ξέρουν καλύτερα το πρόγραμμα της εβδομάδας μου, πότε είχα περίοδο, θέλουν να τρώω καλυτέρα και να περπατάω περισσότερο ιδιαίτερα μέχρι τα μαγαζά φορώντας το ewatch μου, με ακολουθούν με το αυτί στη καρδιά.»

Κείμενο 2

[Το Περίσσιο]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο της Λιλής Ζωγράφου: «Η γυναίκα που χάθηκε καβάλα στ' άλογο», εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Η ζωή της ήταν όλη χτισμένη με το φόβο του μπαμπά. Από τα μάτια του πατέρα της εκπεμπόταν όλη η μαγεία και ο πανικός της ζωής της. Ο μπαμπάς βέβαια δεν τους συγχωρούσε ότι ήταν κορίτσια. Κι αυτό έπρεπε να το θεωρούν φυσικό. Γι' αυτό, όταν της χαμογελούσε, έπλεε στο γαλάζιο. Μόνο που χαμογελούσε πολύ σπάνια. Φύλαε τα χαμόγελά του σαν χάντρες μες στις μικρές χούφτες της. Ήξερε να μετράει ως το δέκα. Μα δεν μάζεψε ποτέ τόσο πολλές. Από πολύ μικρή πληροφορήθηκε ότι ο μπαμπάς είχε

ιδιαίτερους λόγους να 'ναι δυσαρεστημένος μαζί της.

Γιατί, όταν ήταν να γεννηθεί, ύστερα από τρεις ζωντανές θυγατέρες, περίμενε, σίγουρος πια, πως θα γεννιόταν το αγόρι. Όταν το 'παν πως απόκτησε μια ακόμη κόρη θύμωσε πάρα πολύ κι έφυγε όχι μόνο από το σπίτι, αλλά και από την πόλη. Η μαμά δεν είχε κανένα λόγο να την αγαπά ύστερα

απ' αυτό. Αφού εξαιτίας της έχασε τον μπαμπά για οκτώ μήνες. Αυτά τα μάθαιναν με πολλή χαρά οι μεγάλες αδερφές της κι έτσι συμφώνησαν όλοι, σπάνια περίπτωση, πως τούτο το παιδάκι ήταν περίσσιο. 'Εφτασε δέκα χρονών με τ' όνομα το Περίσσιο.

Το Περίσσιο έφταιγε πάντα για όλα, καταδικασμένο, ύστερα από την επίσημη απόρριψη του μπαμπά, απ' όλους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχήσετε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις της πρώτης στήλης με το ονοματεπώνυμο της εικαστικού στη δεύτερη στήλη. (Μια από τις προτάσεις της πρώτης στήλης αντιστοιχεί στην τελευταία επιλογή της δεύτερης στήλης)

1.Η ψηφιακή τεχνολογία μπορεί να επεξεργαστεί συγκεκριμένα δεδομένα που αφορούν την προσωπικότητα μιας γυναίκας, στα οποία αυτή δεν μπορεί να παρέμβει.	a. Φωτεινή Βεργίδου
2. Τα προϊόντα των νέων τεχνολογιών δημιουργούνται μέσω της αναπαραγωγής των στερεοτύπων για την γυναίκα.	β. Κατερίνα Γκουτζούλη
3. Τα ρομπότ νέας γενιάς προωθούν την διαφορετικότητα, συχνά εις βάρος των γυναικών.	γ. Μαρία Μαυροπούλου
4. Και οι ίδιες οι γυναίκες σε θέσεις υψηλής ιεραρχίας υιοθετούν μια εικόνα που βασίζεται σε στερεοτυπικές αντιλήψεις εις βάρος τους.	δ. Πάολα Παλβίδη
5. Η ταχύτητα στην επεξεργασία της πληροφορίας επιτρέπει μια σειρά από εφαρμογές που επεξεργάζονται πληθώρα προσωπικών δεδομένων.	ε. Καμία από τις παραπάνω

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο τα ερωτήματα στην αρχή του Κειμένου 1 συμβάλλουν στην οργάνωση των νοημάτων του και στην εισαγωγή στο θέμα.

Μονάδες 10**3^ουποερώτημα (μονάδες 15)**

Να εντοπίσεις τρία (3) παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στις απαντήσεις που δίνουν οι εικαστικοί (μονάδες 9) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στο κείμενο (μονάδες 6).

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Να ερμηνεύσεις με αναφορές σε χωρία του Κειμένου 2 και με βάση τα κοινωνικά στερεότυπα του παρελθόντος τη στάση που φαίνεται να έχουν τα μέλη της οικογένειας απέναντι στην ηρωίδα (μονάδες 10). Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να νιώθει ένας άνθρωπος τον οποίο η οικογένεια του αποκαλεί και θεωρεί «Περίσσιο» (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

23^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Κρίση της Δημοσιογραφίας]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα από συνέντευξη του Ουμπέρτο Έκο, που παραχώρησε στις 11 Ιουνίου 2015 και δημοσιεύτηκε στην HumanitéDimanche. Ο Ουμπέρτο Έκο (5 Ιανουαρίου 1932-19 Φεβρουαρίου 2016) ήταν Ιταλός σημειολόγος, δοκιμιογράφος, φιλόσοφος, κριτικός λογοτεχνίας και μυθιστοριογράφος.

Ακόμα και οι New York Times βάζουν σε εισαγωγικά οποιαδήποτε δήλωση κάνει κάποιος στον δρόμο, μεταμορφώνοντάς την έτσι σε «γεγονός», υπό το πρόσχημα ότι έτσι διαχωρίζουν το «γεγονός» από τον σχολιασμό. Όλες οι εφημερίδες αυτό κάνουν. Είναι κάτι για το οποίο έχω γράψει επανειλημμένα ασκώντας πολεμική. Απλούστατα, όταν γράφω ένα δοκίμιο, ο κόσμος αδιαφορεί. Μ' ένα μυθιστόρημα, όμως, ο κόσμος δίνει στα προβλήματα τη δέουσα προσοχή.

Γιατί όμως η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα; Εξαιτίας της κρίσης που αντιμετωπίζει, η οποία χρονολογείται από την εμφάνιση της τηλεόρασης. Εκεί ακούς αποβραδίς όσα η εφημερίδα γράφει το επόμενο πρωΐ. Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία». Την εποχή που πρωτεμφανίστηκε η τηλεόραση, οι εφημερίδες κυκλοφορούσαν με 8 ή 12 σελίδες. Τώρα, έχουν 60. Τη στιγμή που δεν είχαν πια τίποτα να πουν, αύξησαν την ύλη τους εντάσσοντας σ' αυτήν σχόλια, αναλύσεις ή, απλούστατα, κουτσομπολιά.

Η κρίση της δημοσιογραφίας ήταν παγκόσμια. Εξ ου και η κυκλοφορία παραρτημάτων με άρθρα εμβάθυνσης και έρευνες, τα οποία μπορούν να προετοιμαστούν επτά μέρες πριν την κυκλοφορία τους. Ήταν οι προσπάθειες των ημερήσιων εφημερίδων για να ξεφύγουν απ' αυτὸν τον θανάσιμο εναγκαλισμό.

Η νέα γενιά δεν διαβάζει πια εφημερίδες, αναζητεί την πληροφόρηση στο διαδίκτυο. Άλλα στο διαδίκτυο δεν υπάρχει κανενός είδους προστατευτικό φίλτρο. Όταν διαβάζω την «Humanité», γνωρίζω την πολιτική τοποθέτηση της εφημερίδας. Ξέρω πως είναι κάπως διαφορετική από κείνη του «Figaro»... Στο διαδίκτυο, δεν ξέρω ποτέ ποιος μιλάει. Είμαι δυνητικό θύμα κάθε πιθανής ή απίθανης παραποίησης ή πλεκτάνης.

Ένας νέος άνθρωπος δύσκολα διακρίνει ανάμεσα σ' έναν ιστότοπο αντισημιτικό¹ και σ' έναν κανονικό δημοκρατικό ιστότοπο. Καταλαβαίνουν ποιος μιλάει στο διαδίκτυο μόνον εκείνοι που έχουν τη δυνατότητα να διακρίνουν τον έναν ιστότοπο από τον άλλο, να προσεγγίζουν τα πράγματα με κριτική ματιά, το κατορθώνουν. Είναι αυτοί που έχουν λάβει καλύτερη μόρφωση.

1 αντισημιτικό: οτιδήποτε δηλώνει την προκατάληψη ή το μίσος εναντίον των Εβραίων.

Κείμενο 2

[MASS MEDIA][

Το τραγούδι που ακολουθεί είναι του τραγουδοποιού Διονύση Τσακνή. Είναι ένα από τα τραγούδια του άλμπουμ «Αλήτης Καιρός», που κυκλοφόρησε το 1991.

Καλημέρα λοιπόν ακροατή κι ακροάτρια
είμ' ο άλλος σταθμός μια φωνή με επάρκεια
δεν υπάρχω στην τύχη μα σου μοιάζω εγώ
σου χαιδεύω τ' αυτιά κι είμαι πάντα εδώ.

Καλημέρα λοιπόν αναγνώστη μυστήριε
έχω νέα σκληρά στις σελίδες μου κύριε
φονικά και ληστείες και προφίλ συγγενών
είμαι θύτης και θύμα των δικών σου καημών.

Καλημέρα ξανά με κραυγές κι αποκόμματα
κι άμα είσαι καλός θα σου δείξω και πτώματα
να έχεις γνώμη για όλα θα ρωτάμε εμείς
ετοιμάζουμε γκάλοπ στον αέρα θα βγεις.

Καλησπέρα λοιπόν θεατή αθεράπευτε

μ' ένα ζάπινγκ τρελό σε βουρλίζω βρε άθλιε
δινω χρώμα και λάμψη στη φτωχή σου ζωή
καληνύχτα κοιμήσου ραντεβού το πρωί.

Γεια χαρά σου λοιπόν Ελληνάκι μου αδιάφορο
μ' ένα φάλτσο ρεφρέν θα ξυπνήσεις και αύριο
μ' ένα έρωτα άδειο με πυξίδα στραβή
σε παγίδα στημένη στη γνωστή συνταγή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1° υποερώτημα

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις, τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η δημοσιογραφία διέρχεται κρίση.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα

Η 2η παράγραφος του Κειμένου 1 αρχίζει με ένα ερώτημα. Να περιγράψεις με συντομία πώς το ερώτημα συμβάλλει στη νοηματική σύνδεση των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Τα εισαγωγικά στη λέξη «γεγονός» (1η παράγραφος) ο αρθρογράφος τα χρησιμοποιεί, προκειμένου να:

- α. εκφράσει τον προβληματισμό του για τις εκφράσεις αυτού του είδους
- β. δώσει έμφαση στη λέξη, ακολουθώντας το δημοσιογραφικό διαχωρισμό μεταξύ γεγονότος και σχολίου
- γ. προβάλλει το επίπεδο των δημοσιογραφικών κειμένων
- δ. παρουσιάσει την ποικιλία ανάλογων εκφράσεων που διατυπώνονται στον Τύπο

2. «η δημοσιογραφία πέφτει ολοένα και συχνότερα σ' αυτή την παγίδα » (2η παράγραφος): Με την προσωποποίηση ως εκφραστικό σχήμα ο αρθρογράφος επιχειρεί, ως προς το νόημα, να:

- α. δώσει ποικιλία στο λόγο
- β. καταγγείλει το γεγονός που περιγράφει
- γ. προβληματίσει τον δέκτη για το είδος της δημοσιογραφίας που ασκείται
- δ. δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στο δέκτη, για να εκτιμήσει το χιούμορ του.

3. Η περίοδος λόγου «Η εφημερίδα έπρεπε να έχει εξαφανιστεί ολοσχερώς, αλλά αντ' αυτού μετατράπηκε σε «εβδομαδιαία» (2η παράγραφος) λειτουργεί ως σχόλιο του αρθρογράφου που εκφράζει:

- α. απορία
- β. έμφαση
- γ. επιδοκιμασία
- δ. ειρωνεία

4. Η πρόταση «Άλλά στο διαδίκτυο δεν υπάρχει κανενός είδους προστατευτικό φίλτρο» (4η παράγραφος) συνδέεται με την προηγούμενη:

- α. με ασύνδετο σχήμα
- β. υποτακτικά
- γ. παρατακτικά
- δ. με σχήμα άρσης-θέσης

5. Η λέξη «δυνητικό» (4η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης, στην οποία ανήκει, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. ισχυρό
- β. ασήμαντο
- γ. ενδεχόμενο
- δ. βέβαιο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Διαβάσατε πρόσφατα ένα άρθρο στο οποίο καταγράφονταν οι αρνητικές πτυχές των Μ.Μ.Ε.. Εμπνευσμένοι από τις απόψεις του αρθρογράφου αποφασίζετε να δημοσιεύσετε ένα άρθρο στη σχολική σας εφημερίδα, όπου επισημαίνετε τα σύγχρονα φαινόμενα απαξίωσης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, αλλά και τις προϋποθέσεις για το σεβασμό της δημοσιογραφικής δεοντολογίας (το κείμενο δε θα πρέπει να υπερβαίνει τις 350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Για ποιο κατά την γνώμη σου λόγο κυριαρχεί το β ρηματικό πρόσωπο στο κείμενο 2;

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις στο κείμενο 2 , δύο διαφορετικά σχήματα λόγου και να ερμηνεύσεις τη χρήση τους από το ποιητικό υποκείμενο.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4

Στο Κείμενο 2 σατιρίζεται μια κατάσταση. Βασισμένος/η σε σχετικά νοήματα να την παρουσιάσεις εκφράζοντας παράλληλα τη συμφωνία ή διαφωνία σου. (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

24^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Διπλό πρόβλημα]

Το κείμενο υπογράφει ο Πάσχος Μανδραβέλης και έχει δημοσιευτεί στην
Καθημερινή στις 23.8.2020.

Με τα ψηφιακά fake news υπάρχουν δύο προβλήματα. Το πρώτο είναι ότι δεν ξέρουμε από πού κρατά η σκούφια τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να καταπολεμηθούν στην πηγή. Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός πως είναι τόσο πολλοί οι πομποί-αναμεταδότες τους, που είναι σχεδόν αδύνατον να ανασχεθούν. Στην εποχή της τυπογραφίας ήταν δακτυλοδεικτούμενες οι εφημερίδες-παραγωγοί φυευδών ειδήσεων και υπήρχε ο ανταγωνισμός των εκδοτών που ξεσκέπαζε ο ένας τα ανομήματα των άλλων. Στην περίπτωση του «θαυματουργού νερού του Καματερού», για παράδειγμα, υπήρχαν κάποιες εφημερίδες που διαλαλούσαν το θαύμα και πολλές άλλες που το κατακεραύνωναν ως απάτη. Ομοφωνία στην παραγωγή και διάδοση fake news στο σκληρό ανταγωνιστικό τοπίο των ΜΜΕ εμφανίζεται μόνο σε ό,τι αφορά τα αποκαλούμενα «εθνικά θέματα»· όχι μόνο στην Ελλάδα, όπως έδειξε και η περίπτωση του αμερικανοϊσπανικού πολέμου το 1898.

Υπάρχουν όμως και διαφορές. Οι παλιότερες μυθολογίες βασίζονταν σε ατελή γνώση. Οι άνθρωποι δεν ήξεραν το ηλεκτρικό φαινόμενο και για αυτό έφτιαξαν τον Δία, ώστε να εξηγήσουν τους κεραυνούς. Οι σημερινές μυθολογίες πηγάζουν από το γεγονός ότι οι άνθρωποι πνίγονται σε πληροφορίες, που δεν συναρθρώνονται σε κάποια θεωρία. Ισχύει αυτό που είχε πει ο Αμερικανός συγγραφέας Ισαάκ Ασίμοφ: «το πιο θλιβερό στοιχείο στη ζωή μας σήμερα είναι ότι η επιστήμη συλλέγει γνώση ταχύτερα από ό,τι η κοινωνία αποκτά σοφία».

Στο κενό μεταξύ πληροφορίας (που σήμερα η διάχυσή της είναι εκρηκτική) και συνάρθρωσής της σε λογικές θεωρητικές κατασκευές ανθούν οι θεωρίες συνωμοσίας. Αυτόν το καιρό κυκλοφορεί στα κοινωνικά δίκτυα ένα εκπληκτικό

σκίτσο που απεικονίζει αυτό που έγραφε το 1934 ο T.S. Eliot «Πού είναι η σοφία που χάσαμε στη γνώση; Πού είναι η γνώση που χάσαμε στην πληροφορία;». Είναι η αποκαλούμενη «πυραμίδα DIKW» που ιεραρχεί τα δεδομένα, πληροφορία, γνώση, σοφία (data, information, knowledge, wisdom) προσθέτοντας τις θεωρίες συνωμοσίας.

Από τα ίδια δεδομένα μπορεί να καταλήξει κάποιος στη σοφία, αλλά και σε θεωρία συνωμοσίας. Όπως οι μυθολογίες ήταν αβάσιμες και ατελείς θεωρίες εξήγησης του κόσμου, ίσως το ίδιο να συμβαίνει τώρα με την εξάπλωση των θεωριών συνωμοσίας. Ο κόσμος γίνεται εξαιρετικά πολύπλοκος για τον μέσο άνθρωπο και οι σύγχρονες μυθολογίες περί ισχυρών κέντρων που ελέγχουν τα πάντα δίνουν την παρηγοριά μιας κάποιας εξήγησης.

Κείμενο 2

[Broken voice]

Το ποίημα της Κούλας Αδαλόγλου έχει δημοσιευτεί στην ποιητική συλλογή με τίτλο «Διπλή άρθρωση» το 2009

Με ραγισμένη φωνή παίρνω τηλέφωνο σε αριθμούς
που δεν-αντι-στοι-χού-νε-σε-συ-νδρο-μη-τές, λένε.

Πληκτρολογώ μηνύματα που ένας σέρβερ out of order2 ακυρώνει.

Με ραγισμένη φωνή θρυμματίζω την κάμερα μιας πιθανής τηλεσυνομιλίας.

Ραγισμένη η φωνή μου

εισβάλλει σε αεροδρόμια και μετρό²
μπερδεύει προορισμούς ανακατεύει διαδρομές
η ραγισμένη φωνή μου, μόνη,
μακριά από μένα.

1. Ραγισμένη (σπασμένη) φωνή
2. Εκτός λειτουργίας

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 50-60 περίπου λέξεις να παραθέσεις τους λόγους για τους οποίους, κατά τον συγγραφέα του Κειμένου 1, επικρατούν στην εποχή μας διάφορες θεωρίες συνωμοσίας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Υπάρχει, κατά τη γνώμη σου, ολοκληρωμένη δομή (θεματική πρόταση, σχόλια/λεπτομέρειες και περίοδος κατακλείδα) στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου (μονάδες 6) και να εντοπίσεις τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσεται η παράγραφος (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Στο Κείμενο 1 ο αρθρογράφος επιλέγει σε αρκετά σημεία ένα πιο απλό λεξιλόγιο, το οποίο ταιριάζει περισσότερο σε προφορικό παρά σε γραπτό λόγο. Να εντοπίσεις τέσσερις λέξεις ή φράσεις με τα παραπάνω χαρακτηριστικά (μονάδες 8) και να αιτιολογήσεις την επιλογή του με κριτήριο το θέμα στο οποίο αναφέρεται (μονάδες 4) και το κοινό στο οποίο απευθύνεται (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Συμμετέχετε σε ένα μαθητικό συνέδριο με θέμα την πληροφόρηση που προσφέρουν στην εποχή μας τα Μ.Μ.Ε. Ως εκπρόσωπος του σχολείου σας αναλαμβάνετε να εκφωνήσετε μία εισήγηση σχετικά με τους παράγοντες που προκαλούν την παραπληροφόρηση, αλλά και τρόπους με τους οποίους μπορούν οι πολίτες να αμυνθούν. (350-400 λέξεις)

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Για ποιο κατά την γνώμη σου λόγο κυριαρχεί το α ρηματικό πρόσωπο στο κείμενο 2;

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις στο κείμενο 2 , δύο διαφορετικά σχήματα λόγου και να ερμηνεύσεις τη χρήση τους από το ποιητικό υποκείμενο.

ΘΕΜΑ 4

Με βάση σχετικές κειμενικές ενδείξεις σε ποια συναισθηματική κατάσταση φαίνεται ότι βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο και γιατί; Ποιες σκέψεις σουύ δημιουργούνται για τον τρόπο που πραγματοποιείται, αλλά και για την ουσία της επικοινωνίας σήμερα διαβάζοντας το Κείμενο 2; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 - 150 περίπου λέξεις,

Μονάδες 15

25^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο

[Η ενημέρωση, το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης]

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύθηκε στις 9 Ιανουαρίου 2017 στον ιστότοπο της εφημερίδας «Καθημερινή» και υπογράφεται από τους Αντώνη Καλογερόπουλο, Νίκο Παναγιώτου και Δήμητρα Δημητρακοπούλου. Παρουσιάζει τα ευρήματα έρευνας από 26 χώρες για την ενημέρωση των πολιτών.

Ο τρόπος με τον οποίο διαβάζουμε ειδήσεις αλλάζει διαρκώς, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του 5ου ετήσιου Digital News Report του Ινστιτούτου Reuters για τη Μελέτη της Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, που διενεργήθηκε σε 26 χώρες και σε δείγμα 50.000 ατόμων. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα, η απήχηση των τηλεοπτικών ειδήσεων αρχίζει να μειώνεται, ιδιαίτερα στις νεαρές ηλικιακές ομάδες, ενώ σε κρίση φαίνεται να βρίσκονται τόσο ο έντυπος Τύπος όσο και τα υπόλοιπα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης σε αρκετές από τις χώρες που μελετώνται. Αντιθέτως, όλο και περισσότεροι ενημερώνονται από το Διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Οι δυναμικές αυτές είναι ακόμη πιο έντονες στην ελληνική κοινωνία, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της οποίας αλληλεπιδρούν με τις τεχνολογικές εξελίξεις, δημιουργώντας ένα αβέβαιο περιβάλλον για τα ελληνικά μέσα. Ειδικότερα, παρατηρούμε πολύ μεγάλη έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις και στους δημοσιογράφους, τους οποίους οι Έλληνες εμπιστεύονται σε μικρότερο βαθμό από ότι οι κάτοικοι όλων των άλλων χωρών του δείγματος. Παράλληλα, στη συντριπτική τους πλειονότητα θεωρούν πως τα μέσα ενημέρωσης δεν είναι ανεξάρτητα από αθέμιτες πολιτικές και επιχειρηματικές επιρροές. Η απαξίωση των παραδοσιακών μέσων ενημέρωσης συνοδεύεται με υψηλή χρήση του Διαδικτύου για ενημέρωση στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες. Όμως ο τρόπος με τον οποίο οι Έλληνες χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για ενημέρωση, όπως αποτυπώνεται στην έρευνα, δημιουργεί προκλήσεις για τη βιωσιμότητα και των διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης.

Οι Έλληνες ενημερώνονται από τα κοινωνικά δίκτυα σε μεγαλύτερο βαθμό από τους κατοίκους άλλων χωρών, με πρώτη επιλογή το Facebook. Είναι ενδεικτικό πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι το κύριο σημείο πρόσβασης των Ελλήνων στις ειδήσεις στο Διαδίκτυο και όχι οι ενημερωτικοί ιστότοποι όπως σε αρκετές άλλες χώρες. Παράλληλα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιθυμούν να αυξήσουν τον χρόνο παραμονής των χρηστών στις πλατφόρμες τους, όπως για παράδειγμα το Facebook, το οποίο προωθεί την ανάγνωση άρθρων (instant articles) και την παρακολούθηση βίντεο μέσα στην πλατφόρμα του. Οι εξελίξεις αυτές ασκούν αυξανόμενες πιέσεις στην επισκεψιμότητα των ενημερωτικών ιστοτόπων.[...]

Παράλληλα, παρατηρούμε πως στο Διαδίκτυο το ενδιαφέρον διαχέεται σε μια πληθώρα νέων μέσων, γεγονός που συνδέεται και με την έλλειψη εμπιστοσύνης στα παραδοσιακά μέσα. Ενώ στις περισσότερες χώρες του δείγματος οι πρώτες σε χρήση ενημερωτικές ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο είναι οι ιστότοποι μέσων του παραδοσιακού τοπίου ενημέρωσης (εφημερίδες και τηλεοπτικοί σταθμοί), στην Ελλάδα παρατηρείται κατακερματισμός σε πολλά είδη δικτυακών τόπων. Εκτός από τους ιστοτόπους παραδοσιακών μέσων, στη λίστα με τους πρώτους σε χρήση ιστοτόπους περιλαμβάνονται μέσα που έχουν δημιουργηθεί από δημοσιογράφους που αναδείχθηκαν από τα κυριαρχα παραδοσιακά μέσα, αλλά και ανώνυμα ιστολόγια που συχνά φιλοξενούν θεωρίες συνωμοσίας και ανυπόστατες ειδήσεις.

Τα ευρήματα αυτά είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά για τη βιωσιμότητα αλλά και την ποιότητα της ενημέρωσης στην Ελλάδα. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στις ειδήσεις, η πεποίθηση πως οι διαδικτυακές διαφημίσεις είναι ενοχλητικές, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση που έχει πλήξει και τους πολίτες αλλά και τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης, έχουν συμβάλει στην καθιέρωση της κουλτούρας της δωρεάν διαδικτυακής ενημέρωσης. Οι τάσεις αυτές καταδεικνύουν την ανάγκη αναθεώρησης πολλών από τις υπάρχουσες πρακτικές, προκειμένου τα ΜΜΕ να ανταποκριθούν σε ένα ολοένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.[...]

Κείμενο 2

[Η τηλεόραση]

Το παρακάτω ποίημα είναι από τη συλλογή «Ο καθρέφτης του Πρωτέα» (1986) του Γιάννη Υφαντή. Σε αυτό ο ποιητής ειρωνεύεται τη σχέση του Νεοέλληνα με την τηλεόραση.

Το να 'χαμε ταράνδους μες στα σπίτια μας δεν πήγαινε. Θα μούγκριζαν
μέσα στον ύπνο μας, θα κόπριζαν
πάνω στα έπιπλά μας και προπάντων
μ' εκείνα τα πελώρια κέρατά τους θα ξεσχίζαν τις κουρτίνες μας, θα γκρέμιζαν
τ' αγάλματά μας, τα βιβλία μας, τα πιάτα μας. Δεν πήγαινε.
Όμως, η τηλεόραση, τι ζώο!

'Έχει τα σιδερένια κέρατά της στην ταράτσα ενώ ήσυχη
κάθεται στο σαλόνι μας και μόνο
αν βάλουμε στην πρίζα τον ομφάλιο λώρο της ξυπνά.

'Ησυχο ζώο. Και τι όμορφο.

Μοιάζει με έντομο πελώριο, αστρικό.

Μοιάζει με τον πλανητικό προπάππο μας, τον Βεελζεβούλ¹
που 'λεγε ιστορίες κι αποκοιμιόμασταν.

1. σατανάς, διάβολος

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 60-70 λέξεις να παρουσιάσεις το θέμα στο οποίο αναφέρεται το Κείμενο 1 και τα συμπεράσματα που εξάγονται από τη σχετική έρευνα, για την οποία γίνεται λόγος.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του άρθρου επιλέγουν να οργανώσουν την παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας με την τεχνική της

αντίθεσης. Ποια είναι τα δύο σκέλη της αντίθεσης (μονάδες 6) και ποια θέση αναδεικνύεται με αυτήν; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. Στην πρόταση «όπως αποτυπώνεται στην έρευνα» (παράγραφος 2), με βάση τα συμφραζόμενα του κειμένου, η επιλογή της παθητικής σύνταξης στοχεύει στο να προσδώσει:

- α. αντικειμενικότητα
- β. αμεσότητα
- γ. ειρωνεία
- δ. παραστατικότητα στον λόγο

2. Στην παράγραφο 4 η παρένθεση (εφημερίδες και τηλεοπτικοί σταθμοί) δηλώνει :

- α. παραπομπή σε κείμενο
- β. σχόλιο γ. επεξήγηση
- δ. παράθεση πρόσθετων πληροφοριών

3. Στη φράση «ανυπόστατες ειδήσεις»(παράγραφος 4) η λέξη «ανυπόστατες» στο παραπάνω γλωσσικό περιβάλλον έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. ανακρίβειες
- β. ανυπόληπτες
- γ. αβάσιμες
- δ. ανεπιτήδευτες

4. Στη φράση «οι διαδικτυακές διαφημίσεις είναι ενοχλητικές» (παράγραφος 5) υπάρχει :

- α. μεταφορά
- β. υπερβολή
- γ. ειρωνεία
- δ. παρομοίωση

5. «Οι τάσεις αυτές καταδεικνύουν την ανάγκη αναθεώρησης πολλών από τις υπάρχουσες πρακτικές, προκειμένου τα ΜΜΕ να ανταποκριθούν σε ένα ολοένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον» (παράγραφος 5): στην παραπάνω περίοδο λόγου εκφράζεται:

- α. υπόδειξη
- β. πιθανότητα
- γ. αναγκαιότητα
- δ. υπόθεση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ως πρόεδρος του δεκαπενταμελούς του σχολείου σου, συντάσσεις μια επιστολή στον Υπουργό Παιδείας αναφέροντας τα οφέλη από την ανάπτυξη της πληροφορικής για τους νέους τα τελευταία χρόνια καθώς και τους πιθανούς κινδύνους που ελλοχεύουν από την κακή χρήση της.(350-400)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Στο κείμενο 2 με τι παρομοιάζεται η τηλεόραση; Τι επιδιώκει το ποιητικό υποκείμενο με τη χρήση αυτού του εκφραστικού μέσου;

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο κείμενο 2, ερμηνεύστε την επιλογή του ποιητικού υποκειμένου.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις με σχετικές ενδείξεις στο Κείμενο 2 τη στάση που εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στην τηλεόραση. Ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση στο θέμα; Να αναπτύξεις σε 100 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

26^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Κήνσορες1 και σκουπιδοφάγοι.]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί επιφυλλίδα του Δημήτρη Ψυχογιού στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ (διασκευή).

Σκουπίδια, λοιπόν, μας ταιζει η τηλεόραση, και μάλιστα η ιδιωτική; Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει η Επιτροπή Πολιτών που οργάνωσε εκδήλωση για να επισημάνει την αηδία που προκαλούν στο κοινό ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα. Είναι, άλλωστε, γεγονός πως πολλοί πιστεύουν σήμερα ότι τα μέσα επικοινωνίας γενικώς, και η τηλεόραση ιδιαίτερα, ευθύνονται για όλα τα δεινά της εποχής μας, είτε επειδή διαπλέκονται με τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα είτε επειδή υποβαθμίζουν την κουλτούρα είτε επειδή στις ενημερωτικές εκπομπές τους δεν σέβονται τους κανόνες της αμεροληψίας και της προστασίας της προσωπικότητας.

Παρά τις διαπιστώσεις αυτές, κανείς δεν μπορεί να προστατεύσει τους τηλεθεατές από τον εαυτό τους. Κανείς δεν μπορεί να επιβάλει διά της βίας την πολιτική ορθοφροσύνη ή το καλό του γούστο στους άλλους. Ούτε καν τα πανίσχυρα, κατά τους επικριτές τους, μέσα. Υπήρξε κανένα ολοκληρωτικό ή αυταρχικό καθεστώς που να διασώθηκε επειδή είχε υπό τον απόλυτο έλεγχό του τα μέσα μαζικής ενημέρωσης; Κατάφεραν τα μέσα να αλώσουν² τοπικές ή εθνικές κουλτούρες που ήθελαν να αντισταθούν; Μόνο η πολιτική βία, ο καταναγκασμός, είχε και έχει τέτοια αποτελέσματα. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτελούν λάθος στόχο.

Επιπλέον, υποτιμούν τη νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών οι προστάτες τους, όταν ισχυρίζονται ότι αυτοί μόνοι είναι σε θέση να διαβάζουν τους κώδικες της τηλεόρασης και να ανακαλύπτουν σκουπίδια, εκεί όπου οι υπόλοιποι ανακαλύπτουν ψυχαγωγία και ενημέρωση. Κανείς δεν είναι ανυποψίαστος στον κόσμο αυτόν, η κριτική ικανότητα δεν είναι προνόμιο μόνο κάποιων εκλεκτών που κατάφεραν να μην αποβλακωθούν, ενώ όλοι οι υπόλοιποι έχουν πέσει θύματα της

μεγάλης τηλεοπτικής απάτης. Από απλά φαινόμενα, όπως η άνοδος και η πτώση τηλεοπτικών αστέρων και εκπομπών, ως τα σύνθετα φαινόμενα των απεργιών, των εξεγέρσεων, των εμφυλίων πολέμων και των πολέμων γενικώς, εύκολα συνάγουμε πως, για καλό και για κακό, οι κοινωνίες μας δεν έχουν γίνει κοινωνίες αποχαυνωμένων τηλεθεατών, όπως προχείρως αρκετοί υποστηρίζουν.

Σε τελική ανάλυση, η συνολική απόρριψη της τηλεόρασης ή σταθμών δεν έχει νόημα ούτε παράγει αποτελέσματα. Αυτό που χρειάζεται είναι η συγκεκριμένη κινητοποίηση και καταδίκη συγκεκριμένων πρακτικών. 'Όχι για να προστατευθούν οι τηλεθεατές, αλλά τα άτομα που (χάριν των τηλεθεατών) παραβιάζονται τα δικαιώματά τους κι ακόμη οι συγκεκριμένες αξίες που η δημοκρατική κοινωνία μας υποτίθεται ότι έχει υιοθετήσει.

1. Κριτές, αξιολογητές
2. Κατακτήσουν, ισοπεδώσουν

Κείμενο 2

[Η γάτα και το πουλί]

Το παρακάτω ποίημα είναι του Ζακ Πρεβέρ (Jacques Prévert) και ανήκει στη συλλογή «Ιστορίες και άλλες ιστορίες» (1946). Στα Ελληνικά υπάγεται στην ανθολογία «Ποιήματα» του Πρεβέρ που εκδόθηκε το 1989 σε μετάφραση του Β. Χατζηδημητρίου.

'Ένα χωριό ακούει λυπημένο 1
Τραγουδάει ένα πουλί πληγωμένο
Είναι το μοναδικό πουλί στο χωριό
Κι η μοναδική γάτα στο χωριό
Το έφαγε και τ' άφησε μισό 5
Και το πουλί σταματάει να τραγουδάει
Η γάτα σταματάει να νιαουρίζει

Και να γλείφεται

Και το χωριό κάνει στο πουλί

Μία κηδεία λαμπρή 10

Και η γάτα που είναι καλεσμένη

Περπατάει πίσω απ' το μικρό αχυρένιο φέρετρο

Όπου έχουν βάλει το πεθαμένο πουλί

Το κουβαλάει ένα μικρό κορίτσι

 Που θε σταματάει το κλάμα 15

Αν ήξερα ότι αυτό θα σου έκανε τόσο κακό

Του λέει η γάτα

Θα το 'χα φάει ολόκληρο

Κι έπειτα θα σου έλεγα

'Ότι το είδα να πετάει 20

Να πετάει ως την άκρη του κόσμου

Εκεί κάτω τόσο μακριά

Απ' όπου δεν θα ξαναγύριζε ποτέ

Θα λυπόσουν λιγότερο

Θλίψη και νοσταλγία μοναχά

Δεν πρέπει ποτέ να κάνουμε πράγματα μισά!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να αποδώσεις συνοπτικά τα επιχειρήματα, με τα οποία ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι οι τηλεθεατές μπορούν οι ίδιοι να προστατέψουν τον εαυτό τους από τις εκπομπές χαμηλής ποιότητας. (60-70 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Ποια σημασία έχει η καθεμία από τις παρακάτω συνδετικές λέξεις / φράσεις του κειμένου; Να διαλέξεις το σωστό, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση τους στο κείμενο και τη νοηματική σχέση που δηλώνουν:

1. και μάλιστα

- α) και ιδιαίτερα
- β) και πρώτον
- γ) και φυσικά
- δ) και βέβαια.

2.

- α)
- β)
- γ)
- δ)

3.

- α)
- β)
- γ)
- δ)

4.

- α) γι' άλλη μια φορά
- β) επιπρόσθετα
- γ) παρακάτω
- δ) παραπάνω

5. Σε τελική ανάλυση

- α) τελευταία
- β) τελικά
- γ) συνοπτικά
- δ) περιληπτικά.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Στις παρακάτω υπογραμμισμένες προτάσεις από το κείμενο 1να γράψεις στο απαντητικό φύλλο τι είδους σύνταξη χρησιμοποιείται (μονάδες 2), να τη μετασχηματίσεις στο αντίθετό της (μονάδες 10) και να προσδιορίσεις ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος, μετά τον μετασχηματισμό (μονάδες 3).

1. Έτσι τουλάχιστον υποστηρίζει η Επιτροπή Πολιτών που οργάνωσε εκδήλωση για να επισημάνει την αηδία που προκαλούν στο κοινό ορισμένα τηλεοπτικά προγράμματα.
2. Υποτιμούν τη νοημοσύνη όλων συλλήβδην των τηλεθεατών οι προστάτες τους.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Να γράψετε ένα άρθρο για τη σχολική σας εφημερίδα και να αναφερθείτε στη θετική και αρνητική επίδραση που ασκεί η τηλεόραση στους νέους . (350-400 λέξεις)

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Στο κείμενο 2 να εντοπίσεις τα σχήματα λόγου που υπάρχουν στους στίχους 1-5 και να ερμηνεύσεις την επιλογή τους από το ποιητικό υποκείμενο.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στο κείμενο 2 παρατηρείται ο ευθύς λόγος σε ποιους στίχους των εντοπίζεις ;τι προσδίδει στο ύφος του ποιήματος;

Μονάδες 10

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις τη στάση της γάτας, με στοιχεία του Κειμένου 2, και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με το περιεχόμενο του τελευταίου στίχου του ποιήματος. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

27^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[«BigBrother»- Η διαστροφή της κλειδαρότρυπας]

Το κείμενο είναι του Ζήση Παπαδημητρίου, δημοσιευμένο στις 25.7.2001.

Μετά τα κοινωνικά «ριάλιτι σόου», τα αποκαλούμενα και «εξομολογητικά», όπου οι συμμετέχοντες μετατρέπουν την ιδιωτική τους ζωή σε θέαμα, αναζητώντας με τον τρόπο αυτό λύση στα προβλήματά τους (επιδίδονται δηλαδή σε ένα είδος ψυχολογικού στριπτίζ), σειρά στα τηλεοπτικά κανάλια έχει το «BigBrother». Ως γνωστόν ξεκίνησε από την Ολλανδία να κατακτήσει, με διαφορετικό όνομα από χώρα σε χώρα, την παγκόσμια τηλεοπτική σκηνή, επιτυγχάνοντας ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά τηλεθέασης. Θα μπορούσε βέβαια, τηρουμένων πάντα των αναλογιών, να συγκριθεί με το θέαμα των μονομαχιών στη ρωμαϊκή εποχή. Σε αντίθεση με τις μονομαχίες, όπου οι θεατές ήταν αμέτοχοι, στο νέο τηλεοπτικό παιχνίδι συμμετέχουν, αν και έμμεσα, ενεργά, καθώς η ετυμηγορία τους είναι αυτή που αναδεικνύει τελικά τον νικητή.

Στη χώρα μας η επιτυχία του «BigBrother» είναι δεδομένη. Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες παρακολουθούν το «παιχνίδι» και συμμετέχουν τηλεφωνικά, καθότι τελικός κριτής είναι το κοινό, το οποίο και αποφασίζει ποιος τελικά θα είναι ο νικητής. Λέγεται μάλιστα πως τα τηλεφωνήματα των τηλεθεατών αποφέρουν κάθε φορά πολύ μεγάλα κέρδη! Αποδεικνύεται για ακόμη μια φορά ότι η ελληνική κοινωνία στερείται αντανακλαστικών, καθότι, όχι μόνον δεν αντιδρά στο νέο αυτό φαινόμενο απαξίωσης της κοινωνικής ζωής, αλλά, αντίθετα, απολαμβάνει το θέαμα.

Καθώς το κοινό έχει λίγο ή πολύ εξοικειωθεί με τα γνωστά «ριάλιτι σόου» διασκεδάζοντας κυριολεκτικά με τη δυστυχία των άλλων, αδυνατεί να αντισταθεί στη νέας μορφής οφθαλμολαγνεία¹. Στο όνομα της δημοσιότητας, της επωνυμίας και του χρήματος (τρία από τα βασικά γνωρίσματα της εποχής μας), δεν είναι λίγοι εκείνοι που σπάζουν καθημερινά το φράγμα του αυτοσεβασμού, για να

μετατραπούν σε κλόουν, ικανοποιώντας έτσι τις ηδονοβλεπτικές επιθυμίες του κοινού. [...] [...]

Το σύνδρομο της κλειδαρότρυπας που χαρακτηρίζει την εκπομπή ο «Μεγάλος Αδελφός» υπονομεύει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Οδηγεί στην έκπτωση της κοινωνικής ζωής τόσο των ανθρώπων που συμμετέχουν ενεργά όσο και εκείνων που παρακολουθούν 1 αρρωστημένη αγάπη για το θέαμα την εκπομπή, σε μια εποχή όπου, έτσι και αλλιώς, οι ανθρώπινες αξίες βάλλονται πανταχόθεν, στο όνομα ενός άκρατου και αδιέξοδου ατομικισμού.

Εκπομπές όπως αυτή του «Μεγάλου Αδελφού» απειλούν πάνω από όλα τους νέους και ειδικότερα τα παιδιά, καθώς προβάλλουν άκρως αρνητικά στερεότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς. Αν και η ιδιωτική ζωή των ανθρώπων δεν παραβιάζεται από νομική τουλάχιστον άποψη από τέτοιου είδους εκπομπές, καθότι ο καθένας μας είναι ελεύθερος να τις παρακολουθήσει ή όχι, το πρόβλημα ωστόσο παραμένει, στο βαθμό που υπονομεύεται συστηματικά και αθόρυβα κάθε έννοια ιδιωτικότητας με την ευρύτερη σημασία του όρου.

Κείμενο 2

[Φάροι]

Το ποίημα είναι του Ιάπωνα Νάκα Τάρο, μετάφραση: Λ. Σκαρτσή, Πηγή: Παγκόσμια ποιητική ανθολογία «Ταξίδι στην ποίηση», Ναυτίλος.

Οι φάροι μοιάζουν με τους ποιητές
που κοιτάνε μόνο επικίνδυνα πράγματα
-μια παλίρροια που πλησιάζει

Οι ποιητές μοιάζουν με τους φάρους
ζώντας την αγωνία
χτίζουν τη μοναξιά τους

Επειδή το φως τους
το κλέβει πάντα η απόσταση
το εσωτερικό τους
είναι πιο βαθύ από κάθε σκοτάδι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 40-50 περίπου λέξεις να παρουσιάσεις τα στοιχεία των ριάλιτι σόου που καταγγέλλει ο αρθρογράφος στο Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιχειρεί μια σύγκριση. Ποια είναι αυτή (μονάδες 5) και ποιους σκοπούς εξυπηρετεί (μονάδες 5);

3^ο υποερώτημα

«ριάλιτι σόου», «εξιμολογητικά», «παιχνίδι» Να σχολιάσεις τη χρήση των εισαγωγικών στις παραπάνω λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Σε συζήτηση μέσα στην τάξη σας με θέμα την αυξανόμενη προβολή των ριάλιτι εκπομπών στην ελληνική τηλεόραση, καταθέτετε στους συμμαθητές σας τις απόψεις σας για τους λόγους που αυτές έχουν τόση επιτυχία, όπως και τις συνέπειες από την προβολή τους στους νέους. (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

μια παλίρροια που πλησιάζει: ποιο εκφραστικό μέσο υπάρχει στον στίχο και τι προσδίδει στο ύφος του κειμένου 2;

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στο ποίημα κυριαρχεί μια παρομοίωση , ποια είναι αυτή; Γιατί το ποιητικό υποκείμενο πιστεύεις ότι επέλεξε αυτό το σχήμα λόγου;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4

Να εκφράσεις σε 100-150 λέξεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου για τη σχέση των ποιητών με τους φάρους, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

28^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Ο πονηρός μήνας Αύγουστος]

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από τον Δημοσθένη Κούρτοβικ και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Τα Νέα στις 8 Αυγούστου 2014.

Ποιος έχει πει ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις; Ο Ουμπέρτο 'Έκο1 , φυσικά. Άλλα με τόσες ειδήσεις πρώτης γραμμής στο ξεκίνημα του φετινού Αύγουστου, η περίφημη ρήση του Ιταλού σημειολόγου και μυθιστοριογράφου μοιάζει ειρωνική, μολονότι στην περίπτωση αυτή δεν είχε την πρόθεση να ειρωνευτεί.

Η Ιστορία δεν πάει διακοπές, αφού στην πραγματικότητα, ο Αύγουστος έχει διαχρονικά το ίδιο μερίδιο σε βαρυσήμαντα γεγονότα όσο κάθε άλλος μήνας - ίσως μάλιστα μεγαλύτερο. Με τον ερχομό ενός Αύγουστου άρχισε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και τις τελευταίες ημέρες ενός άλλου Αύγουστου στήθηκε το σκηνικό για την έναρξη του Δεύτερου. Αύγουστο μήνα ισοπέδωσαν οι ατομικές βόμβες τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Για να μην αναφέρουμε τις φυσικές καταστροφές, τις εξοντωτικές επιδημίες, τα πολύνεκρα δυστυχήματα, που ούτε αυτά κάνουν διακοπές τον Αύγουστο. Αύγουστο εξάλλου διεξάγονται κατά κανόνα οι Ολυμπιακοί Αγώνες, που αναγνωρίζονται ως το μείζον διεθνές γεγονός.

Μερικές φορές είναι δύσκολο να αντισταθεί κανείς σε ένα εντυπωσιακό ευφυολόγημα που γαργαλάει τη γλώσσα του, ακόμη και αν καταλαβαίνει ότι είναι ανούσιο ή άτοπο. Το απόφθεγμα ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις είναι εντυπωσιακό ως ευφυολόγημα (ή παραδοξολόγημα2). Παίρνοντας υπόψη, όμως, τα παραδείγματα που δώσαμε ενδεικτικά, διαψεύδεται από την ίδια την πραγματικότητα, αν το πάρει κανείς τοις μετρητοίς. Ωστόσο, ο 'Έκο δεν είναι με κανένα τρόπο επιπόλαιος. Το νόημα της διάσημης ρήσης του είναι αρκετά πιο σύνθετο από την τρέχουσα ερμηνεία της. Αυτό που ήθελε να πει είναι ότι στην

εποχή της ιλιγγιώδους διάδοσης των πληροφοριών και διαφοροποίησης των μέσων μαζικής επικοινωνίας εκείνοι που παράγουν γεγονότα ενδιαφέρονται τα μέγιστα για τον επικοινωνιακό αντίκτυπό τους και πολλές φορές τα παράγουν προπαντός, αν όχι αποκλειστικά, για χάρη του. Επειδή όμως τον Αύγουστο τα ΜΜΕ υπολειτουργούν ή ληθαργούν και οι χρήστες τους αραιώνουν, μια είδηση δεν θα είχε το επικοινωνιακό αντίκρισμα που επιδιώκει ο πρόξενός της. Έτσι, τα γεγονότα «αναβάλλονται» για μετά τις αυγουστιάτικες διακοπές.

1. «Τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις», γνωστό βιβλίο του Ιταλού συγγραφέα.
2. παραδοξολόγημα: σκέψη, πράξη, λόγος κτλ. ο οποίος αντιτίθεται στην κοινή λογική, παραλογισμός.

Κείμενο 2

[Ομίχλη]

Το κείμενο ανήκει στον Γιώργο Ιωάννου και περιλαμβάνεται στα διηγήματά του Η Μόνη Κληρονομιά, Κέδρος 1982.

Δεν ξέρω πια τι γίνεται με την ομίχλη κι αν εξακολουθεί να πέφτει τόσο πηχτή ή μήπως χάθηκε ολότελα κι αυτή, όπως η πάχνη πάνω απ' τα πρωινά κεραμίδια. Βλέποντας την παρθενική πάχνη να γυαλίζει παντού, λέγαμε: «Είχε κρύο τη νύχτα» ή «τα λάχανα θα γίνουν με την πάχνη πιο γλυκά,· πρέπει να κάνουμε ντολμάδες».

Όταν ερχόταν ο καιρός της ομίχλης, είχα πάντα το νου μου σ' αυτήν. Μέρα τη μέρα περίμενα να με σκεπάσει κι εγώ να χώνομαι αθέατος μέσα της. Θλιβόμουν όμως πολύ, όταν έπεφτε τις καθημερινές, την ώρα που βασανιζόμουν με τα χαρτιά στο γραφείο. Παρακαλούσα να κρατήσει ως το βράδυ, συνήθως όμως γύρω στο μεσημέρι διαλυόταν από έναν ήλιο ιδιαίτερα δυσάρεστο.

Μα, καμιά φορά, όταν ξυπνώντας τ' απόγευμα, την ώρα που έλεγα αν θα πάω στο σινεμά ή στο καφενείο, έβλεπα αναπάντεχα απ' το παράθυρο το απέραντο θέαμα της ομίχλης, άλλαζα αμέσως σχέδια και πορείες. Σήκωνα το γιακά της καμπαρντίνας, κατέβαινα με σιγουριά τα σκαλιά κι έφευγα για την παραλία, χωρίς ταλαντεύσεις. Η ομίχλη είναι για να βαδίζεις μέσα σ' αυτήν. Διασχίζεις κάτι που είναι πικνότερο από αέρας και σε στηρίζει. Άλλα και κάτι ακόμα: ομίχλη χωρίς λιμάνι είναι πράγμα αταίριαστο. Η ομίχλη ήταν ακόμα πιο γλυκιά, όταν την ψιλοκεντούσε εκείνη η βροχή, η πολύ ψιλή βροχή του ουρανού μας. Αυτή που δε σε βρέχει, μα σε ποτίζει μονάχα και φυτρώνουν πιο λαμπερά τα μαλλιά σου την άλλη βδομάδα. Και τότε έπαιρναν νόημα τα φώτα και τα τραμ και τα κορναρίσματα. Ακόμα κι οι πολυκατοικίες γίνονταν ελκυστικές μες στην αχνάδα. Κι ύστερα έφτανα στο καφενείο του λιμανιού, αυτό που από χρόνια είναι γκρεμισμένο, να ξαναβρώ την παρέα μου. Κι όταν δεν ήταν εκεί -και δεν ήταν ποτέ εκεί- καθόμουν ώρες και καρτερούσα. Πίσω απ' τα τζάμια διαβαίναν αράδα οι σκιές αυτών, που τώρα έχουν πεθάνει. Κολλούσαν το μούτρο τους για μια στιγμή στο θαμπό τζάμι κι άλλοι έμπαιναν μέσα, ενώ άλλοι τραβούσαν ανατολικά για τον Πύργο του Αίματος. Κι αν δε μου έγνεφε κανείς, έβγαινα κι ακολουθούσα μια σκιά, που ποτέ δεν μπορούσα να προφτάσω. Δε θυμάμαι από πού ερχόταν εκείνη η ομίχλη· μάλλον κατέβαινε από ψηλά. Τώρα, πάντως, ξεκινάει βαθιά απ' τα όνειρα. Αυτά που χρόνια μένανε σκεπασμένα μ' ένα βαρύ καπάκι, που όμως πήρε απ' την πίεση για καλά να παραμερίζει. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Ποια είναι η θέση του συγγραφέα του Κειμένου 1 στην άποψη του Ουμπέρτο Έκο ότι τον Αύγουστο δεν υπάρχουν ειδήσεις (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Ποια θέση διατυπώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 1 στη δεύτερη παράγραφο και με ποιον τρόπο την αναπτύσσει;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«Επειδή όμως τον Αύγουστο τα ΜΜΕ υπολειτουργούν ή ληθαργούν και οι χρήστες τους αραιώνουν, μια είδηση δεν θα είχε το επικοινωνιακό αντίκρισμα που επιδιώκει ο πρόξενός της. Ήτοι, τα γεγονότα «αναβάλλονται» για μετά τις αυγουστιάτικες διακοπές.» Στο παραπάνω χωρίο του Κειμένου 1 η γλώσσα χρησιμοποιείται για να πληροφορήσει ή για να προβληματίσει (μονάδες 5).

Να εντοπίσεις και να σχολιάσεις με συντομία δύο (2) γλωσσικές επιλογές με τις οποίες ο συγγραφέας επιτυγχάνει τον στόχο του (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ο άνθρωπος της σύγχρονης εποχής δέχεται καθημερινά έναν καταιγισμό πληροφοριών. Σ' ένα άρθρο σας, που θα δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα, να αναφερθείτε στις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν από την παραπληροφόρηση για τον άνθρωπο και την κοινωνία του (300-350 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Εντοπίστε στο κείμενο 2 ένα σημείο με περιγραφή και αναλύστε το ρόλο της μέσα στο κείμενο.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου 2:

Δεν ξέρω πια τι γίνεται με την ομίχλη κι αν εξακολουθεί να πέφτει τόσο πηχτή ή μήπως χάθηκε ολότελα κι αυτή, όπως η πάχνη πάνω απ' τα πρωινά κεραμίδια. Βλέποντας την παρθενική πάχνη να γυαλίζει παντού, λέγαμε: «Είχε κρύο τη νύχτα» ή «τα λάχανα θα γίνουν με την πάχνη πιο γλυκά, πρέπει να κάνουμε ντολμάδες».

Να εντοπίσετε δύο σχήματα λόγου . Τι προσφέρουν στο ύφος και το νόημα του κειμένου;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4

Στο Κείμενο 2 δεσπόζει ένας μελαγχολικός τόνος. Να ερμηνεύσεις σε 100-150 λέξεις τον τρόπο με τον οποίο αυτός αποτυπώνεται σε εξωτερικό, αλλά και σε εσωτερικό επίπεδο και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση σε ανάλογες καταστάσεις.

Μονάδες 15

29^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Ο άνθρωπος ως πολίτης στην κοινωνία της πληροφορίας]

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Παναγιώτη Αναστασιάδη «Στον αιώνα της Πληροφορίας» (εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2000).

Η διάχυση της πληροφορίας από και προς όλο τον κόσμο, που στις μέρες μας είναι εφικτή χάρη στην πρόοδο της τεχνολογίας και την πληθώρα των επικοινωνιακών διαύλων, θα ενισχύσει την πολυφωνία σε ιδέες και απόψεις και θα διευκολύνει την πρόσβαση του πολίτη στη δημόσια πληροφόρηση. Ακόμη, θα ανοίξει τις πόρτες του δυσκίνητου δημόσιου τομέα, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα των εργασιών του. Η κοινωνία μας μπορεί να μετεξελιχθεί στην κοινωνία της διά βίου μάθησης, στο πλαίσιο της οποίας η εκπαιδευτική διαδικασία θα συντροφεύει τον πολίτη στο σύνολο του επαγγελματικά ενεργού του βίου, έτσι ώστε το άτομο να μπορεί να ανταποκρίνεται σ' ένα διαρκές εναλλασσόμενο περιβάλλον. Στον τομέα των επιχειρήσεων, η εισαγωγή πλήθους εφαρμογών και η εξέλιξη των τεχνολογικών αυτοματισμών θα συμβάλει στη μείωση των κοστολογίων, στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, στην οικονομική μεγέθυνση και στη βελτίωση των κερδών.

Επιπλέον, στην κοινωνία της πληροφορίας η τεχνολογία προσφέρει απεριόριστες δυνατότητες στον εργαζόμενο να διαχειριστεί με μεγαλύτερη ευελιξία τον ελεύθερο χρόνο του, να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας και το εισόδημά του. Οι δικαιολογημένοι φόβοι για πλήρη κοινωνική απομόνωση και αποξένωση μπορούν να αντιμετωπιστούν με την εναλλαγή και τον συνδυασμό διαφορετικών μορφών τηλεργασίας. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι κάτοικοι ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών θα επωφεληθούν τα μέγιστα από τη νέα πραγματικότητα, καθώς η επικοινωνία θα έχει πλέον άλλη εμβέλεια και η πρόσβασή τους στις εξελίξεις και στην ίδια τη ζωή θα ενισχυθεί σημαντικά.

Μια νέα κοινωνία γεννιέται λοιπόν. Μπορούμε σήμερα να φανταστούμε σε γενικές γραμμές το περίγραμμα της νέας κοινωνίας, της νέας ψηφιακής εποχής; Ναι, μπορούμε! Διαθέτουμε τα απαραίτητα τεχνολογικά και επικοινωνιακά εργαλεία τα οποία θα μας οδηγήσουν στη νέα ηλεκτρονική πραγματικότητα; Ναι, τα διαθέτουμε και συνεχώς διευρύνουμε τις δυνατότητές τους! Έχουμε προετοιμαστεί κατάλληλα ως αυριανοί «πολίτες του δικτύου» για την ένταξή μας στο παγκόσμιο καλωδιωμένο χωριό; Η απάντηση στην τελευταία ερώτηση είναι όχι! Σ' αυτό το σημείο εντοπίζεται η μεγάλη αντίφαση της εποχής μας.

Αναλυτικότερα, ενώ οι πάντες - κυβερνήσεις, επιχειρήσεις, επιστήμονες - έχουν εστιάσει την προσοχή τους στην τεχνολογική υπόσταση της νέας εποχής και εγκωμιάζουν τα κατορθώματά της, κανένας δεν ασχολείται σοβαρά με τους πολίτες και τον άνθρωπο όχι ως παραγωγό και καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά ως φορέα αξιών, συναισθημάτων και ιδεών. Έτσι, αποκαλύπτεται ένα απίστευτο κοινωνικό έλλειμμα, το οποίο τείνει να προσλάβει απρόβλεπτες διαστάσεις, με συνέπεια οι αναμφισβήτητες δομικές μεταβολές που επιφέρει η κοινωνία της πληροφορίας στο πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής καθημερινότητας να προκαλούν δέος στο σύνολο των πολιτών που έρχονται πρόσωπο με πρόσωπο μ' αυτήν.

Ο κίνδυνος της δημιουργίας μιας κοινωνίας στην οποία θα υπάρχουν πολλές διακριτές κατηγορίες πολιτών είναι υπαρκτός. Ο νέος διαχωρισμός, εκτός των άλλων, θα γίνει με κριτήριο τη δυνατότητα πρόσβασής τους στις νέες τεχνολογικές και επικοινωνιακές εφαρμογές. Στην πρώτη ομάδα θα ενταχθούν τα άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, καθώς αυτά χαρακτηρίζονται από την εξοικείωσή τους σε μεγάλο βαθμό με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία και τις σύγχρονες εφαρμογές που τα συνοδεύουν. Σε μια δεύτερη ομάδα θα σωρευτούν τμήματα του πληθυσμού τα οποία θα χαρακτηρίζονται από χαμηλά γνωστικά προσόντα και την αδυναμία προσαρμογής τους στις επερχόμενες αλλαγές, με πιθανό κίνδυνο να βρεθούν στο περιθώριο με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, όπως λόγου χάρη η τρίτη ηλικία, αλλά και τ' ασθενή στρώματα με χαμηλά γνωστικά προσόντα

και δεξιότητες είναι πιθανό να πληγούν ιδιαίτερα από την έλευση της κοινωνίας της πληροφορίας.

Κείμενο 2

[Όσο μπορείς]

Το ποίημα του Κωνσταντίνου Π. Καβάφη προέρχεται από το βιβλίο «Τα Ποιήματα

1897-1933», (εκδ. Ίκαρος, 1984).

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.

Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται σε νοήματα του Κειμένου 1:

1. 'Ενα θετικό αποτέλεσμα της ανάπτυξης των νέων τεχνολογικών μέσων επικοινωνίας στις κοινωνίες είναι ο πλουραλισμός.

2. Η κοινωνία της πληροφορίας δεν πρέπει να συνδέεται με την κοινωνία της δια βίου μάθησης.

3. Στην κοινωνία της πληροφορίας είναι δύσκολο ο εργαζόμενος να διαχειριστεί με μεγαλύτερη ευελιξία τον ελεύθερο χρόνο του.
4. Αν και οι άνθρωποι διαθέτουν τα κατάλληλα τεχνολογικά εργαλεία, δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι, για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σημερινής ψηφιακής εποχής.
5. Οι ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες δεν θα έχουν πρόβλημα προσαρμογής στην κοινωνία της πληροφορίας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει την τεχνική της διαίρεσης, για να οργανώσει τον λόγο του. Ποια είναι τα δύο σκέλη της διαίρεσης (μονάδες 4), ποιο είναι το κριτήριο με το οποίο αυτή γίνεται (μονάδες 2) και ποια θέση αποδεικνύει με αυτό τον τρόπο (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις πέντε μεταφορικές φράσεις που χρησιμοποιεί στο Κείμενο 2 ο συγγραφέας (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του με κριτήριο την πρόθεσή του (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Ως νέοι που ζείτε στην εποχή του καταιγισμού των πληροφοριών και των γνώσεων να αναφερθείτε στο ρόλο που παίζουν τα Μ.Μ.Ε. στην πληροφόρηση των νέων προτείνοντας παράλληλα τους τρόπους με τους οποίους ο θεσμός του σχολείου θα δημιουργήσει τους λεγόμενους «ενεργητικούς αναγνώστες και θεατές», ώστε να αντιμετωπίζουν κατάλληλα τον πληροφοριακό καταιγισμό. Το κείμενό σας θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας [350 -400 λέξεις]. Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Πώς ερμηνεύεται η επανάληψη του «μπορείς» σε συνδυασμό με το «προσπάθησε»;

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Ποιο πρόσωπο χρησιμοποιεί ο Καβάφης στο ποίημα; Γιατί; Τι πετυχαίνει μ' αυτό; Σε ποιον απευθύνεται;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4

Ποια είναι η συμβουλή που το ποιητικό υποκείμενο διατυπώνει στον αναγνώστη στο Κείμενο 2; Να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου απέναντι σε αυτή την παρότρυνση. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

30^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Δημοκρατία και τέταρτη εξουσία]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Σήφη Πολυμίλη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 06-10-2019 – με ελάχιστες αλλαγές.

Έχουν περάσει κάτι αιώνες από τότε που ο Χέγκελ έγραφε ότι η ανάγνωση των εφημερίδων έχει αντικαταστήσει την πρωινή προσευχή, φέρνοντας τους πολίτες σε επαφή με το πνεύμα του κόσμου. Ή από τότε που ο Τόμας Τζέφερσον θεωρούσε ότι αν, όπως έγραφε, «πρέπει να αποφασίσω αν θα έχουμε κυβέρνηση χωρίς εφημερίδες ή εφημερίδες χωρίς κυβέρνηση, θα διάλεγα χωρίς δισταγμό το δεύτερο». Η τεχνολογική καταιγίδα, αλλά όχι μόνο, έχει αλλάξει δραματικά το τοπίο της ενημέρωσης. Τα περιβόητα κοινωνικά δίκτυα έχουν σε μεγάλο βαθμό κυριαρχήσει στη ζωή των πολιτών, με τους αλγορίθμους, τα Fakenews και τις δραματοποιημένες - αλλά συνήθως ανεπιβεβαίωτες - ιστορίες να προσφέρουν μια καταιγιστική και συνηθέστατα παραπλανητική «ενημέρωση».

Είναι γεγονός ότι ο λαϊκισμός, ο κιτρινισμός, το κυνήγι των εντυπώσεων δεν προέκυψαν ως κεραυνός εν αιθρία1 , αλλά καλλιεργήθηκαν και από πολλά μέσα ενημέρωσης, ιδιαίτερα τηλεοπτικά. Η κίνηση αυτή πραγματοποιήθηκε με την ανοχή ή και τη βοήθεια εκδοτών και δημοσιογράφων που βολεύτηκαν στην ευκολία του πλασιέ επικοινωνιακών πολιτικών και οικονομικών παιγνίων. Η οικονομική κρίση, η αλλαγή των αναγνωστικών συνηθειών, ιδιαίτερα από τις νεότερες γενιές, επέτειναν τις παθογένειες αυτές και έδωσαν το δικαίωμα στην πολιτική εξουσία να υπονομεύσει, όπως τη βόλευε, ακόμη περισσότερο την αξιοπιστία των μέσων ενημέρωσης.

Είτε βολεύει όμως την εξουσία είτε όχι, ο ρόλος του Τύπου σε μια φιλελεύθερη και πλουραλιστική δημοκρατία είναι καθοριστικός για να μπορεί μια κοινωνία να διαμορφώνει συλλογική γνώμη, να αξιολογεί και να κρίνει όλες τις μορφές

εξουσίας και να υπερασπίζεται τις θεμελιώδεις αξίες, με τις οποίες έχει διαμορφώσει το κοινωνικό της συμβόλαιο. Μπορεί κάποιοι σήμερα να λοιδορούν² τον ρόλο του Τύπου ως τέταρτης εξουσίας, όμως, αν δεν θέλουμε να εθελοτυφλούμε, είναι απαραίτητος για τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Στην Ελλάδα της κρίσης η καταιγίδα που σάρωσε το πολιτικό σύστημα παρέσυρε και τα μέσα ενημέρωσης τα οποία, πέρα από τη δραματική συρρίκνωση, υπέστησαν και ένα βαρύτατο τραύμα αξιοπιστίας. Στοχοποιήθηκαν, απαξιώθηκαν και παράλληλα επιχειρήθηκε με κάθε είδους μεθοδεύσεις ο έλεγχός τους από την πολιτική εξουσία. Μπορεί τα χειρότερα να αποφεύχθηκαν, αλλά το πλήγμα που παρατηρήθηκε στην αξιοπιστία τους παραμένει και πρέπει να επουλωθεί. Το εγχείρημα ούτε εύκολο ούτε απλό είναι. Είναι ζωτικής σημασίας όμως για τη δημοκρατία να αποκατασταθεί η χαμένη εμπιστοσύνη στα μέσα ενημέρωσης.

1. ξαφνικά
2. χλευάζουν

Κείμενο 2

[Πέντε ποιήματα του κ. Σ. Θαλασσινού. Α'. Hampstead3]

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Γ. Σεφέρη και προέρχεται από τη συλλογή «Τετράδιο Γυμνασμάτων (1928-1937)». Σήμερα βρίσκεται στη συγκεντρωτική έκδοση «Ποιήματα» (1985), Αθήνα: Ίκαρος.

Σαν ένα πουλί με σπασμένη φτερούγα
που θα 'χε χρόνια μέσα στον αγέρα ταξιδέψει
σαν ένα πουλί που δεν μπόρεσε να βαστάξει
τον αγέρα και τη φουρτούνα
πέφτει το βράδυ. 5
Πάνω στο πράσινο χορτάρι

είχαν χορέψει όλη τη μέρα
τρεις χιλιάδες αγγέλοι γυμνοί σαν ατσάλι,
πέφτει το βράδυ χλωμό ·
οι τρεις χιλιάδες αγγέλοι 10
μαζέψαν τα φτερά τους
και γενήκαν

ένα σκυλί

ξεχάσμενο
που γαβγίζει
μοναχό 15
και γυρεύει τον αφέντη του
ή τη Δευτέρα παρουσία
ή ένα κόκαλο.

Τώρα γυρεύω λίγη ησυχία
θα μου 'φτανε μια καλύβα σ' ένα λόφο 20
ή σε μια ακρογιαλιά
θα μου 'φτανε μπροστά στο παράθυρό μου
ένα σεντόνι βουτημένο στο λουλάκι4
απλωμένο σαν τη θάλασσα
θα μου 'φτανε στη γλάστρα μου 25
έστω κι ένα ψεύτικο γαρούφαλο
ένα κόκκινο χαρτί σ' ένα τέλι5
έτσι που να μπορεί ο αγέρας
ο αγέρας να το κυβερνά χωρίς προσπάθεια
όσο θέλει. 30

θα 'πεφτε το βράδυ
τα κοπάδια θ' αντιλαλούσαν κατεβαίνοντας στο μαντρί τους
σαν μια πολύ απλή κι ευτυχισμένη σκέψη
και θα 'πεφτα να κοιμηθώ
γιατί δεν θα 'χα 35
ούτε ένα κερί ν' ανάψω

φως
να διαβάσω.

3. Περιοχή του Λονδίνου
4. Βαφή σε χρώμα γαλάζιο
5. Σύρμα

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο την ένδειξη Σωστή (Σ) ή Λανθασμένη (Λ) για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1:

1. Ο Χέγκελ εξέφρασε την άποψη ότι η ανάγνωση των εφημερίδων είναι σημαντικότερη από την πρωινή προσευχή.
2. Τα κοινωνικά δίκτυα έχουν καταφέρει να κυριαρχήσουν στην ενημέρωση του κοινού, επειδή είναι αξιόπιστα.
3. Ορισμένοι εκδότες και δημοσιογράφοι συνέβαλαν στην καλλιέργεια φαινομένων λαϊκισμού και κιτρινισμού στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
4. Ο χαρακτηρισμός του Τύπου ως τέταρτης εξουσίας δε βρίσκει σύμφωνους όλους τους πολίτες στη σύγχρονη κοινωνία.
5. Η οικονομική κρίση οδήγησε στην αναβάθμιση της αξιοπιστίας των μέσων λόγω του ελέγχου που ασκούν στην πολιτική εξουσία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Πώς οργανώνει ο αρθρογράφος το επιχείρημά του στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 6); Ποιες διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις χρησιμοποιεί; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Στο παρακάτω απόσπασμα του Κειμένου 1 να αντικαταστήσεις τα υπογραμμισμένα ρήματα, προσέχοντας να μην υπάρξει αισθητή μεταβολή στο νόημα:

Είναι γεγονός ότι ο λαϊκισμός, ο κιτρινισμός, το κυνήγι των εντυπώσεων δεν προέκυψαν ως κεραυνός εν αιθρία, αλλά καλλιεργήθηκαν και από πολλά μέσα ενημέρωσης, ιδιαίτερα τηλεοπτικά. Η κίνηση αυτή πραγματοποιήθηκε με την ανοχή ή και τη βοήθεια εκδοτών και δημοσιογράφων που βολεύτηκαν στην ευκολία του πλασιέ επικοινωνιακών πολιτικών και οικονομικών παιγνίων. Η οικονομική κρίση, η αλλαγή των αναγνωστικών συνηθειών, ιδιαίτερα από τις νεότερες γενιές, επέτειναν τις παθογένειες αυτές και έδωσαν το δικαίωμα στην πολιτική εξουσία να υπονομεύσει, όπως τη βόλευσε, ακόμη περισσότερο την αξιοπιστία των μέσων ενημέρωσης.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Εσύ και οι συμμαθητές σου αποφασίσατε να εκδώσετε μια μηνιαία ηλεκτρονική εφημερίδα, στην προσπάθειά σας να μεταδίδετε ειδήσεις της σχολικής κοινότητας με ποιότητα και αξιοπιστία. Να γράψεις το κύριο άρθρο του πρώτου φύλλου, στο οποίο να εξηγείς τα πλεονεκτήματα αυτού του μέσου επικοινωνίας έναντι των υπολοίπων (π.χ. ιστολόγια, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.). (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να βρεις τέσσερα (4) σχήματα λόγου στους στ. 1-18 του Κειμένου 2, με τα οποία περιγράφεται η ψυχική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στον τόπο που ζει (μονάδες 8), και να ερμηνεύσεις τη σημασία τους (μονάδες 12).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Ποιον τρόπο ζωής επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2 και γιατί; Εσένα θα σε ικανοποιούσε αυτός ο τρόπος ζωής ή όχι; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του Κειμένου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

31^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Η τηλεόραση ως «φθηνή πολυτέλεια»]

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Μαριάννα Τζιαντζή και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 15.5.2011.

Πρόσφατα άκουσα τυχαία έναν άνδρα γύρω στα 35 - 40 να περιγράφει πόσο όμορφα θα περνάει τώρα που απολύθηκε. «Δεν τους έχω ανάγκη», έλεγε σαν να προσπαθούσε να δώσει κουράγιο στον εαυτό του. «Έχω την τηλεόραση plasma, 42 ίντσες όλες δικές μου, φαγητό τζάμπα, γιατί να δουλεύω για ένα κομμάτι ψωμί; Όλη μέρα ξάπλα μπρος στην plasma». Δεν ξέρω ποιος θα του εξασφαλίζει τη δωρεάν σίτιση. Ενδεχομένως οι συνταξιούχοι γονείς ή κάποιο εισόδημα στο χωριό. Όμως, ο άνθρωπος αυτός θέλοντας να δώσει κουράγιο στον εαυτό του περιέγραφε μια ονειρική ζωή αεργίας και αέναης τηλεθέασης.

Η μεγάλη έγχρωμη τηλεόραση με επίπεδη οθόνη, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, το κινητό τηλέφωνο δεν είναι πια σημάδια πλούτου, αλλά βασικά αγαθά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της φετινής απογραφής πληθυσμού στο Μεξικό, τα νοικοκυριά που έχουν τηλεόραση (93%) είναι περισσότερα από αυτά που διαθέτουν ψυγείο (82%) ή ντους (65%), «κάτι αρκετά περίεργο για μια ζεστή χώρα με φριχτή τηλεόραση», παρατηρεί σοκαρισμένος ο συντάκτης του σχετικού άρθρου στο περιοδικό «Economist».

Σε μια έρευνα για την πείνα στον κόσμο, στο τρέχον τεύχος ενός άλλου περιοδικού, του «Foreign Policy», οι μελετητές ρωτούν έναν πάμπτωχο χωρικό στην Ινδονησία γιατί αγόρασε τηλεόραση, τη στιγμή που η οικογένειά του λιμοκτονεί. Εκείνος γελάει και απαντά: «Μα, η τηλεόραση είναι πιο σημαντική από το φαγητό!». Και όχι μόνο η τηλεόραση, αλλά και το κινητό τηλέφωνο. Μετανάστες που δεν έχουν ούτε στρώμα να πλαγιάσουν χρειάζονται το κινητό, για να επικοινωνούν με συγγενείς και συμπατριώτες τους στην Ευρώπη ή στην πατρίδα τους. Η μικρή αυτή συσκευή

γίνεται η πυξίδα που τους βοηθάει να μη θαλασσοπνίγονται. Οι ίδιοι οι πρόσφυγες αποτυπώνουν στο βίντεο του κινητού τους τις στιγμές του απόπλου από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής των σαπιοκάραβων που θα τους μεταφέρουν στη Λαμπεντούζα (αν σταθούν τυχεροί και δεν τους καταπιεί η φονική Μεσόγειος). Γέλια, χαρές και το καράβι σαλπάρει. [...]

Κείμενο 2

[Στου Χατζηφράγκου (απόσπασμα)]

Το κείμενο ανήκει στον Κοσμά Πολίτη (1888 – 1974) από το ομώνυμο μυθιστόρημά του και περιλαμβάνεται στο έργο του Τα σαραντάχρονα μιας χαμένης πολιτείας, Αθήνα 2007. [...]

Κάτι μας ξύπνησε μέσα στη νύχτα. Η κάψα; Οι φωνές; Σκυλιά ουρλιάζανε. Η φωτιά είτανε μακριά. Καρατάρησα 1 με το μάτι πως θα 'χε φτάσει από το Μπασμαχανέ στον Άι - Δημήτρη, αφού είχε πάρει σβάρνα ολάκερη την Αρμενιά. Μας χώριζε πάνω από ένα μίλι ακόμα. [...] Η Κατερίνα με κοίταξε στα μάτια. Μη νοιάζεσαι, της λέω, κι εδώ να 'ρθει η φωτιά, θα τη σταματήσει τ' Αλάνι 2 . Το ξυπνητήρι έδειχνε κοντά έντεκα η ώρα. Θα 'χαμε κοιμηθεί καμιά δυο ώρες.

Σιγά σιγά, πήρε τ' αφτί μου ένα βουητό, σα να κύλαγε άγριο ποτάμι, ξεχειλούσε κατά δω, ζύγωνε ολοένα. Και ξαφνικά, μπουκάρανε απ' τα σοκάκια κοπάδι ανθρώποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ' ένα μπόγο στον ώμο, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, μ' ένα τέντζερεζ στα χέρια ή μ' ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε - μονάχα σούρσιμο στο χώμα και ποδοβολητό. Μουγγοί, σκυφτοί, μ' αγριεμένα μούτρα, τραβάγανε μπροστά. Φόρεσα ένα παντελόνι πάνω από τη νυχτικιά μου και κατέβηκα στ' Αλάνι. Πέσαμε πλάι τους.

- Βρε παιδιά, πού πάτε;
- Δείξανε μπροστά.

- Σταθείτε, βρε παιδιά, δεν έχει φόβο εδώ, μπείτε στα σπίτια μας, είναι δικά σας.
Μπείτε να ξαποστάσετε.

Δεν αποκρίνονταν, μόνο τραβάγανε μπροστά.[...] Ένας παπάς οδήγαγε μπροστά ένα δεύτερο κοπάδι.

- Αμάν, πού πάτε, βρε παιδιά;

Αμάν, αμάν! Η φωτιά τους είχε κάψει τη μιλιά, τους στέγνωσε το σάλιο. Κι ο ρόλος της φωτιάς ούρλιαζε τώρα, γέμιζε τον αέρα. Μπρος από τον παπά, ένα παιδάκι, ανίδεο, κύλαγε το τσέρκι του, ευτυχισμένο.

'Ένα γρήγορο ποδοβολητό ακούστηκε σε κάποιο καλντερίμι. Οι Τούρκοι! [...]

1. υπολόγισα

2. τοποθεσία στου Χατζηφράγκου που ήταν συνοικία της Σμύρνης

3. χάλκινη χύτρα

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Σε 60 περίπου λέξεις να πυκνώσεις το περιεχόμενο των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Αν ληφθεί υπόψη ότι στόχοι του Προλόγου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να προσελκύσει το ενδιαφέρον του, να εξετάσεις με συντομία τον βαθμό στον οποίο η αρθρογράφος του Κειμένου 1 πετυχαίνει να ανταποκριθεί στους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε λέξεις ή φράσεις που προδίδουν ένα πιο απλό, καθημερινό λεξιλόγιο (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της αρθρογράφου σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 5). Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Σε ένα άρθρο σας στη σχολική εφημερίδα (400 λέξεις) να αναφέρετε τα θετικά αποτελέσματα της τηλεόρασης.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Ποιος είναι ο ρόλος του ασύνδετου σχήματος που παρατηρείται στο απόσπασμα;
Και ξαφνικά, μπουκάρανε απ' τα σοκάκια κοπάδι ανθρώποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ' ένα μπόγο στον ώμο, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, μ' ένα τέντζερε στα χέρια ή μ' ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε - μονάχα σούρσιμο στο χώμα και ποδοβολητό. Μουγγοί, σκυφτοί, μ' αγριεμένα μούτρα, τραβάγανε μπροστά.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις ένα σημείο στο οποίο η αφήγηση γίνεται σε ευθύ λόγο, τι προσδίδει στο ύφος του κειμένου η χρήση του;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Στο Κείμενο 2 περιγράφεται ένα γεγονός που διαδραματίζεται μέσα στη νύχτα. Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές τη συναισθηματική αντίδραση του αφηγητή, αλλά και όσων περνούν βιαστικά από τη συνοικία του. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

32^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

Κείμενο 1

[Ο εύθραυστος θρίαμβος της πληροφορίας]

Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύθηκε στις 2/5/2008 στο Βήμα Ιδεών από τον διευθυντή ερευνών στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών της Γαλλίας

Dominique Wolton.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η επικοινωνία είναι από τα ισχυρά σύμβολα του 21ου αιώνα, όπως βεβαίως υπήρξε σημαντικό ιδεώδες προσεγγίσεως των ανθρώπων, των αξιών και των πολιτισμών τον 20ό αιώνα. Φιλοδοξία της ήταν να αποτελέσει την καρδιά του δημοκρατικού μοντέλου του περασμένου αιώνα, ωστόσο η επικοινωνία απειλείται σήμερα από σοβαρούς κινδύνους, γι' αυτό πρέπει να προστατευθεί με μια προσπάθεια να την καταλάβουμε.

Στον 20ό αιώνα το ιδεώδες της πληροφόρησης- «όλα να γίνονται γνωστά αμέσως και σε όλον τον κόσμο»- στις δημοκρατικές χώρες έγινε πραγματικότητα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια. Τη στιγμή, όμως, που το ιδεώδες πραγματώνεται, το όνειρο θρυμματίζεται, πρώτον, γιατί η πληροφορία απλοποιείται σε σχέση με την πολυπλοκότητα του πραγματικού κόσμου και, δεύτερον, διότι οι συνέπειες που γεννιούνται από την πληροφορία πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα με την ίδια ταχύτητα. Συνεπώς, παρά τις τεχνικές διευκολύνσεις και την ταχύτητα μετάδοσής της, η πληροφορία σήμερα είναι τόσο αβέβαιη όσο και χθες, αλλά για διαφορετικούς λόγους. Η φαινομενική επιτυχία της δεν πρέπει να μάς κάνει να ξεχνάμε ότι παραμένει σπάνια και εύθραυστη.

Τα τελευταία τριάντα χρόνια το αίτημα για ελεύθερη μετάδοση της πληροφορίας μετετράπη σε πραγματικό βομβαρδισμό πληροφοριών, διότι η τεχνική επέτρεψε, προοδευτικά, να μαθαίνουμεή, μάλλον, να πληροφορούμαστε- πολλά πράγματα ταχύτατα. Έτσι η πληροφορία γίνεται πανταχού παρούσα και καταλήγει να είναι μια τυραννία της στιγμής. Μαθαίνουμε τα πάντα από κάθε γωνιά της Γης, χωρίς να

έχουμε τον χρόνο να τα καταλάβουμε με αποτέλεσμα να αναιρείται η κριτική σκέψη. Έτσι παρά το γεγονός ότι η πληροφόρηση είναι άμεση, όταν ξεσπά κάποια κρίση, εν τούτοις δεν συμβάλλει καθόλου στην κατανόηση της κρίσης. Τα γεγονότα συνθλίβουν τα πάντα. Υπό αυτήν την έννοια, οι απευθείας μεταδόσεις αποπροσανατολίζουν το κοινό που παρακολουθεί με άμεση συνέπεια να μην καταλαβαίνει τι τελικώς συμβαίνει.

Κατ’ επέκταση, στις σημερινές συνθήκες, ο άθλος δεν έγκειται στην πρόσβαση στην πληροφορία, αλλά στην κατανόηση και στην ερμηνεία της. Βλέπω δεν σημαίνει καταλαβαίνω. Και αυτή είναι επικίνδυνη εξέλιξη, διότι υπονομεύει την κριτική σκέψη και, σε τελευταία ανάλυση, εξουδετερώνει την προσωπική ελευθερία, που είναι η ελευθερία της κριτικής σκέψης. Συνεπώς, αντί η πληροφορία να είναι επιλογή μεταξύ πολλών γεγονότων, μετατρέπεται σε άθροισμά τους. Με άλλα λόγια, όσο περισσότερα γεγονότα υπάρχουν τόσο περισσότερο απομακρύνονται οι δυνατότητες από τους αποδέκτες των πληροφοριών να μπορέσουν να τις ερμηνεύσουν. [...]

Κείμενο 2

[Τα επόμενα εκατό χρόνια]

Το ποίημα ανήκει στην ποιήτρια και μεταφράστρια Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη.

Ανθολογία ποίησης «Μέτρα Λιτότητας». Εκδόσεις Άγρα, 2017.

Έπιασα να δω

τι θα 'πρεπε να πρωτομάθω
για να ζωγραφίσω απ' την αρχή τον κόσμο·
κι όλα έβγαζαν άθροισμα ηλεκτρονικό
ούτε πουλιά ούτε φάρια
ούτε τα ίδια απ' την αρχή
τίποτα όπως ήταν
ή όπως σχεδιάζουν·
μόνο ένα ατέλειωτο πλέγμα πληροφοριών

σ' ένα κόσμο που ζυγίζει τ' ορθολογικό
με το κιλό και το πουλάει χύμα
στα μανάβικα.
Και ξέρεις τι;
Δε φοβήθηκα. Καιρός ν' αλλάξουνε τα πράγματα.

τα ~~ψάρια~~ για τα ψάρια
κι ο άυλος, εναργής άνθρωπος
να επιστρέψει στην αστρόσκονη
και να χαθεί· ούτε οίκτος
ούτε περηφάνια
ούτε δικαιοσύνη.

Μία σιωπή μονάχα, κοσμική
κι εμείς αστράκια που ανάβουμε τις νύχτες
στο αιώνιο κι απέραντο σκοτάδι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα

Πώς η πληθώρα των πληροφοριών υπονομεύει την κριτική σκέψη, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (60 - 70 λέξεις)

Μονάδες 10

Καιρός να μείνει το νερό για το νερό

2^ο υποερώτημα

Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί για την οργάνωση της δεύτερης παραγράφου την αιτιολόγηση και την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα σχετικά χωρία (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει τους συγκεκριμένους τρόπους (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

Να εντοπίσεις τρεις κειμενικές ενδείξεις στην 3 η παράγραφο του Κειμένου 1 με τις οποίες ο λόγος αποκτά μια πιο δραματική χροιά (μονάδες 9). Δικαιολόγησε το ύφος λόγου που επιλέγει ο συγγραφέας σε συνδυασμό με το νοηματικό κέντρο της παραγράφου (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Στο προσεχές τεύχος του περιοδικού του σχολείου σας περιλαμβάνεται ένα αφιέρωμα στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το διαδίκτυο. Σας ζητείται να γράψετε ένα άρθρο (350-400 περίπου λέξεων), στο οποίο να καταγράφετε τους κινδύνους που πιστεύετε ότι ελλοχεύουν στο διαδίκτυο για τους νεαρούς χρήστες του και να αναλύετε πώς μπορεί η εκπαίδευση να συμβάλει, ώστε οι νέοι να χρησιμοποιούν με ασφάλεια το σύγχρονο αυτό μέσο και να αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχει.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

1^ο υποερώτημα

Και ξέρεις τι; Ποιος ο ρόλος της ερώτησης στο ποίημα;

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Μια σιωπή μονάχα, κοσμική
κι εμείς αστράκια που ανάβουμε τις νύχτες
στο αιώνιο κι απέραντο σκοτάδι.

Ποιο ρηματικό πρόσωπο επιλέγει το ποιητικό υποκείμενο στο απόσπασμα; Να ερμηνεύσετε αυτή την επιλογή.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη διαπίστωση του ποιητικού υποκειμένου ότι είναι «Καιρός ν' αλλάξουνε τα πράγματα».Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15